مکمل او مدلل

د قدر او برات د شپې مسئلې

د قرآن او سنت په رڼا کښې

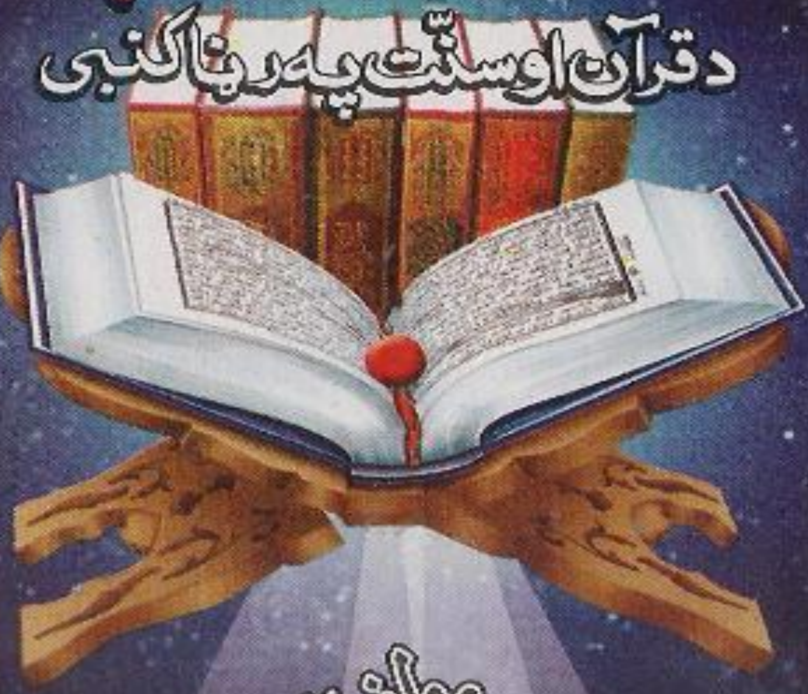

مؤلف:

مولانا محمد رفعت قاسمي

Ketabton.com

خپروونکی

مکتبه رشیدیه

سرکي روډ کوټه

www.taleemulislam-radio.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړاو مدلل

دقدر اوبرات دشپې مسئلې

دقرآن او احادیثو په رڼاکې

ددیوبند ددار العلوم دمفتیانو کراموله لورې تصدیق شوې

مؤلف

ددیوبند ددار العلوم مدرس **قاري رفعت** (قاسمي)

پښتوژباړه

عبد الرحیم (غیاث)

خپرونکي

رشیدیه کتاب خانه سرکي لاره

کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پیژندنه

دکتاب نوم: دقدراوبرات دشپې مسئلې
مؤلف: مولانارفعت (قاسمي)
پښتوژباړه: عبدالرحیم (غیاث)
دکمپوز او ترجمې چاري: دنورالقرآن اداري دترجمې او کمپوزڅانګه
کمپوزر: عبدالله (عزام)
تصحیح او سمون: ابوخالد مولوی عبدالاحد (مجروح)
خپرونکي: رشیدیه کتاب خانه سرکی روډ کوټه
چاپ ځای: لاهور
چاپ شمیر: ۱۵۰۰ټوکه
چاپ کال: ۲۰۰۷ /فبروری میاشت
چاپونکي: محمد ساجد /دګرزنده ټیلفون شمیره /۰۳۳۳۷۸۲۵۴۸۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضروري يادونه:

يوازې لوی خدای ﷻ هغه ذات دی چې،
ټول کارونه يې په پوره معنی بشپړ او
مکمل دي خوانسان هغه ناقص او بې توانه
موجود دی چې هيڅ يو کار يې هم بې
نمګړتيا نه وي.

ګرانو لوستونکو! که تاسو ته دليکنې،
تصحيح، چاپ، جلد سازي او دارنګه په
هره برخه کې کومه غلطي په نظر درغله
دمهربانۍ او بشري تقاضا له مخې يې موږ
ته زموږ په نمبر يا ادرس خبر راکړی. تر څو
په دوهم چاپ کښې يې اصلاح کړو. او تاسو
ته لوی خدای ﷻ اجر او ثواب درکړي.

د مکتبه رشيديه سرکي روډ کوټه لخوا
فون: 081- 266223
موبائيل: 0333- 7825484

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	(أ)	مخ

دتسمي وجه ۸
دشعبان (حروف) توري ۸
دشعبان قدر او ارزښت ۹
برات او داصحاب کرامو کړه وړه ۱۰
غوره انتخاب ۱۰
دبرات دشپې فضیلتونه ۱۲
دبرات دشپې ځانګړتیاوی ۱۳
دامتحان نیته ۱۵
دبرات شپه څه ده ؟ ۱۷
دجبرائیل علیه السلام راتګ ۱۸
دبرات شپې ولي مبارکې او سپیځلې دي ؟ ۲۰
دبرات په شپه کی دخدای جل جلاله نظام ۲۱
دملائکو اخترونه ۲۲
دمرګ او ژوند پریکړه ۲۲
په کال کې منظورې شپې ۲۴
دغوښتنې و ړاندې کولو وخت ۲۵
دغوښتنې مضمون ۲۲
دقدر دشپې دپټوالې حکمت ۲۸
دبرات دشپې دښکاره والې حکمت ۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان | مخ

وېښوالي څوارلس شپې ۲۹
هره شپه د قدر شپه ده ۳۰
د برات په شپه کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل ۳۲
د حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها بزرګي ۳۴
د خدای جل جلاله د نظام سپکاوی ۳۵
د شپې په کومه برخه کې پورته کېږي ۳۷
د شیطان دوکه ۳۸
په مبارکه شپه کې ګناه کول ۳۸
د دې شپې ګناه ۳۹
د الفیه لمانځه حقیقت ۴۰
د بخښنې په شپه کې هم بې برخې توب ۴۱
د بې برخې خلګو لست ۴۲
کینه څه ته وائي ؟ ۴۴
صله رحمي قطعه کول څه ته وائي ؟ ۴۶
تر پنډ یو لاندې د پایڅو ځړول ۴۷
د سپې شرعي حکم ۴۹
د تصویر شرعي حکم ۵۱
د نجوم علم ۵۲
د شراب څښلو حکم ۵۳
د غیبت کونکي حکم ۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمورا او پلار د نافرمان حکم ۵۴
د شعبان د روژې ثبوت ۵۵
د برات د شپې د روژې نيولو وجه ۵۷
د ښخو د نفلي روژو حکم ۵۸
په عبادت کې ولې خوب راځي؟ ۵۹
په عبادت کې د خوب نه راتللو طريقه ۵۹
د پورته کيدلو طريقه ۶۰
د شريعت مقصود ۶۱
په مبارکو شپو کې په مساجدو کې اجتماع ۶۲
نفل لمونځ په کور کې افضل ده ۶۴
په مبارکو شپو کې مسجد ښائسته کول ۶۵
د اتش بازۍ تاريخ ۶۸
د اتش بازۍ حکم ۷۰
له ياجوج او ماجوج سره مشابهت ۷۱
د اتش بازۍ نقصانات ۷۱
د برات په شپه وهديرې ته د تللو ثبوت ۷۲
ايا ښځې د مړو زيارت کولاشي؟ ۷۳
ايا د مړي روح کورته راځي؟ ۷۵
وهديرې ته د تګ اداب او احکام ۷۵
وهديرې ته د تللو مسنونه طريقه ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	مخ
ایا مړي زیارت کونکي پیژني ؟	۷۸
دثواب درسید وضرو رې مسئلې	۷۹
دبرات دشپې رواجونه	۸۲
دبرات په شپه کې حلوی پخول او خوړل	۸۴
دبرات په شپه کې نیک عمل	۸۵
دبرات دشپې خاصې دعاوې	۸۶
دقدر دشپې لویې	۸۸
دیوه سوال ځواب	۹۰
ایا په ټوله دنیاکې دقدرشپه یوه وی ؟	۹۰
دقدر دشپې معنی	۹۱
دقدرشپه څه ده ؟	۹۲
دکتې شپه	۹۳
دملائکو راتګ	۹۵
دقدر دشپې دنامعلوم والي سبب	۹۶
دقدر دشپې دپټوالي راز	۹۸
دقدر دشپې علم نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته ورکړل شوی وو	۱۰۰
ایا دقدرشپه اوس هم باقي ده ؟	۱۰۱
بدنصیبه څوک ده ؟	۱۰۲
څه معلومه ده چي دشپې داخیرې برخه به شب قدر وي	۱۰۳
دخدای تعالی حکمت	۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقدر شپه کله راځي ؟ ۱۰۴
اووه عدد او قدر شپه ۱۰۶
په زړه پوري نتیجه ۱۰۷
د۲۲ ویشتم په شپه قرآن کریم ختمول څه ګټه ده ؟ ۱۰۷
دقدر د شپې علامې ۱۰۸
دقدر د شپې اعمال ۱۱۰
صلوة تسبح ۱۱۱
په دی لمانځه کي یوه خاصه باریکی ۱۱۲
دصلوة تسبح خاص تاثیر ۱۱۲
دصلوة تسبح ثواب عام دی ۱۱۳
دصلوة تسبیح جماعت ۱۱۴
دتعلیم په غرض جماعت کول ۱۱۴
په دې لمانځه کي دلاس نیولو کیفیت ۱۱۴
دصلوة تسبیح طریقه ۱۱۴
دتسبیحاتو دحساب طریقه ۱۱۶
که ئي په لمانځه کي تسبیح هیرې شوي ۱۱۶

اللهم اعنا علی ذکرك وشكرك وحسن عبادتك

دکتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ٢ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ٣ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ٤ سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ٥

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

نړون

زه خپله دا پلټنه د ام المؤمنین حضرت عائشې رضي الله تعالی عنها لور ته په خصوصي توګه سره سعادت او نیکبختي! حاصلوم د چا په سبب سره چې ډېر اسلامي تعلیمات او د دې مبارکو شپو اعمال ترسره رارسېدلي دي

(محمد رفعت قاسمي غفرله)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمؤلف وړاندیز

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی سید المرسلین وعلی اله واصحابه اجمعین

دالله جل جلاله شاه ده چې اتم کتاب (مکمل ومدلل دقدراوبرات دشپې مسئلې) وکتونکو ته وړاندې کیږي . چې فضائل ، مسائل بې حسابه جزئیات او سنت عملونه دقران او احادیثو په رڼا کې جمع شوي دي دلوی خدای جل جلاله په فضل او کرم سره دبې وزله داپلټنه ددیوبند ددارالعلوم دمفتیانو کرامو له نظره تیر شوه او اوس عامو مسلمانانو ته وړاندې کیږي . لویه خدایه جل جلاله تر ډیرې مودې ددې محترمینو سایه زما له سره مه اخلې . امین

دلوی خدای جل جلاله په دربار کښې لاس په دعا یم چې دلوی خدای جل جلاله په فضل او کرم سره دمخکنیو کتابو په شان . لکه مکمل ومدلل دجمعې دلمانځه مسئلې . مکمل ومدلل مسائل داخترونو او قربانۍ مسئلې . د اداب او ملاقات مسئلې . داکتاب هم مقبول او نافع په دنیا او اخرت کې وګرزوی او داتوفیق نور هم راکړی . امین

ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم

محمد رفعت قسمي غفرله

ددیوبند ددارالعلوم مدرس

۱۲ جماد الثانی ۱۴۱۲ ه . ق

مطابق ۲ دسمبر ۱۹۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوی خدای جل جلاله په نامه

گران اومحترم مولانا محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبند مدرس ، دمخکنیو دینی تألیفاتو په شان داکتاب چې دبرات او دقدر دشپې متعلق مسائل یې له ګڼ شمیر کتابونو فتاواوو څخه راټول کړی اوپرامت یې احسان کړی . امید لرم چې ددې ټولګې په ذریعه سره به دبرات اوقدردشپې نور ناوړه رواجونه ختم شي .خدای جل جلاله دي قبول کړي دامت لپاره دي ګټوره وګرزوي . اومؤلف ته دي الله جل جلاله اوږد ژوند ورکړي ترڅو يې دخدمت سلسله جاري وي . امین .

العبد محمود غفرله

چهته مسجد دارالعلوم دیوبند ۱۴۱۲ ه . ق

الحمد لله رب العلمین والصلوة والسلام علی سید المرسلین وعلی اصحابه واتباعه التابعین لهم الی یوم الدین . ستاسو په مخکی فتاوی چي دهر شخص لپاره بی شکه ډیره مفیده اوګټوره ده ، ځکه چې له ټولو معتبرو کتابو څخه يې انتخاب شوی دی .لاس په دعایم چی الله جل جلاله دقدرمن مؤلف داکتاب دنورو کتابو په شان مقبول اونافع وګرزوي . امین

فقط .کتبه العبد نظام الدین

رجب ۱۳۱۲ ه ق جنوری ۱۹۹۲ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله والمنة چې دمولانا قاری محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبند مدرس چې یوشمیر کتابونه یې خپاره (چاپ) شوی اهل علم اوعوامو ته مقبول دي. اوس قدرمن مؤلف ستاسو په لاسو کې کتاب دبرات اودقدر دشپې مسئلې) چې له مختلفو کتابو څخه یې احکام. مسائل اوفضائل راجمع (ټول) کړي. په خپل بشپړ کوشش سره یې داکتاب هم الحمدلله دتیرو کتابو په شان جمع کړی ما ددې کتاب مختلف مضامین مطالعه کړل خوښ شوم چې دمختلفو فتاواوو مضامین اومسائل په ډیره جالبه طریقه سره جمع شوی. هرځای چې به مې مطالعه کړه ډیر به خوشحاله شوم ډیرې مسئلې چې پخوا می په ذهن کې نه وی ومې لیدلی. په هر صورت ډیره ګټه می ترینه واخیسته اوبې اختیاره مې دعاوی ورته وکړي. خدای جل جلاله دې مؤلف ته له صحت اوسلامتیا سره په داسې علمي کار ژوند ورکړي. اوله دی څخه خواص اوعوام فائده اخیستلای شی.

الحمدلله قاری صاحب لاتراوسه ځوان دي پوره امید لرم چې دادخدمت لړۍ به یې ډیر پرمختګ وکړي څوک چې داکتاب بشپړ مطالعه کړي په خوشحالي سره به ددواړو شپو دبرات، اوقدر شپه دشپې لمانځنې لپاره بشپړه وړتیا ولري همداشان داڅوک به ډیرې نیکۍ په خپله عمل نامه کښی جمع کړی. کوم چې ددنیا او اخرت دکامیابۍ سبب ګرزی.

عامو خلکو چې په دې شپو کې کوم ناوړه بدعتې رواجونه رامینځته کړی. ددې کتاب په ویلو سره به هغه هم ورمعلوم شي اودځان ژغورینې لپاره به ورته ښه زمینه مساعده وي په هر صورت داکتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع اومکمل دي هرډول احکام اومسائل پکښې دي .له څوانو علماؤ ، معاصرو ،پوهانو اوعامو مسلمانانو څخه زما داغوښتنه ده چې داکتاب ضرور مطالعه کړي . انشاء الله ددوئ به پوره رهنمايې وکړي امید دي چې ددي شپو داسې اهتمام وشي څنګه چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي په اخیر کی دادعا کوم چې الله جل جلاله دي دمؤلف داخدمت قبول کړي چې ددنیا اواخرت دکامیابی ذریعه شي .

واخردعوانا ان الحمد لله رب العلمین .

طالب دعا محمد ظفیر الدین غفرله

مفتي دارالعلوم دیوبند

مؤرخه یکم شعبان المعظم ۱۳۱۲ هجری

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

حم ۱ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۲ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ
۳ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۴ أَمْرًا مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

سوره الدخان پاره ۲۵

ژباړه: حم (ددې په معنی فقط الله جل جلاله خبر دی) قسم دی په دې کتاب (قرآن) واضح. چې مونږ له لوح محفوظ څخه د دنیا آسمان ته په یوه مبارکه شپه کې رانازل کړی دی ځکه چې د شفقت په وجه د خپلې ارادې وبندګانو ته خبر ورکونکي وو. ځکه چې زمونږ داخوښه وه چې له ضرر څخه دخلاصیدو لپاره پر خیر او شر خبر ورکړو. داد قرآن دنازیلیدو هدف وو. مخکې ددې شپې دبرکتو او ګټو بیان دی. په دې شپه کې دهرې معاملې حکم زمونږ په وړاندې صادریږي او بیا پرهغه ترتیب عملې کیږي. یعنې دټول کال هر اړخیزې معاملې ضرور پر یوه حکمت بنا کیږي، پر کومه طریقه چې لوی خدای جل جلاله ته خوښه وي. پرهغه طریقه داټول معاملات ترتیب شي. بیا وموظفو ملائکوته وړاندې شي. له څنګه چې داشپه داسې دقدر وړ وه، او دقرآن کریم نزول هم دلوی حکمت کار وو. نو ددې لپاره یې ځکه داشپه تعین کړه. (معارف القرآن ۹۸مخ ۷توک)

په دې هکله دحضرت عکرمه (رح) او دمفسرینو دیوې ټولې دا رأیه ده چې له (لیلة مبارکة) څخه دبرات شپه (دشعبان پنځلسمه) مراد ده. لکه څنګه چې له (فیها یُفرق کلُ أمرِ حکیمِ) څخه معلومیږي. له دې تفسیر څخه دبرأت (دشعبان دمیاشتې دپنځلسمې شپې دخصوصیت لوی فضیلت څرګندیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقرآن له نزول څخه حقیقتاً نزول ندی مراد. بلکه دنزول فیصله ورڅخه مراد ده. پدې معنی چې مونږ پدې مبارکه شپه دقرآن کریم دنزول فیصله کړېوه او حقیقي نزول د(لیلة القدر) دقدر په شپه شوی دی.
دبرات په پنځلسمه شپه دټولو امورو فیصله کېږي. له دې څخه ښکاره شوه چې دقرآن کریم دنزول فیصله هم پدې شپه شوېده. ځکه چې دقرآن کریم دنزول څخه بغیر بل کوم لوی او محکم کار کیدای شي.
(فضائل الایام والشهور ۱۰۸ مخ)

دبرات په شپه فیصله وشوه چې دراتلونکي روژې دمیاشتې د قدر په شپه به قرآن کریم نازلیږي. بیا د(لیلة القدر) په شپه کې هغه نازل شو. ځکه چې عادةً دهرې فیصلې دوې مرتبې وي. یوه دتجویز (وړاندیز) اوبله دنفاذ (عملي کیدو). دلته هم دوې مرتبې کېږي. دقرآن کریم دنزول تجویز دبرات په شپه وشو اونفاذ یې دقدر په شپه وشو. په هرحال دآیة غرض که له (لیلة مبارکة) څخه هر څه وي. خوله احادیثو څخه ددې شپې برکت او فضیلت معلومیږي. (التبلیغ ۱۴ مخ ۸ ټوک)

دتسمیې وجه

شعبان له شعب او تشعب څخه مشتق (جوړ) دی. معنی یې جلاوالی او بیلوالی دی. په حدیث شریف کې راغلي چې پدې میاشت کې پر روژه نیونکو انسانانو دخدای جل جلاله داسې رحمتونه او برکتونه نازیلیږي، ترڅو یې جنت ته داخل کړي. لکه څنګه چې دا میاشت درحمتونو دنازیلیدو میاشت ده نو ځکه شعبان ورته ویل کیږي. (فضائل الایام والشهور ۹۹ مخ)

دشعبان (حروف) توري

دشعبان پنځه توري دي: ش–ع–ب–ا–ن. له دې څخه هریو پرعظمت او لویې دلالت کوي. ش. (شرافت). ع. (علو) لوړوالي. ب. بر (نیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف، الفت، ن، نور، دا پنځه نعمتونه الله جل جلاله بندګانو ته پدې میاشت کې ورکوي. (غنية الطالبين ۳۵۲مخ)

دشعبان قدر او ارزښت

هر هوښیار (عقلمند) ته ضروري ده چې په شعبان کې غفلت (سستي) ونکړي او دروژې د استقبال لپاره تیاري په دې میاشت (شعبان) کې ونیسي. له خپلو ګناهونو څخه توبه وکړي. کوم عملونه چې کم شوي وي هغه باید پوره کړي دبرأت په میاشت کې باید لوی خدای جل جلاله ته عاجزي او زاري وکړي. په مطمئن زړه دالله جل جلاله طرف ته رجوع وکړي. دحضرت محمد صلی الله تعالی علیه واله وسلم په وسیله دلوی څښتن جل جلاله څخه رحمت وغواړي، تر څو دهغه زړه پاک شي، او دباطني (پټو) مرضو لپاره باید دوه کاره وکړي. باید دا کارونه ونه ځنډوي او پدې میاشت کې یې وکړي، ځکه چې په حقیقت کې درې ورځې دي: یوه پرون کومه چې تیره شوه دوهمه نن ورځ ده کومه چې دکار کولو ده، دریمه دسبا ورځ کومه چې دامید ورځ ده. او دراتلونکې ورځې هیڅ علم چاته نشته چې ژوندی به پاته شي کنه؟

کومه ورځ چې تیره شي باید نصیحت او عبرت ورڅخه واخیستل شي، ننۍ ورځ باید غنیمت وګڼل شي او راتلونکي ورځ دخطرې ورځ ده چې رابه شي او کنه؟ همدا راز دا درې میاشتې دي: رجب تیر شي او دروژې انتظار کیږي، داهیچاته نده معلومه چې ددې میاشتې (روژې) پورې به ژوندی وي کنه؟ شعبان ددې دوو میاشتو (رجب او روژې) مینځنۍ میاشت ده، پدې کې دلوی خدای جل جلاله عبادت او بندګي غنیمت وګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم حضرت عمر (رض) ته نصیحت وکړ چې پنځه شیان تر پنځو مخکې غنیمت وګڼه تر سپین ږیریتوب مخکې ځواني ، تر مرض مخکې روغتیا ، تر غریبۍ (مسکینۍ) مخکې شتمنۍ ، تر مصروفیت مخکې فراغت او تر مړینې مخکې ژوند. (غنیة الطالبین ۳۵۷ مخ)

برأت او داصحابو کرام کړه وړه (افعال) :

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې: دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم قدرمنو ملګرو (اصحابو کرامو) رضی الله عهنم. به چې کله دبرأت میاشت ولیده دقرآن کریم تلاوت به یې ډیر کاوو. مسلمانانو به دخپل مال زکوة هم اداء کاوو ترڅو چې مسکینان ور څخه ګټه واخلي او درمضان المبارک دروژې دنیولو لپاره ورته کومه وسیله جوړه شي. حاکم صحابه وو به بندیان راوغوښتل کوم چې به دحد(سزا) مستحق وُو پر هغوی به یې حد جاري کړ ، او نور به یې خلاص (ازاد) کړل. تجارانو به هم پدې میاشت کې پور (قرض) اداء کاوو. پر نورو به یې چې قرض باندې وو هغه به یې هم په دې میاشت کی ورڅخه وصول کاوو ، درمضان دمیاشتې په لیدلو سره به خلګو غسل کاووا او په اعتکاف کی به کښینستل. (غنیة الطالبین ۲۵۲ مخ)

غوره انتخاب :

لوی خدای جل جلاله فرمایي: وربک یخلق مایشا * (۲۰ پاره ۱۰ رکوع)

کوم څه چې الله جل جلاله غواړي هغه پیدا کوي. او کوم شی چې وغواړي هغه غوره کوي. الله جل جلاله په خپلو مخلوقاتو کی څلور شیان غوره کړو او بیا یې منتخب کړ. په ټولو ملائکو کی یې څلور غوره کړي: جبرائیل ، اسرافیل ، میکائیل او عزرائیل علیهم السلام بیا یې پدې څلورو کی جبرائیل علیه السلام منتخب کړ ، او په انبیاؤ علیهم السلام کی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت ابراهیم ، حضرت موسی ، حضرت عیسی علیهم السلام او حضرت محمد صلی الله علیه وسلم غوره کړل او بیایې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم منتخب کړ. په صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم کې یې حضرت ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه ، حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه ، حضرت عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه او حضرت علي رضی الله تعالی عنه غوره کړل بیایې حضرت ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه منتخب کړ. په مسجدونو کې یې مسجد حرام ، مسجد اقصی ، مسجد مدینه (مسجد نبوي) او مسجد طورسینا غوره کړل بیا یې مسجد حرام منتخب کړ. په ورځو کې یې عیدالفطر (کوچنی اختر)، عیدالضحی (لوی اختر) ، عرفه او عاشوری یې غوره کړي. بیایې په ورځو کې عرفه (دذالحجې لسمه) بهتره کړه. په شپو کې یې دبرات شپه ، دقدر شپه دجمعي شپه او داختر شپه غوره کړي بیایې دقدر شپه ترټولو بهتره کړه. مکه ، مدینه ، بیت المقدس او مساجد العشار یې غوره کړل او مکه یې بهتره کړه. په غرو کې یې أحد ، سینا ، ولکام اولبنان غوره کړل او دسینا غربې منتخب کړ. په دریابو کې یې جیحون ، سیحون ، فرات او نیل غوره کړل او فرات یې منتخب کړ.

په میاشتو کې یې رجب ، شعبان ، رمضان او محرم غوره کړې بیایې شعبان تر نورو بهتره کړه. شعبان ته دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم میاشت ویل شوې ده. لکه څنګه چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر نورو پیغمبرانو فضیلت لري ، همداراز دامیاشت (شعبان) تر نورو میاشتو افضله ده. (غنیة الطالبین ۳۵۵ مخ)

له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل چې: شعبان زما(محمد ﷺ) میاشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ، رجب دخدای جل جلاله میاشت ده او رمضان المبارک زماد أمت میاشت ده. شعبان دګناهو دلیري کولو میاشت ده او درمضان میاشت مسلمانان پاکوي (له ګناهو څخه).

دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمان دی چې شعبان درجب او رمضان ترمینځ داسې میاشت ده چې دهغې دبزرګي (برکت) خلګو ته علم نشته. پدي میاشت کی دخلګو اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي کیږي ، نوځکه زه خوښوم چې کله زما اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي کیږي او زه روژه لرونکی یم.

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل : چې درجب میاشت پر نورو میاشتو دومره فضیلت لري . لکه دقرآن کریم فضیلت پر نورو کتابو همداراز دشعبان فضیلت پر نورو میاشتو دومره دی. لکه زما (محمد ﷺ) فضیلت پر نورو انبیاء کرامو علیهم السلام او د رمضان فضیلت پر نورمیاشتو دومره ده لکه دالله جل جلاله فضیلت پر ټولو بندګانو. (غنیة الطالبین ۳۵۵ مخ)

دبرأت دشپې فضیلتونه:

له ام المؤمنین حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها روایت دی: چې وایې ماله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي دي چې څلور شپې داسې دي چې په ټولو کي دخدای جل جلاله د رحمت دروازي خلاصې وي ؛ دلوی اختر شپه ، دکوچني اخترشپه ، دشعبان مینځنۍ شپه او دعرفې شپه پدي شپه د الله جل جلاله له لوري دخلګو دعمرونو ، درزق او دهغوی دحج په هکله احکام لیکل کیږي. (غنیة الطالبین ۳۲۲ مخ)

دبرأت شپې ته هم مبارکه شپه وایې چې پربندګانو رحمت ، برکت او دخدای جل جلاله نعمتونه نازیلیږي. له حضرت علي رضی الله تعالی عنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه روایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې دشعبان په مینځنی شپه کی د دنیا او آسمانو خلګو ته دالله جل جلاله حکم کیږي ، هر مسلمان ته بخښنه کوي ، بغیر له مشرک ، کینه کونکي صله رحمي قطع کونکي او زانیې ښځې څخه. (غنیة الطالبین ۳۵۹ مخ)

له حضرت انس رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې له حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وشوه چې په روژو کی کومې روژې ښې (بهترې) دي؟ حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې دشعبان روژې چې د رمضان المبارک دروژو د درناوي لپاره وي حضرت عائشة رضی الله تعالی عنها وایې چې دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم په نزد دشعبان ډیره خوښه ده ځکه چې دا رمضان المبارک ته نژدې ده.

له حضرت عبدالله رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: کوم شخص چې دشعبان دآخیري دوشنبې روژه ونیسي ؛ الله جل جلاله دهغه ګناه وربخښي ، یائې د دې میاشتې اخېري دوشنبه. داسې نه چې د دې میاشتې اخیري ورځ ځکه چې دعامو خلګو لپاره د رمضان المبارک څخه یوه یادوي ورځې مخکې روژه نیول منع دی.

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی: چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې د دې میاشتې نوم یې ځکه شعبان کیښود چې پدې کی ډیرې نیکی تقسیمیږي ، او درمضان المبارک نوم یې ځکه کیښود چې پدې کی ټول ګناهونه سوځل کیږي. (غنیة الطالبین ۳۵۴ مخ)

دبرأت دشپې ځانګړتیاوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبرأت دشپې ځانګړتیا داده چې پدې شپه کې له ماښام وروسته دالله جل جلاله تجلیات او توجهات ددنیا آسمان ته راځي (رالوزیږي).
او عام اعلان کیږي چې ایا کوم دبخښنې غوښتونکی شته چې زه بخښنه ورته وکړم. ایاکوم دروزې (رزق) غوښتونکی شته چې زه رزق ورکړم ایاکوم مصیبت ځپلی شته چې زه ساتنه ورکړم. ،ایا داسې څوک شته ؟
غرض داچې ټوله شپه دلوی خدای جل جلاله درحمت دربارخلاص اود عامې بخښنې باران اوري ترڅو چې سپیدې راڅوی (صبح صادق) او وروسته دا دربارتړل کیږي .که څه هم دا دربار ټول کال هره شپه خلاص وي هغه یوازې دشپې تر وروستی برخې پورې خاص دی . ددې شپې فضیلت دادی چې دلوی خدای جل جلاله درحمتونو دربار له لمر لویدو څخه شروع او تر سپیده داغه دوام لري. داهغه شپه ده چې پکی رحمتونه نه تقسیمیږي ، بلکه پوره پوره ونډه ورکول کېږي. لکن افسوس څومره نېکبخت دی هغه څوک چې له دې ونډې څخه برخه من شي ..... شاید چې په سلو (۱۰۰٪) کی به یو یادوه هم ویښ نه وي ؟
ددې میاشتې له نورو ځانګړتیاوو سره سره یوه ځانګړتیا دا هم ده چې څوک په آینده (راتلونکي) کال کی مړکېږي. پدې شپه کی یې دمرګ نیټه معلومیږي . نو پکار ده چې ددې میاشتې له ځانګړتیا سره سره په ښه عبادت مشغول شي ترڅو یې دژوند پرېکړه (فیصله) په داسې وخت کي وشي چې په عبادت کی بوخت (مشغول) وي.
حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې ته په شعبان کی ډیرې روژې نیسې. ددې وجه څه ده ؟
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ورته په ځواب کی وویل چې: پدې میاشت کی لوی خدای جل جلاله دهغه چا نومونه لیکي چې په راتلونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال کې مړ کیږي ، زه غواړم چې زما د مرګ لیکنه په داسې حالت کې وشي چې زه روژه لرونکې یم. له دي څخه اشارهٔ معلومیږي چې د چا د مرګ فیصله پداسې وخت کې وشي چې هغه په عبادت کې بوخت (مشغول) وي. له الله جل جلاله څخه ډیر امید ده چې د دې مرګ به هم د عبادت په حالت کې وي او انشاء الله خاتمه به یې هم په خیر او برکت وي. (فضائل الایام والشهور ۱۰۴مخ)

دامتحان (ازموینې) نیته

عن اسامه بن زید رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم شُعْبَانُ شَهْرِيْ وَرَمَضَانُ شَهْرُاللّٰه.

ژباړه :له حضرت اسامه بن زید څخه روایت دی: چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: شعبان زما او رمضان المبارک د الله جل جلاله میاشت ده.

تشریح : شعبان ته محمد صلی الله علیه وسلم خپله میاشت ویلې ، او خپل لورې ته دي منسوبه کړې له دې څخه وروسته د شعبان د میاشتې د نورو فضائلو بیان ته اړتیا نشته ځکه چې کومه میاشت د محمد صلی الله علیه وسلم وي د هغې برترې او بهترې څرګنده ده . د دې میاشتې یوه ځانګړتیا داده چې پکې د بندګانو د ټول کال عملونه (کړنې) د خدای جل جلاله حضورته وړاندي کیږي ، لکه څنګه چې د محمد صلی الله علیه وسلم قول دی چې د شعبان میاشت کومه چې د رمضان او رجب مېنځنۍ میاشت ده ورڅخه غافل دي خو په هغې کې د ټولو بندګانو اعمال د خدای جل جلاله حضورته وړاندي کیږي ، ځکه زه دا خوښووم چې پداسې حالت کې چې اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي شي چې زه روژه لرونکی یم.

(رواه البیهقی فی شعب الایمان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ په عامو مدرسو، ښوونځیو او ټولو تعلیمي ادارو کې وینوچې زده کونکي په ټول کال کې چې زړه یې غواړي هغسې ګرزي. خوچې کله دکال په اخیره کې دټول کال دتعلیمي امتحان (ازمویني) وخت رانژدې شي ،له ټولو څخه بې استعداده ـ بې شوقه او بې محنته (کوښښه) طالب العلم هم دټولو کتابونو په تکرار او زده کړه بوخت وي. غرض داچې دانسانې فطرت تقاضاً ده چې کله دکوم کار دنتیجې (پایلې) وخت راشي ټوله توجه یې همدې لور ته وي. همدا راز اعمال دي ، دادنیا دانسانانو دهمیشنې ژوند ځای ندی انسانان به یکی دتل لپاره نه وي ، دالکه یو هوټل یاسرای دیوې ،دوو یاڅو ورځو دمسافرانه ژوند لپاره ده.

د « **الدنیا مزرعة الاخرة** » مشهوره مقوله خوبه تاسو هم اوریدلي وي ، ددې مطلب همدادی چې الله جل جلاله انسان دڅو ورځو دامتحان لپاره دې دنیاته رالیږلی دی ، چې وګوري چې څنګه عملونه کوي ، خپل عاقبت سموي ، که یې خرابوي. داسې هم نه ده چې الله جل جلاله انسان دې دنیاته هسې رالیږلی دی ، بلکه هرکال دتېر وخت عملونه کتل کیږي. او دراتلونکي کال لپاره نوی ترتیب نیول کیږي. دبرأت میاشت دامتحان میاشت ده ، پدې کې دټول کال عملونه خدای جل جلاله ته وړاندې کیږي او دراتلونکي کال حکمونه صادریږي. په تېرشوي حدیث کې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم خپل اُمت ته ددې نکتې (باریکۍ) لارښوونه وکړه چې دا میاشت دتېرو اعمالو دنتیجې میاشت ده ، نوپه ځانګړې دول باید نېک (ښه) اعمال وشي ، لکه څنګه چې دنورو ازمېنو (امتحانو) لپاره هلې ځلې کیږي باید پدې امتحان کې هم بشپړ کوښښ وشي ترڅو مخکې غلطۍ پوره شي او دکامیابۍ لورته دې مخ شي ، داسې نه چې یوازې محمد صلی الله علیه وسلم قول کړی ، بلکه خپله یې عبادت هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې او يو عملي تصوير يې زمونږ مخ ته ايښئ. له ګڼ شمير احاديثو څخه معلومېږي چې محمد صلی الله عليه وسلم په کومه اندازه په شعبان کی ډيرې روژې نيولې دي له رمضان څخه سوا داخصوصيت بلې مياشتې ته نه ؤ حاصل. له ځينو روايتو څخه معلومېږي چې محمد صلی الله عليه وسلم به ټوله شعبان روژې نيولي کله به چې روژه راغله هغه به يې هم پيل کړه.

ددې لپاره چې امت يې کمزوری او له رمضان المبارک څخه يې برخې نشي ددې اجازه ورکړل شوه چې د شعبان په لومړۍ نيمايې کی روژې ونيسي او به نصف اخرکی استراحت وکړي چې د روژې (رمضان المبارک) لپاره تکړه (زورور) شي. دبشپړ شعبان د روژې د ممانعت وجه ضعف ده چې د رمضان په روژو کی کوتاهي ونکړي، ځکه که څوک زورور او تندرست وي ددې وس (طاقت) ولـــري چې دوې مياشتې پيوست روژې پرې کوم اثرنکوي او صحت ته يې کوم زيان نه رسېږي. نو ورته رواه (جائز) ده چې د شعبان او رمضان مياشتې مسلسلې روژې ونيسي. د محمد صلی الله عليه وسلم دقول او فعل ترمينځ تعارض نشته قول يې دامت لپاره او عمل يې دځان لپاره. (فضائل ايام والشهور ۱۰۳ مخ)

دبرأت شپه څه ده؟

داسلام دمقدسې عقيدې (توحيد) له مخې دزمانې هره لحظه، ساعت، دقيقه شپه او ورځ هره شيبه مبارکه او غوره ده په کومه لحظه کی دبې کاره او شر تصور داسلام خلاف کار دی، حضرت محمد صلی الله عليه وسلم دحديث قدسي په واسطه ددې حقيقت انکشاف (څرګندونه) کړی ده چې دزمانې هرې لحظې ته ناخوښ او بد ويل منع دی، ځکه چې زمانه په حقيت کی دالله جل جلاله دشان نوم، او الله جل جلاله دبرکت، نيکبختی، سعادت فضيلت او بهترۍ په وجه دکومې مياشتې پر بلې مياشتې دځينو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو پر نورو ورځو ، یا شپو پر نورو شپو ، آن دځینو ساعتونو پر نورو فوقیت او بهتري حاصله ده. او ددې قسم فوقیت او فضیلت دقرآن او حدیث په ذریعه ثابت دی. دکوم چې فضیلت بهتري او خواصي په قرآن کریم کی بیان شوی او په نبوي احادیثو کی هم بیان شوی دی داسې دي: دمعراج شپه ، دبرأت شپه ، دقدر شپه او داخترونو شپې قرآن کریم دبرأت شپې ته (لیلة المبارکه) ویلې کومې ته چې حدیث شریف لیلة البرأت ویلې ده. او زمونږ په اصطلاح کی دبرأت په شپه مشهوره ده. دبرأت معنی په عربي ژبه کی دخلاصون او نجات ده. او دا داسې شپه ده چې الله جل جلاله دزیات شمیر انسانانو ګناهونه بخښي او دجهنم (دوزخ) له عذاب څخه یې خلاصوي. ځکه یې ددې شپې نوم لیلة البرأت (دبرأت شپه) کیښود.

بله داچې پدي شپه کی دانسان دژوند او دهغه دارتیاؤ دیوه کال لپاره فیصله کېږي. او دامبارکه شپه دشعبان دمیاشتي پنځلسمه شپه ده کومه چې دخوارلسم تاریخ له ماښامه شروع کېږي بیاتر صبح صادقه پوري.

ددې شپې شرعي حیثیت دومره دی چې دبرأت شپه یوه سپېڅلي (مقدسه) شپه ده. پدي شپه کی به نبی کریم صلی الله علیه وسلم له عادت څخه زیات عبادت کاؤ. اودمړیو دمغفرت ددعاؤ لپاره به هدیرو ته تلي ، په دوهمه ورځ به یې روژې نیولي. دادبرأت دشپې دلمانځني اصل طریقه ده چې پدي شپه کی ترټولو زیات عبادت وکړي دخپلو ګناهونو دبخښني دعاوي وکړي اوهدیرې ته ولاړشي دسنت طریقې مطابق دخپلو پلرونو ، نیکونو ، دوستانو ، قریبانو او عامو مسلمانانو دنارینه اوزنانه لپاره دبخښنې دعاوې وکړي اوپه راتلونکي ورځ روژه ونیسي. (محمدرفعت "قاسمي")

دجبرائیل علیه السلام راتګ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له حضرت ابو هريرة رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې نبي كريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: چې د شعبان په مينځنی شپه کی حضرت جبرائيل عليه السلام ماته راغلی او ويې ويل: ای محمد صلی الله عليه وسلم ! خپل سر د آسمان لورته پورته کړه، ما هم سر پورته کړ آسمان ته مې وکتل. د جنت ټولې دروازې خلاصې وې په لمړنی دروازه کی يوه ملکه ولاړه وه ناري يې وهلې چې کوم شخص پدي شپه کی رکوع (لمونځ) کوي هغه ته دي زيری (خوشخبري) وي په دوهمه دروازه کی يوې ملکې ناري وهلې چې څوک پدي شپه کی سجده کوي هغه ته دي زيری وي.

په دريېمه دروازه کی يوې ملکې ناري وهلې چې کوم شخص پدي شپه کی دعا کوي هغه ته دي زيری وي په څلورمه دروازه کی يوې ملکې ويل چې پدي شپه کی څوک ذکر کوي هغه ته دي زيری وي. په پنځمه دروازه کی يوې ملکې ويل چې څوک پدي شپه کی دخدای جل جلاله له ويرې ژاړي هغه ته دي زيری وي. په شپږمه دروازه کی ملکې ويل چې پدي شپه کی ټولو مسلمانانو ته زيری دی. په اومه دروازه کی ملکې ويل چې که څوک څه غواړي (غوښتنه به يې پوره شي) په اتمه دروازه کی ملکې ويل که څوک دمغفرت (بخښني) سوال کوي، سوال به يې قبول شي.

حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: له جبرائيل عليه السلام څخه مې پوښتنه وکړه چې دا دروازې به ترکومه خلاصې وي؟ ځواب يې راکړ چې د شپې له لمړنی بيا ترسپيده داغ (صبح صادق) پورې. بيا يې وفرمايل: ای محمد صلی الله عليه وسلم ! پدي (دبرات پنځلسمه) شپه کی الله جل جلاله د دوزخ له اوره دومره خلک خلاصوي څومره چې دبني کلب دبوزو ويښتان دي. (غنية الطالبين ۳۲۲ مخ)

په عربو کی دهرې قبيلې ډيرې بوزې وې خو د کلب قبيلې ډيرې زياتې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ټولو بوزو پرصورت (بدن) باندې چې څومره ويښتان دي له دې څخه زيات شمير مسلمانان د دوزخ له اوره څخه خلاصيږي. (له دې مثال څخه هدف ډيروالى دى چې ديوې بوزې څومره ويښتان وي او د داسې بې حسابه بوزو به څومره ويښتان وي چې له دې څخه هم زياتو کسانوته لوى خداى جل جلاله مغفرت کوي. (محمد رفعت «قاسمي» غفرله الباري)

دبرأت شپه ولي مبارکه (سپېڅلې) ده؟

کومه شپه چې راتلونکې ده (دشعبان پنځلسمه) ددې په هکله ډير فضيلتونه راغلي دي. نوځکه ورته مبارکه شپه ويل صحيح ده، که څه هم په احاديثو کى دمبارک لفظ ندى راغلى لکن په قرآن کريم کى راغلى دى. که څه هم داتفسير متحمل دى خودې شپې ته دمبارکې لقب ورکول کوم تاوان نه لري ځکه چې برکت په حقيقت کى کثرت نفع (ډيرې فائدې) ته وايي. نوچې دکوم شي ډيره فائده ثابته وي نو مبارک ورته ويل صحيح دى. کوم فضيلتونه چې په احاديثو کى ددې شپې راغلي دي زياته نفع (فائده) ور څخه ضرور ثابته ده نو مبارکه ورته ويل صحيح ده. ګواکه دمبارک لفظ ندى راغلى، لکن په قرآن کريم کى آية دى:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

ژباړه:- مونږ داقرآن په يوه برکتناکه شپه کى نازل کړى، بېشکه چې مونږ بيرونکي يو. پدې شپه کى دهر امرحکيم (د حکمت کار) فيصله کيږي.

يعني داهم يو برکت دى چې پکى دټولو کارونو فيصله کيږي. په ټولو امورو کى ټول شيان داخل دي يوازې لمونځ او روژه نده. بلکه ددنياکارونه هم پکى شامل دي. دمثال په توګه ديوه کښت به دومره حاصلات کيږي، جنګ به کيږي، برئ (فتح) يا ماتې به کيږي. دونه او به به وار وي، دمرګ، ژوند، کوزدې، واده (نکاح) او دنورو شيانو فيصله او انتظام به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي. داټول شيان په برکت کی داخل دي ځکه دا يو ډول برکت دی او دوهم ډول برکت ديني دی چې په احاديثو کی ذکر ده.

کله چې دشعبان دمياشتي پنځلسمه شپه شي او ماښام الله جل جلاله ددنيا آسمان راکښته شي، داد دي شپې دخصوصيت وجه ده. ځکه چې هره شپه له نيمې شپې وروسته لوی خدای جل جلاله ددنيا آسمان ته تشريف راوړي او پر بندګانو درحمت نظر کوي. يعني په نوروشپو کی له نيمائې وروسته او په دې شپه کي له ماښامه څخه دخداي جل جلاله درحمت نزول کيږي، داهم يوه دبرکت وجه ده ددې شپې قدربه هغه څوک کوي، چې له الله جل جلاله سره ئي بي پايه مينه وي ځکه چې ددې شپې هره لمحه غنيمت ده او هرحبيب دخپل محبوب توجه ډيره قدرمنه ګڼي. خودبرات او قدرپه شپه داديدار (توجه) ټوله شپه وي. (التبليغ ۲۲مخ ۸ټوک حضرت مولانا تهانوي صاحب

دبرات په شپه کي دخداي جل جلاله نظام

حضرت عکرمه رضی الله عنه له ابن عباس رضی الله عنه څخه ددې ايت تفسير داسې نقلوي: چې په دي ايت کي چې دکومې شپې ذکرشوی هغه دشعبان مينځنی شپه ده په دې شپه کي هرمهم کار (امرحکيم) جلاکيږي، په دې شپه کي الله جل جلاله دکارونوتدبير کوي، مړه کيدونکي خلګ له ژوندو څخه جلاکوي. کوم خلګ چې په راتلونکي کال کی مري په دي شپه کي دهغوي نومونه جلاکيږي. ګواکي دهغوي فهرست په دي شپه برابريږي، دکومو خلګو چې دبيت الله شريفي سفر(حج) په نصيب وي دهغوي نومونه جلاليکل کيږي، او کوم زيادت او کمبود پکي نوي، دحکيم ابن کيسان رحمة الله عليه ويناده چې دشعبان په مينځني شپه کی الله تعالی پر مخلوق باندي نظر کوي، او څنګه چې لوی خدای جل جلاله داخلګ پاک کړي تر راتلونکي کاله به داسې پاک (معصوم) وي، له عطاء

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن یسار رحمة الله علیه څخه روایت دي چې د شعبان په مینځنۍ شپه کې دخلگو د ټول کال اعمال الله جل جلاله ته وړاندې کیږي ، چې یو څوک په سفر ځي یا نکاح کوي ، خو الله جلا جلاله د هغوي نو مونه دژوندو له فهرست څخه راباسي ، یعني دبنده چې څنگه اراده وي خو الله جل جلاله ورته مرگ لیکلی وي ، (غنیة الطالبین ۳۲۱/مخ

دملائکو اخترونه

لکه څنگه چې په ځمکه کښې پرمسلمانانو دوه اختره دي همدا رنگه په اسمان کښې پرملائکو هم دوه اختره دي دمسلمانانو اخترونو کچنی اختر (دشوال اول تاریخ) او لوی اختر (دذي الحجي لسم) ورځې دي ، او دملائکو اخترونه دبرات او قدر شپې دي.

دملایکو اخترونو څکه دشپې دي چې هغوی ویدیږي نه اودمسلمانانو اخترونه ځکه دوځې شول چې هغوی ویدیږي. (غنیة الطالبین) ص ۳۲۳ ۲۲

دمرګ اوژوند پریکړه

له حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها څخه روایت دي : چې حضرت محمدصلی الله علیه وسلم له ما څخه پوښتنه وکړه : ایا ته خبره یې چې په دې شپه (دشعبان پنځلسمه) کښې څه کیږي ؟ ما ورته وویل یا دالله تعالی رسوله ! زه نه یم خبره ، ته راته ووایه چې څه کیږي ؟ حضرت محمدصلی الله علیه وسلم وویل : چې دانسانانو هرهغه څوک چې په راتلونکی کال کښې پیداکیږي دهغه دپیدائښت نیټه معلومیږي ، او کوم څوک چې په اینده کال کښې مري په دې شپه کښې یې دمرګ نیټه لیکل کیږي او په دې شپه کښې دخلګو عملونه پورته (خداي جل جلاله ته) ځیږي او دبندګانو روزۍ (رزق) کښته راځي (معلومیږي) حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها وایې : چې ماپوښتنه وکړه ای دخدای جل جلاله رسوله ! آیا کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخص بغیر دخدای تعالی له رحمت نه جنت ته نشي داخلیدلای هغه صلی الله علیه وسلم راته وویل: هو هیڅوک هم بي د خدای له رحمت څخه جنت ته نشي تللای نبی کریم صلی الله علیه وسلم داالفاظ دری واره مکرر کړل مابیا وویل چی ته هم بیله اجازي دخدای تعالی نشی جنت تلای؟ ده په خپل تندی مبارک لاس کښیښود وي ویل: هو زه هم دخدای جل جلاله له رحمت څخه بغیر جنت ته نشم تللای داالفاظ هم هغه درې واره تکرار کړل.

تشریح : په دنیا کښی چی څومره انسانان پیدا کیږی یا مره کیږی ډیر مخکي لا دهغوئ دپیدا ئښت او مرګ په اړه فیصلې په لوح محفوظ کښی درج (ثبت) دي لیکن هرکال دبرات دمیاشتې په پنځلسمه شپه کښی دوخت تعین کیږی چی څوک په دې کال کښی مري اوڅوک پیدا کیږی (دعملونو دختلو) مطلب دادی چی په دي کال کښی چی بنده کوم اعمال کوی نیک یا بد په دې شپه کښی لیکل کیږی لکه څنګه چی په حدیث شریف کښی راغلی دي چی په دي شپه کښی مرګ اوژوند لیکل کیږی اودکوم چاچی دحج نصیب وي هغه هم لیکل کیږی .لکه چی حضرت عائشې رضی الله عنها واوریدل چی کوم عملونه چی په راتلونکی کال کښی یې بندګان کوئ نیکل کیږی دا پوه شوه چی جنت ته دخول هم محض (خاص) دالله جل جلاله تر مهربانی تعلق لری .لکه څنګه چی غواړی په خپل فضل اوکرم سره یې جنت ته داخله وي ، اوکه یې خوښه شوه نه یې داخلوی .دنبی کریم صلی الله علیه وسلم قیمتی وینا ددې ایت کریم سره خلاف نه ده (وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ) یعنی داجنت هغه ده چی تاسوته دهغه څه(ددنیا داعمالو) په بدل کی درکړل شوی دي چی تاسو به هغه کارسرته رساوو. (پاره ۸، رکوع ۱۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې ښه (نیک) اعمال دجنت دداخلیدو ظاهري سبب دي ،لکن حقیقي سبب دالله جل جلاله فضل . کرم اومهرباني ده . نه نیک اعمال) . بیا هم نیک اعمال دلوی خدای جل جلاله فضل اوکرم دي که له چاسره دلوی خدای جل جلاله مرسته نه وي نوهغه به څنګه نیک اعمال وکړي ؟نیک اوصالح اعمال بنده هغه وخت کوی چې دالله تعالی فضل اوکرم دهغه رهنمائي وکړی له دې ټولو شواهدو سره سره بیا هم ویلی شو چې جنت ته تګ یوازی دالله تعالی پر مهرباني باندی موقوف دي بعض علما وايې چې جنت ته دخول محض دالله تعالی درحمت نتیجه (پایله) ده او په جنت کښی مختلفې درجې داعمالو پر ډیروالي اوکم والي پورې تعلق لري .یعنی وجنت ته داخلیدل خو دالله تعالی رحمت موقوف دي ، اواختلاف دمرتبو بیا تراعمالو تعلق لري (داعمالو مطابق درجې دي)

(مظاهر حق جدید ص۲۰۰ ج۲)

په کال کی دمنظوری شپه

نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چې هر بنی آدم (انسان) چې په آینده کال کښې پیداکیږی . پدې میاشت کښی دهغه نوم نیته لیکل کیږی اودبنی آدم هرشخص چې په آینده کال کښی مړ کیږي په دې شپه کښی بې نوم اونیټه لیکل کیږی . دانسانانو اعمال پورته خیژی (خدای تعالی ته وړاندی کیږی) اودهغو بې چې څومره روزي په نصیب وي هغه راکښته کیږی (لیکل کیږی) .

تشریح : ددنیا دټولو حکومتونو دستور دي چې دخپلو وسائلو اوپالیسو مطابق یوکال مخکی داخراجاتو اوصادراتو لست جوړوي په دي کښی دپارلیمان (ولسي جرګه) او وزیرانو په میاشتو ناستي اومجلسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شورى) وي .دالست بې دحكومتې كارونو لپاره رهنما هم وي له دينه داهم معلوميږي چې په راتلونكې كال كښې څونه اندازه ترقي كيږي.
همدا راز دشعبان دڅلورلسم اوپنځلسم تاريخ په مينځ كښې لوى خداى جل جلاله هر كال دخپل لوى اوپراخ حكومت لست برابر وي چې دالست دانسانانو دژوند پر هر اړخ محيط وي .په دي شپه كښې ددې فيصله هم كيږي چې څونه خلگ به دنيا ته راځي اوڅونه به له راتگ نه وروسته له خپل عمل سره ځي ، اوڅومره خرڅ به كيږي اوله چانه به څومره بيرته اخيستل كيږي .دشعبان په پنځلسمه شپه دلوى خداي جل جلاله له حكم سره برابر له هغه څه نه چې په اوله ورځ بې فيصله شوى . ديوه كال داعمالو (لست) به دخداى تعالى امين مخلوق اومقربو ملائيكو جبرئيل. ميكائيل ، اسرائيل اوعزرائيل عليهم السلام ته حواله كيږي په دې دنيا كې به هغه څه كيږي څنگه چې ملائكو ته سپارل شوى دي.

دغوښتنې دوړاندې كولو وخت

تاسو به لېدلې يا اوريدلي وي كله چې ديوه مملكت كلني حساب دورځې دټول ملك په اړوند دمختلفو شعبو دمطالبو عارضې حكومت ته وړاندى كيږي ، اودخپلو ضوررياتو دپوره كولو لپاره حاضريږي، همدا شان كله چې لوى خداى تعالى دخپلو بندگانو دژوند په اړه يوه لائحه ترتيبوي نوټول بندگان بايد دلوى خداى جل جلاله په حضور كښې حاضر شي ترڅو هريو ورته دخپل حاجت وړانديز وكړى لكه څنگه چې حكومتونه دخپلو عامو مطالبو ملحوظ وي اوبيا دهغوى دضرورت مطابق لست جوړوي ترڅو بې مشكلات په بشپړه توگه ختم شي . همدا شان لوى خداى تعالى دخپلو بندگانو دوعاوې اوري اوبيا دهغوى ددعاوو مطابق خپل رحمت ورباندى كوي څكه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وعن علي رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا کانت لیلة النصف من شعبان فقوموا لیلها وصوموا یومها فان الله تعالی ینزل فیها بغروب الشمس الی السماء الدنیا فیقول الامن مستغفر فاغفرله الا مسترزق فارزقه الامبتلی فاعافیه الاکذا حتی یطلع الفجر

(الترغیب-۳۲ مخ ۲ ټوک ، تفسیر روح المعاني ۱۰۲ مخ ۱ ټوک)

ترجمه : له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دي: کله چې د شعبان پنځلسمه شپه شي تاسو باید عبادت وکړی او په راتلونکی ورځی یې روژه ونیسئ ځکه چې لوی خدای جل جلاله له لمرلیدو وروسته د دنیا آسمان ته راکوزیږي او الله تعالی وایي چې آیا کوم د بخښنې غوښتونکی شته چې زه بخښنه ورته وکړم آیا کوم د رزق غوښتونکي شته چې زه رزق ورکړم ، او آیا کوم د مصیبت زده شته چې زه یې مشکلات ورته حل کړم ، او داسی نور .... او دا اواز ونه ترصبح صادق پوري وي.

دغوښتنې مضمون

له دوعا څخه علاوه د شعبان په پنځلسمه شپه کښې د عبادت او په راتلونکي ورځ کښې د روژې نیولو هدایت شوی دي موږ چې کله حکومت ته عارضه وړاندې کوو نو په الفاظو ، جملو او مضمون کښې دعاجزۍ اظهار کوو. نو بیا کله چې موږ د خدای تعالی دربار ته د دعاو وړاندیز کوو چې الله تعالی د ټولې دنیا د پاچاهانو پاچا او مالک حقیقي دي نو لازمه چې ورته په هر حالت کښې عجز او زاري اختیار کړو او د خپلې کمترۍ او د لوی خدای جل جلاله د لوییې اظهار وکړو او په عاجزۍ سره عارضه ورته وړاندې کړو زموږ د اعجز او زارۍ د ټولې شپې پر عبادت دلالت کوی .او له احادیثو څخه ثابته ده کله چې بنده په عجز او زاریو د لوی خدای تعالی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضور کښې لاس په دوعا شي دلوی خدای جل جلاله رحمت په جوش راځي اودبنده دادوعا انشاء الله قبليږي.ای مسلمانانو ! اوس لاهم وخت شته چې څه خطاګانې درنه شوی باید داسې نیک اعمال وکړو چې دهغې کفاره شي . اوچې کوم وخت راتلونکی وي دلوی خدای جل جلاله د رحمتونو لمن وغوړوي دشعبان مبارکې شپې چې تیر شوی اوپه هغې کښې چې موکوم ناوړه رسمونه کړي وي لکه اورلګول یا داسې نور دهغې په وجه مه مایوسه کیږی (راشی دلوی خدای جل جلاله دربارته ! په دې شپه کښې دلوی خدای جل جلاله دربار ته رجوع وکړئ، غمجن کیږی مه . له پښیمانی سره راشئ دلوی خدای جل جلاله په دربار کې اوښکې وبهوئ . تاسو وګورئ چې خدای جل جلاله له تاسو نه راضی دي . نور هم دهغه درحمت انتظار وکړئ نن یوازې او یوازې دخدای تعالی درحمت ضرورت دي دلوی خدای تعالی لورته رجوع وکړئ که چیرې یوقدم دخدای تعالی په لار کښې واخلئ . دخدای تعالی له لورې به لس واره پرتاسو دخدای تعالی رحمت وشی .همدا شان پدې مبارکه شپه کښې چې چیرې دخدای تعالی په حضور کښې دوعا کوی نوباید وتولو دوستانو . قریبانو ،ملګرو ، اولیاء کرام اودعامو مسلمانانو لپاره هم دمغفرت دوعاوې وکړئ دخپلو اولادو لپاره هم دوعا وې وکړئ . که چیرې ممکنه وي هدیرې (مړستون) ته لاړشئ دقبرونو زیارت پرسنت طریقه وکړئ اودپنځلس تاریخ روژه هم ونیسئ .اوکه چیرې دا ممکن نه وي لږ ترلږ ه خپل ځان او اولاد له ګناهونو ، خرافاتونه وژغورئ لکه څنګه چې الله تعالی وایې:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا (/ التحريم /پاره/ ۲۸)

ای دایمان خاوندانو ! خپل ځانونه اواولاد له اوره څخه وساتئ

(ترجمه: شیخ الهند ص ۷۴۳ مولانا محمد رفعت قاسمی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقدر دشپې دپټوالي حکمت

دبرات دشپې په ښکاره والی اودقدر دشپې په پټوالی کښې دالله تعالی حکمت دادي چې دقدر شپه دلوی خدای تعالی درحمت دنازلیدو ، دګناهونو دبخښنې اوله دوزخ څخه دخلاصیدو شپه ده لوی خدای جل جلاله څکه داشپه پټه کړي ده ترڅو چې خلک یوازې ددې شپې پرعبادت بسنه (اکتفا) ونکړي ، اونور عبادت پرې نږدي.

دبرات دشپې دښکاره والی حکمت

دبرات شپه (دشعبان دمیاشتې پنځلسمه شپه) لوي خدای جل جلاله داشپه ښکاره کړي ده څکه چې داشپه دقضاوت اوحکم ، دغضب اورضامندی ،دقبلیدو اوریدو ، دنن دیوالی اولېریوالی ، دنیکمرغی اوبدبختې ، دکرامت اوپرهیزګاري شپه ده په دي شپه کښې ځینې نیکمرغه اوځینې بې رتل کیږی څوک دښو کارونو په وسیله سو بمن(کامیاب) کیږی ځینې بیا دبدوکارو په بدله سره خوار او ذلیل کیږی. څوک دبرکت اوکرامت خاوند کیږی ، ځینې نور بیا له دینه بې برخې کیږی چاته دنیکو عملونو ثواب ورکول کیږی اوځینو ته بیا زجر ورکول کیږی ډیرخلک په ښارونو کښې په کار اووظیفه مشغول وي خودخدای تعالی په نزد یې دکفن تیاری کیږی ، دځینو بیا دقبر تیاری کیږی ، خوهغوی ددنیا په خوښیو بوخت وي ځینې بیا په تکبر ، خندا اوساتیری بوخت وي ، لکن دهلاکت وخت یې نژدې وي په ډیرو دنګومانیو ښکلا ختمه وي ، خوژر ده چې مالک یې پناه اوخورو ته لاړ شي ځینې بیا دثواب په تمه وي ، لیکن پر دوئ عذاب نازلیږی .ځینې بیا دښه زیری (بشارت) په امید وي لکن دوئ ته تاوان رسیږی ډیر بیا دجنت په تمه وي خو دوئ ته دوزخ ورنصیب کیږی .څوک بیا د یوځای والی په تمه وي ، لکن دهغوی بیلتون په برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي ځینې نور بیا د پادچاهی دورکیدلو په امید وي ، خودهغوی تباهي په برخه وي (غنیة الطالبین ص ۳۶۳)

دوېښوالي څوارلس شپې

دټولو علماؤ کرامو پدي اتفاق دي چې دکال په دغو څوارلسو شپو کښې ویښتوب او عبادت پکار ده

(۱) د محرم د میاشتې لمړۍ شپه
(۲) دعا شورۍ شپه
(۳) درجب د میاشتې لمړۍ شپه
(۴) درجب مینځنۍ شپه
(۵) درجب اوویشتمه شپه
(۶) دشعبان (برات) مینځنۍ شپه
(۷) دعرفې شپه
(۸) دکوچني اختر شپه
(۹) دلوی اختر شپه
(۱۰) دروژې د میاشتې لمړۍ
(۱۱) یوولسمه
(۱۲) دولسمه
(۱۳) دیارلسمه
(۱۴) او دروژې د اخیری لسوتاق شپې یوویشتمه ، درویشتمه ، پنځه ویشتمه ، اوویشتمه ، اونه ویشتمه شپه.

همدا راز دعلماء کرامو پر دي هم اتفاق دي چې په دغو اوولسو ورځو کښې عبادت کول هم باعث د ډیر ثواب دي ، دعرفې ورځ ، عاشورۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمحرم دمیاشتې لسمه) ورځ ، دبرات دمیاشتې مینځنی ورځ ، دجمعې ورځ . ددوارو اخترو ورځې . دذالحجې لس معلومې ورځې اودتشریق ورځې (دذالحجې یوولسم ، دوولسم اودیارلسم تاریخ)
په دې ټولو ورځو کښې دجمعې ورځ او دروژې دمیاشتې دټولو ورځو په هکله ډیر ټینګار شوی دی.

نوټ : درجب دمیاشتې په لمړۍ ورځ پورته شئ عبادت وکړئ اوپه ورځ یې روژه ونیسئ ددوارو اخترونو په شپو عبادت و کړئ . لکن په ورځوکښې یې روژه مه نیسئ دبرات (شعبان) په مینځنی اودعاشوری په شپو کښې عبادت وکړئ اوپه ورځو کښې یې روژه ونیسئ. (غنیة الطالبین ص ۳۴۱)
حضرت ذوالنون مصری رحمة الله علیه وایې چې درجب میاشت دبدیو دختمیدو لپاره اودبرات (شعبان) میاشت دعبادت کولو لپاره ده لکه څنګه چې دروژې میاشت دکرامتونو دلیدلو لپاره ده په رشتیا چې کوم شخص بد اعمال نه پریږدي . دلوی خدای تعالی بندګي اواطاعت ته غاړه نه اږدي اودلوی ځښتن کرامتونه ته منتظر نه وي همدا شخص له دعبث کارونوله کوونکو څخه ده همداراز دذوالنون مصری رجمه الله وینا ده چې درجب میاشت دکښت کرلو میاشت ده یعنی په رجب کښې کښت کرل کیږی په شعبان کښې اوبیږی اوپه روژه کښې یې حاصلات اخیستل کیږی ،ظاهره ده چې حاصل اخیستونکی هغه څه رېبي کوم چې یې کرلې وي همداراز څوک چې څه کوي دهغه بدله به ورکول کیږی کوم څوک چې خپل کښت ضائع کوی دریبلو په وخت کښې به له پښیمانتیا سره مخامخ کیږی . ددې پایله (نتیجه) ضرور بده وي. (غنیة الطالبین ص ۳۳۹)

هره شپه دلیلة القدر (دقدر شپه) ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چېرې ليلة القدر دلغوى معنى په لحاظ مراد شى : نو هره شپه ليلة القدر او دقدر وړده . ځکه چې هره ورځ نعمت او هره شپه دولت (شتمنى) ده . په حديث شريف کښى راغلى دي چې هره ورځ دنيمې شپې نه وروسته الله جل جلاله ددنيا (اول) اسمان ته تشريف راوړي او دبندګانو ولور ته متوجه کيږى او دنيا زموږ کور دي او ځمکه موفرش ده ګواکه لمړى اسمان ددنيا بام دي او دخونې بام دخونې جزوي لکه چې الله تعالى زموږ کور ته تشريف راوړي او دانيکمرغى موپه برخه کيږى چې دپاچاهانو (شهنشاه) هره ورځ زموږ کور (ددنيا اسمان) ته تشريف راوړي .موږ ته متوجه کيږى او دنيکيوژمنه (وعده) راسره کوي .دخداى تعالى يوې بلى مهربانى ته خير شئ : که چېرې موږ دکوم ملګرى دروازې ته ورشو خصوصا ديومريد (شاګرد) کورته ورشو ، خودهمدې کور خلک له موږ سره خبرې ونکړى ښکاره خبره ده چې موږ به مايوسه کيږو که مايوسه هم نه شو دومره ګيله خو به ضرور وکړو چې موږ کورته درغلو خوتاسو راسره خبرې و نه کړې.

که چېرى دکور خلک ويده وي ، نو وبه وايو چې د اخنګه خوب دي چې زموږ دورتګ يې کوم تصور ونکړ (مطلب داچې څومره تعلق زياتيږى هغومره ګيله زياتيږى) او که چېرى دخطه په واسطه سره لمړى خبر ورکړل شى چې په نيمه شپه کښى زه درځم پدې صورت کښى خو دي مريدانو ته دخوب اجازه هم نشته .او اوس دلوى خداى جل جلاله معامله وګورئ له دې سره سره چې دهغه الله جل جلاله حقوق واقعي اويقيني دي ليکن دخپل راتګ له خبر نه وروسته راځي او موږ ويده وينى خوبيا هم نه ناراضه کيږى او وايې چې دي بنده يومستحب کار پرې ايښى دي او الله تعالى موږ ته دبې همتى لقب نه راکوى سبحان الله څومره دمهربانى خاوند دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحضرت مولانا اشرف علی تهانوی دبیان خلاصه داده: که چیری مور دکوم ملگری یامرید کورته ورشي او هغه له مور سره خبری ونه کړی مور به خومره خوابدي اوپه غصه شو .خوالله تعالی زموږ کور (ددنیا اسمان) ته تشریف راوړي اومور په خوب ویده وینی بیاهم هغه الله تعالی له مور څخه نه ناراضه کیږي ددې مهربانی تقاضا خو داده چی مور هرڅه کولاي ددي لپاره چی الله رب العزة هیڅکله ناراضه نه شی دلوی خدای تعالی په حضور کښی هروخت عاجزی کول پکار ده .لنډه داچی هره شپه دقدر شپه (لیلة القدر) ده په دي معنی چی الله تعالی هره ورځ زمور ولور ته په رحمت سره توجه کوی. (التبلیغ ص۳۰ ج۸ حضرت تهانوی(رح)).

دبرات په شپه کښی درسول الله صلی الله علیه وسلم عمل

دځینو علماؤ په نزد ددې شپې یوه ځانګړتیا داهم چی هدیرې (مړستون) ته تلل هلته دټولو مسلمانو روح ته دمغفرت دعاکول اوڅه حصه دالله تعالی دکلام (قران) لوستل ثواب یې مړو ته وربخښل سنت دي حضرت عائشة رضی الله عنها وایې چې یوه شپه (پنځلسمه دشعبان) وه زما وارو چې حضرت محمدصلی الله علیه وسلم زماخوني ته راغي کالې یې کښل چې لایې پوره کښلی نه وو بیرته یې واغوستل او ولاړشو ماورباندي بدګمانې وکړه هسې نه چې دکومې بلې بي بې کوټې ته لاړشی ، زه هم دنبی کریم صلی الله علیه وسلم په وروسته پټه پټه ورپسې ولاړم ، چې کتل مې نبی کریم صلی الله علیه وسلم جنت البقیع (دمسلمانانو هدیرې) ته ولاړی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم دمسلمانو ښځینه نارینه اوشهیدانو ته دوعا کوله .اومایه خپل زړه کښی وویل چی زما مور اوپلار دي ترتاقربان وي ماخه مکر کوئ اوته څه کوې بیا بیرته راهي شو اوزما کوټی ته راننوت اوویې ویل : ای عائشې !ولی دي دومره ساه وکښه ؟ماورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل :ای دخدای تعالی رسوله ! زمامور اوپلار دې تاقربان وي ، ستا په تګ سره ما ته دابدګمانې راپیدا شوه هسې نه چې دکومې بلې بي بي کوټې ته لاړ شې نوزه هم درپسې لاړم ترڅومې ته په جنت البقیع کښې په دوعا ولیدلې .حضرت محمد صلی الله علیه وسلم په جواب کښې راته وویل ! ای عائشې ایا ستا داخیال وو چې الله تعالی اودهغه رسول به ما سره ظلم وکړي؟ ، ماته حضرت جبرائیل راغی اوویې ویل چې نن دشعبان پنځلسمه شپه ده نن الله تعالی دبنو کلب دقبیلې دوزو دروزغنو (ویښتانو) په اندازه (دبنو کلب ترټولو ډېرې وزې وې) مخلوق له جهنم (دوزخ) څخه ازادوي.

البته :په مشرک ، حاسد (کینه کونکی)صله رحمی قطع کونکی ، ترپڼېو دلاندی دپایڅو ځړونکي ، دمور اوپلار نافرماني کونکی اودهمیشه شراب څښونکی باندی درحمت نظر نه کوی .لدې وروسته نبی کریم صلی الله علیه وسلم کالی وکښل اوویې ویل چې ای عائشې آیا نن شپه دعبادت کولو اجازه راکوی ؟ (اجازه یې ځکه غښتی وغوښته چې د محمد صلی الله علیه وسلم عادت داوو چې دشپې په څه حصه کښې به یې عبادت کاوو اوپاتې برخه به یې داستراحت او دخپلو بیبیانو دطبعیت سمولو لپاره امعلومه وله چې په دې شپه کښې یې امکان نه وو) حضرت عائشة رضی الله تعالی عنهاوایې ما ورته وویل هو زما مور اوپلار دې ترتاقربان وي هغه وو چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر لمانځه ودریدی اویوه داسی اوږده سجده یې وکړه چې زما خیال شو هسې نه چې دمحمدصلی الله علیه وسلم ساه ختلې وي او روح یې قبض شوی وي زه ورولاړه شوم اودحضرت محمدصلی الله علیه وسلم پر تلو می لاس ورکښیښود دمحمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم په پښو کښې یوقسم حرکت وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه پرې مطمئن شو (دڅو ښد مې يقين شو) او حضرت محمد صلى الله عليه وسلم په سجده کښې دا الفاظ ويل

اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضاك من سخطك واعوذبك منك جل وجهك لااحصي ثناً عليك انت كما اثنيت على نفسك

ژباړه: زه ستا له غضبه ستا په عفو سره پناه غواړم او ستا د ناراضيتوب څخه پنا غواړم ستا په رضامندي سره او زه له تا څخه (ستا د عذاب څخه پناه) غواړم ستا په مهرباني سره. ستا ذات لوی او عالي دي ، زه ستا تعريف او ثناء نه شم ويلای لکه څنګه چې ته ثنا وايې پر ځان خپل. حضرت عائشة رضي الله عنها وايې چې له حضرت محمد صلى الله تعالى عليه واله وسلم څخه پوښتنه وکړه چې دا دوعا څه فضيلت لری؟ حضرت محمد صلى الله تعالى عليه واله وسلم په خواب کښې راته وويل : ای عائشې ! دا دوعا زده کړه او نورو ته يې هم ورزده کړه . ماته جبرائيل عليه السلام دا دوعا راښوولې ، او زه دا دوعا په سجده کښې بيا بيا وايم (رواه البيهقي).

لدې تفصيل څخه به تاسو ته ددې مبارکې شپې دستور (کړنلاره) معلومه شوې وې او دا به هم درته معلومه شوې وې چې په دې شپه کې بايد څه وکړو ؟څنګه عبادت وکړو څنګه هديرې ته لاړ شو او هلته څه وکړو او چې ورو سته کورته راشو په عبادت مشغول شو دهغې طريقه ددې نولو اعمالو کولو سنت طريقې به درته معلوم شوې وې. (فضائل الايام والشهور ص ۱۱۳).

دحضرت عائشة (رضي الله تعالى عنها) بزرګي

دحضرت عائشې رضي الله تعالى عنه دخواب حاصل دادي ای دخدای جل جلاله رسوله نعوذبالله چې الله جل جلاله او دهغه رسول به لما سره دظلم معامله کوی. خو زما فکر داوو چې الله تعالى به درته حکم کړي وي ، يا به تاسو دخپل اجتهاد له مخې دکومې بلې بې بې کوټې ته ځئ علامه ابن

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجر رحمه الله دحضرت عائشې (رضی الله تعالی عنها) ددې جواب په باره کې وايي چې خدای ناکرده (خدای مه کړه) که چېرې حضرت عائشة رضی الله تعالی عنها دمحمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم په خواب کښې نعم (هو) ويلې واي نوخبره به ډېره باريکه شوې وای . آن داچې داځواب به کفر حساب شوی وای لکن حضرت عائشې (رضی الله تعالی عنها) له ذهانت څخه کارواخيست څکه يې خپله عاجزي اوعذر ښکاره کړ.بيا حضرت محمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم دولاړيدو وجه بيان کړه چې دشعبان په پنځلسمه شپه ددنيا اسمان ته تشريف راوړي ، اويوبې پايه رحمت پرخپلو بندګانو کوي چې دبنوکلب دوزو دوزغنو (وړيو) په برابر خپل بندګان ددوزخ له اوره څخه ازاد وي ، نوځکه چې داوخت دلوی خدای جل جلاله دمهربانۍ اواحسان وخت دي ځکه ماوغوښتل چې په دې مقدس اومبارک وخت کښې دخپل امت لپاره دمغفرت دوعاوې وکړم هغه وو چې جنت البقيع (دمسلمانانو هديرې) ته ولاړم هلته له لوی خدای جل جلاله څخه په مغفرت مشغول شوم. (مظاهر حق جديد ص۱۹۵ج۲)

دخدای جل جلاله دنظام سپکاوی

لوی خدای جل جلاله زموږ پر بدعملې اوبدکارې ښه عالم (پوه) دي په کومو ورځو کښې چې دبنده لپاره دډېر عمل کول ضرورت وي په هغو ورځو اوشپو موږ لا په ډيرو ګناهونو کښې بوخت يو موږ دا ښه زده کوو چې دبرات په پنځلسمه شپه کې پورته کيدل ضروري دي ليکن داځای موهير کړی چې ولې ؟ اوځنګه پورته کيدل ضروي دي ؟ دخدای جل جلاله درضااوخوشحالولو لپاره نه ، دخپلو ګناهونو څخه دتوبې کولو لپاره نه ، خدای جل جلاله درحمتونو څخه دبرخې اخستلو ، دخپلې عمل نامې څخه دګناهونو دپاکولو لپاره نه بلکه دخدای تعالی دقهر اوغضب دحاصلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره دخپلو ګناهونو دبېرولو لپاره ، دخدای جل جلاله دنعمتو څخه دځان لېرې کولو ، دخپلې عمل نامې دتورولو اودنیکیو ختم کولو لپاره (الا ماشاء الله) ای مسلمانانو ! غور اوفکر وکړئ ! غوروونه خلاص کړئ او واورئ ! لکه څنګه چې لوی خدای جل جلاله رحیم (رحمت کوونکی) اوغفار (بخښوونکی) دی همداشان جبار اوقهار هم دي داسې عمل کول خودخدای تعالی په رحمتونو دملنډو وهلو سره برابر دي اولکه څنګه چې په ښو وختو کی داعمال صالحه (نیکو عملو) اجر زیاتیږي ، همداشان دبدوکارو ګناهونه هم زیاتیږي . تاسو فکر وکړئ که چیرې یوپاچا خپل فوځ ته امر اواعلان وکړي ، چې سبا د(یوه معلومه ورځ) فلانکي ګرونډ ته دفوځی ازموینې لپاره راشئ ، خپلې فوځې تجربې ښکاره کړئ . دپاچاه له لورې به انعامونه درکړل شي اوفوځیانوداخبره واوریدله میدان (ګرونډ) ته حاضر شول خودفوځی ازموینې لپاره نه دفوځی شجاعت کمالات ، دهرکلي اودفوځې قربانۍ دښکارولو لپاره نه بلکه دبساتیری لپاره آیا پردي به پاچاه غصه نشی ایا ددې پرځای چې فوځیانو ته انعامونه ورکړی لعنت اوسرزش به ورنکړی ؟ خامخا به یې ورکوی . غور اوفکر وکړئ په کومه طریقه چې موږ دبرات شپه دخدای تعالی په حضور کوم عملونه کړی .آیا دخدای تعالی قهر اوغضب به له هرلوړه پر موږ نشی نازل ، آیا داموږ دخدای تعالی پررحمتو پسخند نه دي وهلی بیا نو ولې مسلمان پر خپلو تکلیفونو اومصیبتونو ژاړې تراوسه موږ اوتاسو څه کړې دي خدای تعالی موږ ته اینبی دي خدای تعالی موهیر کړی دي دخدای تعالی دعبادت پر ځای په شیطانې اعمالو فخر کوو ، خدای تعالی هم موږ پری اینبی یو . ای مسلمانو ! خپل عملونه بشپړ کړئ له نافرمانیو څخه راوګرځئ له عبث اوبې هوده کارو څخه ځان وساتئ دیوه خدای تعالی بشپړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تابع او مخلص بندګان شئ لکه څوارلس سوه کاله مخکې چې تاسو دهغه تابع واست . تاسو دخدای تعالی شئ خدای تعالی اوټول کائنات به ستاسو شي (فضائل الایام والشهور ص ۱۱۵)

دشپې په کومه برخه کې پورته کیږئ ؟

اوس دغور اوفکر ځای دادی چې دشپې په کومه برخه کې پورته کیدل افضل دي ؟ددې تعین له قران کریم څخه هم کیږی اوله حدیث مبارک څخه هم ځکه چې له قران څخه معلومیږی چې دشپې په اخیره برخه کښې پورته کیدل ضرورې ده . لکه څنګه چې الله تعالی وایې :

(إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا ۶) (المزمل پاره ۲۹)

البته دشپې پورته کیدل سخت تکلیف دي لکن خبرې بې صحیح برابرې دي اوله ناشئة اليل څخه له خوبه وروسته ثابتیږی ځکه ددې په اختیار سره پر نفس ډیر تکلیف راځی نوځکه داافضل دي اودسورة له اخیری برخې څخه هم معلومیږی دابهتری له قران کریم اوله حدیث شریف څخه هم معلومیږی (۲ الله تعالی وایې) دشپې دآخیرې حصې فضیلت له ډیر مختلفو احادیثو څخه معلومیږی اوله عقل څخه هم دامعلومیږی ځکه چې داوخت دخوب وي اوخوب پری ښودل مشکل ، ګران وي په یوه حدیث کښې راغلی دي چې کوم شخص دشپې پورته شې عاجزې او زاری کوې زه الله تعالی له هغه څخه ډیر خوشحالیږم . ځکه چې زما درضا لپاره یې خپله محبوبه اوتوده (ګرمه) بستره پری ایښی وي لدي نه هم معلومیږی چې دشپې اخیرې حصه ډیر فضیلت لري لکن که چا ته داکار مشکل وو بیا دي دشپې په اوله حصه کښې څه برخه مختاره کړي ځکه چې په نورو شپو کې لوی خدای تعالی دشپې په اخیرې برخه کښې ددنیا اسمان ته راځی اوپه دې شپه (دشعبان پنځلسمه) کې له لمرلویدو وروسته راکوزیږي ځکه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومو خلګو ته دشپې په اخيره کښې عبادت کول مشکل وي هغه دی دافضيلت دشپې په لومړۍ برخه کښې حاصل کړی . کمه درجه يې داده چې دماخستن ترلمانځه پورې دي په عبادت کښې مشغول شي
(التبليغ ص ۳۲ ج ۸).

دشيطان دهوکه (چل)

دادنفس عادت دي چې کله يوانسان دثواب حاصلولو اراده وکړي ، نفس ورته خپلې بانې جوړ وې ځويې له دي کاره وګرځوی همداشان ، دبرات دشپې اوشب قدر دعبادت په وخت نفس انسان ته دهوکه ورکوی چې دشپې په اخيره کښې عمل فضيلت لرې دشپې په اوله برخه کښې څه فائده لری ؟ وګوری څومره دافسوس ځای ده دشپې په اوله حصه کښې په داسې شان لدي عظيم عبادت څخه بې برخې کيږی . بعض انسانان دنفس په ډير خفی (پټ) چل سره غوليږی ددې لپاره عبادت کوی چې زه په خلګو کښې مشهور شم په دي سره نفس خوشحاليږی خو داعبادت هيڅ ګټه نه لری ځينی خلک په دي نيت دشپې په اخېره حصه کښې راپورته کيږی چې په خلګو کښې ممتاز عابد ونومول شي لکن افسوس داتکبر اوغرور دي چاته چې تکبر او غرور خوښ وي الله تعالی ته ډير مبغوض دي (التبليغ ص ۳۷ ج ۸)

په مبارکه شپه کښې ګناه کول

ددې مبارکې شپې ډير فضيلت دي اوپه دې شپه کښې ګناه کول هم ډيره ګناه لرې په نسبت دنورو وختو . لکه څنګه چې دځای حکم دي همداشان دزمان (وخت) حکم دي دمثال په توګه :په يوه عام ځای کښې ګناه کول ، اوپه مسجد کښې ګناه کول ډير فرق سره لری بيا په مسجدو کښې مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوی او مسجد حرام په کوم کښې چې لمونځ کول ترنورو زیات (ډیر) ثواب لری . په داسې پاک ځای کښې ګناه کول اوپه مسجد کښې ګناه کول ډیر عذاب لری لکه څنګه چې په یوه عام وخت کښې ګناه کول او بل په یوه مبارک وخت کښې ډیر لوی عذاب لری مثلا : په روژه کښې ګناه کول ډیر بدکار دي ترڅو چې بیله روژې وي داهم مبارکې ورځې دي په دې کښې ګناه کول ډیر لوی عذاب لری . (التبلیغ ص ۷۵ ج ۸)

ددې شپې ګناه :

کومه ګناه چې په دې شپه کښې کیږی دوه ډوله ده : یو ډول هغه ګناه چې دعبادت په رنګ نه وي ددې بدوالی ډیر ظاهر او ښکاره ده . لکه پدې شپه اورونه لګول . له دې څخه ډیر زیاته نقصانات راپیدا کیږی مالی تاوان هم دي ، اوکله دچا لاس ، یا کوز یابل څه اندام پری سوي وي له ګناه څخه علاوه نور نقصانات هم ورسره تړلی دي دوهم ډول هغه ګناه ده چې په رنګ دعبادت سره وي . دا بدعت ده لکه څنګه چې په اکثره خلګو کښې دارواج دي چې په دې شپه (حلوی) پخوي څنګه چې په بدعت کښې خوند یامزه ډیره ده څکه ډیر انسانان پری مبتلا دي . او دخپلو په جوړولو سره یې روابولې یو تأویل (حیله) داده چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم غاښ مبارک شهید شوی وو او محمد صلی الله علیه وسلم حلوی خوړله ، داخبره غلطه ده دا عقیده لرل ګناه ده څکه چې داواقعه په شوال کښې وه بعض خلګ وایې دادحضرت امیر حمزه رضی الله تعالی عنه دشهادت ورځې دي دادهغه فاتحه ده . داهم بې بنیاده ده څکه چې دحضرت حمزه رضی الله تعالی عنه شهادت هم په شوال کښې وو. اصلاح الرسوم ص ۱۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکثره خلګ په داسې ګناه اخته دي چې دامنع کیږي هم نه ځکه چې بدعت کښې ډیر خوند دي . بدعت هم یوه عظیمه ګناه ده لازمه ده چې په دې مبارکه شپه کښې ځان ترینه وژغورئ .(التبلیغ ص ۲۴ ج ۸)

دالفیه (زرګوني) لمانځه حقیقت :

داخبره هم دیادولو وړ ده چې په ځینو کتابونو کښې لیکلي دي چې دشعبان په پنځلسمه شپه داخاص نفل (چې سل رکعته او په هر رکعت کښې لس لس ځله قل هو الله ویل کیږي) چې کول یې په کار ده ځکه داپه کوم قوي حدیث ، یا دیو صحابي او تابعي له قول څخه نه ده ثابته ، دعبادت په تعین کښې کوم قید نشته . په احادیثو کښې دمبارکو شپو په عبادت کښې کوم قید نشته . کوم چې چاته اسانه وي باید هغه وکړي ، که څوک نوافل کوي اوکه تسبیحات ورته عام اختیار شته کوم چې دمخکې علماؤو له لوري دنوافلو کوم خاص هیئت ذکر شوی دي ، ددې سبب دادی چې کوم پیر وخپل مرید ته په یو خاص حالت کښې داطریقه ویلې وي ، خودهغه لپاره ضرور یو مصلحت ده ، لکن داطریقه عامول بدعت دي ، همداشان نورو بزرګانو ته بدویل رواندي په حدیث شریف کښې کوم معلوم عمل نه دي راغلی که غواړي چې تلاوت وکړي ، یا دلوی خدای تعالی ذکر وکړي ، یانوافل وکړي اویا نصیحت بل چاته کوي یا یې پخپله واوري لکه څنګه چې حضرت اشرف علی تهانوی صاحب فرمایلې دي په کانپور کښې مونږ په دې شپه باندې نصیحت (تبلیغ) کاوو ځکه چې په نصیحت کښې سړی ته خوب نه ورځي ،خوبیا هم ځینې ملګري ویده وو (التبلیغ صحه ۴۱ ج ۸) نه فکر وکړئ چې په دې شپه کښې دعبادت کومه خاصه طریقه نه ده ثابته . خو نه موکه دچانصیحت اورئ . نو که نفل کوي او که تلاوت قران کریم کوئ دهرڅه اختیار دي داکوم حدیث چې دي : (صوموا نهارها) دامر هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره داستحباب دي يادپنځلسمې ورځې روژه نيول مستحب ده فرض اوواجب نه ده ، غرض (قوموا ليلها) له دي څخه ددې شپې فضيلت ثابتيږي اوپه حديث کښې راغلي چې لوی خدای تعالی په دې شپه کښې ددنيااسمان ته راکوزيږي (هل من داع فاستجيب له هل من مستغفرفاغفرله) يعني کوم دمغفرت غوښتونکی شته چې بخښنه ورته وکړو ؟آيا کوم دوعاکونکی شته چې دوعا يې قبوله کړو ؟ ترسهاره پورې په درحمت لمن ويره وي . (التبليغ ص ۸۴ ج ۸ الترغيب ص ۱۰۴ ج ۲).

دبخښنې په شپه کښی هم بې برخیتوب

وعن ابی موسی الاشعری رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله علیه وسلم قال ان الله تعالی لیطلع فی لیلة النصف من شعبان فیغفرلجمیع خلقه الاالمشرک اومشاحن –رواه ابن ماجة ورواه احمد عن عبدالله بن عمر وبن العاص رضی الله تعالی عنهم

ژباړه : له حضرت ابوموسی اشعری رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي چې حضرت محمد صلی الله عليه وسلم وويل : لوی خدای جل جلاله دشعبان (برات) په پنځلسمه شپه خپل مخلوق ته متوجه کيږي له مشرک اوحاسد څخه علاوه نورو ټولو ته بخښنه کوی په يوبل روايت کښې راغلي دي چې له کينه ګر اوله ناحقه وژونکي څخه علاوه نورو ته بخښنه کوی.

تشريح : دحديث شريف حاصل دادی چې لوی خدای جل جلاله په دې مبارکه اومقدسه شپه کښی له خپل رحمته سره مخلوق ته متوجه کيږي ، رحمت يې دومره په جوش راځی چې خپل حقوق هم ورمعافوی (بخښی) اوانسان ته دومره مهلت ورکوی چې دخدای تعالی په بندګې عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او طاعت کښی نیمګړتیا ولرې باید بشپړ یې کړی او دتیر وخت له اعمالو توبه وکاږی نو به یې توبه قبوله کړی . او که چېری توبه ونه کاږی او خپلو بدو عملو اوبد اعتقاد ته دوام ورکړی الله تعالی به یې پخپل عذاب مبتلا کړی . له حاسد (کینه) څخه هغه شخص مراد دي او په خپله سینه بغیر له کومې شرعې وجې بلکه دخپلي نفسي تقاضا له وجې له چا سره حسد او کینه کوی او په خپله سینه کښی دحسد اور بلوي داسې بدبخت انسان ددې مبارکې شپې له برکته څخه هم بې برخې دي داسې څوک به دخدای تعالی له رحمته اوبخښنې څخه بې برخې وي : ددې تفصیل په مختلفو احادیثو کښی راغلی دي .چې ددې شپې له برکته ، مشرک ، ناحقه قاتل او کینه ګر بې برخې دي په ځینو روایتو کښی داهم راغلی دي چې صله رحمی قطع کونکی (له وروره ، قریبه او دوست سره تعلق نه ساتی) هم الله تعالی نه بخښی .او په ځینو روایتونو کښی داهم راغلی دي چې پایڅې (پرتوګ ترپنډیو) کښته کونکی ، دمور او پلار نافرمانې کونکی ، همیشه شراب څښونکی ، زانی ، او په ظلم محصول اخستونکی ، جادوګر ، کاهن (دغیب خبرې کونکی) اوسازنده اوباجه غږونکی پر دي ټولو دخدای تعالی درحمت نظر په دې مبارکه شپه کښی نه کیږی (اعوذبالله خدای تعالی ته پخپل فضل کرم موږ ته هدایت وکړی اوله داسې خلګو څخه مو مه حسابوی. (مظاهر حق جدید ص۲۰۲ ج۲).

دبې برخې خلګو لست

له مختلفو روایاتو څخه دبرات دپنځلسمې شپې فضیلت په روښانه توګه معلوم دي چې داشپه دالله تعالی په وړاندی مبارکه اوقیمتې شپه ده ، اوالله تعالی پرخپلو بندګانو عام رحمت کوی اوخاصه توجه لکن دارحمت پرهغوکسانو کوی چې هغوی هم ددې رحمت په انتظار ناست وي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیوي اواخروي حاجات دلوی خدای تعالی په وړاندی عرضوی اولوی خدای جل جلاله یې ورپوره کوی لکن ځینی داسی سخت ګناهونه دي چې ترڅو ورڅخه توبه ونکړی سوال یې نه قبلیږی :

اول: مشرک دوهم: کینه ګر دریم: دمور او پلار نافرمان څلورم: زانی پنځم: شراب خور شپږم : کاهن اووم : صله رحمی قطع کونکی اتم: پرتوګ تر پنډیو لاندی کونکی .دلته دهر یوه په اړه څه تفصیل ته ضرورت دي:

شرک : دخدای تعالی په ذات او صفاتو کښی بل څوک شریک کول ، اوله هغه سره دمعبود په شان معامله کول اودهغه عبادت کول او نور .... دالله تعالی ارشاد دي(**إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا**) (پاره ۵ سورة النساء)

ژباړه : بیشکه الله تعالی بخښنه نه کوی هغه چاته چې له الله تعالی سره شریک نیسی ، اوله دي لاندی نورو ته بخښنه کوی چې خوښه یې شی ،

دوهم ایت: (**وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ١٣**) (سورة لقمان - پاره ۲۱)

ژباړه : اوکله چې لقمان وویل خپل زوی ته کله چې یې هغه ته نصیحت کوی ای زویه له الله تعالی سره شرک مه نیسه ځکه چې شریک نیول لوی ظلم دي له خدای جل جلاله سره شریک نیول داډیر لوی جرم اونافرمانې ده ، اودبخښنې قابل هم نه ده پرخپل ځان باندی تر دي بل لوی ظلم نشته چې همیشه په هلاکت اوبربادې کښی وي الله تعالی چې دځمکې او اسمانونو خالق دي ، دټولو مخلوقاتو مالک ، یوازې اوبې احتیاجه دي ، دهغه هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریک نشته ((قل هو الله احد) لوی خدای جل جلاله چې کریم اورحیم ذات دي داسې چاته مغفرت نه کوی . لکه څنګه چې دخدای تعالی له ذات سره شریک نیول ظلم عظیم دي ، همدارنګه دهغه له صفاتو کمالیه وو سره شریک نیول هم لویه ګناه ده. (حقیقت شب برات ص ۱۹)

کینه څه ته وایې ؟

دیو مسلمان له بل مسلمان سره کینه کول بالکل ناروا ده او دخدای تعالی له رحمت څخه دلرې کیدو سبب دي الله تعالی فرمایي:

(خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ۱۹۹) (پاره ۹ سورة الاعراف)

عفوه او درګذر خوښه کړه ، په نیکې امر کوه اوله جاهلانو څخه ځان وژغوره . له انسان څخه حتما خطایې کیږی که چیرې داسې وشول ، بیا معافې دالله تعالی ډیره خوښه ده ، ځکه یې وفرمایل چې معافی (بخښنه) اختیار کړه اوکه له بې عقلانو څخه چیرته کومه خبره درته وشی ، ځان ترینه وژغوره ، جنګ اوجدال مه ورسره کوه حدیث شریف کښی راغلی دي قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لاتباغضوا: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چې یو له بله سره بغض مه کوی.

کینه : کومې ته چې په عربی کښی حسد وایې تعریف یې داسې شوی دي کله چې له یوه دښمن څخه انتقام (بدله) اخیستل ممکن نوی ، دخپل قهر په راکنترولولو سره پر زړه تکلیف راځی .بس ددې علاج دادی چې دخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابل شخص بدی ورمعاف کړه او راشه دوشه ورسر شروع کړه په يوځو ورځو کښې به ټول مشکل حل شی. (تعليم الدين مولانا تهانوی رحمه الله ص ۵۸).

په حديث شريف کښې راغلی دي چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم ويلی دي چې تعلق ختم کونکی جنت ته نه شی داخيلدلای (بخاری ، مسلم)

له حضرت ابوهريرة رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي چې په هره دوشنبه اوپنج شنبه دجنت دروازې خلاصيږی اوهر هغه بنده ته مغفرت (بخښنه) کيږی چې له خدای تعالی سره شريک ونه نيسی لکن هغه څوک لدي مغفرت څخه بې برخې دي چې دده اودمسلمان وروړ په مينځ کښې کينه وي. (مشکوة ص ۴۲۷).

له حضرت ابوهريرة رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي: چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: چې په هره هفته کښې په دوشنبه اوپنج شنبه دټولو انسانانو اعمال خدای تعالی ته وړاندی کيږی ، اوهر مؤمن ته بخښنه کيږی ، مگر نه هغه خلگو ته چې يوله بل سره کينه ولری ، او ددې خبرې ډير تائيد کوو ، چې داخلگ دي کينه پريږدي اويوله بل سره دي ملاقات وکړی. (مشکوة شريف ص ۴۲۸)

په دې رواياتو کښې دکينه دبدعمل بيان شوی دي کوم چې په دنيا اواخرت کښې دهلاکت سبب دي خپل مينځې اړيکې خدای تعالی ته ډيرې خوښې دي ، که چيرې دڅه مشکل له وجې کوم خفگان پيښ شی ، بايد ژر صلح وشې او چې اوږ دنشې ، ددې لپاره ښه لاره سلام اچول دي چې دتعلق اومحبت يوازنی لاره ده .تر درو شپو او ورځو زيات بايد تعلق پرې نشې څکه چې په حديث شريف کښې راغلی دي چې له خپل وروړ (مسلمان) سره تر درو شپو او ورځو زيات خفگان کول حرام دي چې يو له بله په تريو تندی سره گوری. (مولانامحمد رفعت قاسمی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

صله رحمی قطع کول څه ته وايې؟

څرنګه چې دقريبانو او خپلوانو حقوق پرموږ واجب دي . دهغو نه اداکول . له هغوی سره بده رويه (سلوک) کول او تعلقات ختم کول دصله رحمی قطع کول دي .په احاديثو کښی دکينې ډير بدوالی ، راغلی دي . او کينه ګر ته يې ډير بدويلی ، دنبی کريم صلی الله عليه وسلم وينا ده چې دوې ګناوې ډيرې سختې دي چې کونکی ته يې په دنيا او هم اخرت کښی عذاب ورکول کيږی (۱)بغاوت (ظلم) (۲) صله رحمی قطع کونکی (مشکوة شريف).

په ډيرو احاديثو کښی راغلی دي چې الله تعالی فرمايلې دي: د(رحم) لفظ دالله تعالی له پاک صفت رحمن څخه مشتق دي څوک چې . له چاسره رحم کوی رحمن پرهغه باندی رحم کوی ، اوڅوک چې له چاسره ، قطع کوی رحمن به له هغه قطع کوی (فضائل صدقات ص ۲۱۹ ج ۱) فقيه ابو الليث رحمة الله عليه ويلی دي: چی صله رحمی قطع کول دومره بده ګناه ده چې دډيرې او مرتبې خاوندان هم دخدای تعالی له رحمته بې برخې کوی ، نوځکه دهر مسلمان لپاره لازمه ده چې ډير ژر له دې بده کاره توبه وکاږی اوکه يې چيرې عادت وي نو ضرور دې پريږدي او تعلق دې زيات کړی.

حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه يوه ورځ دسهار له لمانځه وروسته يوه مجلس ته تشريف يووړ او ورته يې وويل: که په تاسو کښی څوک دصله رحمی قطع کونکی وي لاړ دي شی ځکه چې موږ خدای تعالی ته سوال اودوعاوي کوو اوپر صله قطع کونکی دخدای تعالی درحمت دروازې بندې وي .وګورئ څومره دناراضئ ځای دي ، شايد چې دعبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه جنره دې دقران او احاديثو په رڼا کی وي ددوعا په کولو کښی له صله رحمی نه توبه ضروري ده .که چيرې دوعا په اجتماع سره کيږی ، ددوعاء په ادابو کښی داهم ده چې له داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګناهونو څخه به پاک وي چې دخدای تعالی رحمت وربانديی نه کيږي، کله چې دکينې دومره ګناه ده چې په سبب سره يې بل څوک دخدای تعالی له رحمته لېري کيږي نو پخلپه به دکينه ګر څه حال وي، همداراز ددې شخص توبه نه قبليږي ترڅو چې يې ځان ترې ساتلی نه وي. (حقيقت شب برات ص ۲۴)

په خپلو مينځو کښې دښمنی کول، ډيروخت دحق اوناحق په فرق کښې غفلت وي، دبل حق چې دکوم چا پرذمه وې هغه له نظره غورځوی، دشريعت پاک تعليم دادی که چېرې ددوو ورونو په خپل مينځ کښې کوم تعصب پيدا شي بايد په ايمانداری سره هر شخص خپلې ګناه ته ځير شې اوخپله ګناه تسليم کړی اوتوبه ترينه وکاږی اوصلح وکړی. اوخپله ايمانې جذبه بايد رامخ ته کړی اوترټولو مخکې صلحې ته غاړه کښيږدي. خدای تعالی چی انسان ته کوم جسم اوصورت ورکړی دايو امانت دي، انسان ددې په سبب سره په نيک کار کښې پوره کوشش کولای شی، بايدضائع يې نکړی او کوم شخص چې داخيانت کوي بديانتې کوی دخدای تعالی په نزد داشخص لوی مجرم اوباغی دي، کوم څوک چې دشپې له برکته څخه بې برخې شې دنورو ډيرو سزاګانو مستحق ګرځی. (الترغيب ص ۳۲۰ ج ۳).

تر پنډيو لاندې دپايڅو ځړول

تر پنډيو لاندې پرتوګ يا لنګ کول يا لوی لستونې جوړول يا لوشمله پريښوول، دبخاری اومسلم شريف په حديث کښې راغلی دي چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وويل: چې دخدای تعالی درحمت نظر پرهغو خلګو نه کيږی چې پايڅې يا لنګ تر پنډيو لاندی کوی.

دوهم: په دوهم حديث کښې ددې اندازه معلومه شوی ده، چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل چې: دکوم چا پرتوګ چې ترپنډيو لاندې وي داشخص به په دوزخ کښې وي. (بخاری شريف).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم: په دریم حدیث کښې دنورو جامو ځړول هم حرام بلل شوی دي نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چې اسبال) یعنی اوږدول له خپلې اندازې څخه که پرتوګ وي که کرتی، او لنګوټه نوداکه د تکبر له وجې اوږده وي الله تعالی ورته درحمت په نظر نه ګورې .ددې حدیث روایت (ابو داؤد . نسائي اوابن ماجه کړی دي) .او ددې په تائید کښې یوبل حدیث داسې دي چې کوم شخص خپلې جامې ځړولې وي خدای تعالی ورته درحمت په نظر نه ګوری(ددې حدیث روایت امام بخاری شریف کړی دي) .په دې حدیث کښې مطلق کالې ذکر شوی دي . مګر دپای په څو حدیثو کښې ذکر شوی دي .اودنورو جامو په هکله علماؤو محقیقنو ویلې چې لستونې ترګوتو تیریدل اوشمله ترنیمي ملا تیریدل داټول په اسبال کښې داخل دي او ممنوع دي .بعض کم فهم خلګ وایې چې داممنوع هغه وخت ده چې دتکبر له وجې وي که څیرشو لمړی خو داویل غلط دي چې وایې موږ خوتکبر نه کوو، بیانو ولی داسې کوی ، سنت طریقه ولې نه اختیار وي ددې په اختیارولو کښې مو زړه ولی تنګیږی ، لنډې پایڅې مو ولی نه خوښیږی آیا داتکبر نه ده نوڅه ده ؟ بل په حدیث شریف کښې چې کوم دتکبر لفظ راغلی دي داقید اتفاقی ده احترازی نه ده څنګه چې یې اکثره خلګ دتکبر له وجې کوی نوځکه (نبی کریم صلی الله علیه وسلم) داقید ذکر کړ لکن دامطلق حرام دي په بل حدیث کښې چې دپنډیو حد معلوم شوی هلته پکښې دتکبر لفظ نشته مطلق ناروا ده که دتکبر له وجې وي اوکه بغیر دتکبر ، مګر که دتکبر له وجې وي بیا دوې ګنا وې شوی اوبیله تکبره یوه ګناه ده ، هسې دروا والی لپاره بانې مه لټوئ ، که څوک وایې چې دامطلق (بغیر له قیده دتکبر) موږ په مقید (سره له قیده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتکبره) حمل کوو ، د دې ځواب په اصول فقه حنفي کښې شوی چې مطلق پرخپل اطلاق پاته دي . غرض داچې دروا والی لپاره هيڅ صورت نشته .
ځينی خلک په لمانځه کښې پايڅې يانور کالي برابر وي لکن له لمانځه نه بغير هم له ګناه څخه ځان ساتل پکار ده بعض خلک پايڅې غټې (اوږدې) جوړ وې خو بيا يې په لمانځه کښې بيرته راټولوي مګر اصلا په وخت ضائع کولو کی ګناه ده که پندی پټې وي که ښکاره ، او خياط ته هم داسی کالي جوړول جائز نه دي ځکه چې په ګناه کښې کومک کول هم ګناه ده ، بايد ټول خياطان داسې ناروا کالي جوړ نکړي له خدای تعالی څخه دې حلاله روزي (رزق) طلب کړی . (اصلاح الرسوم ص ۲۸).

دسپې شرعی حکم

دناروا رواجو څخه تصوير (عکس) اوسپی بلا ضرورته ساتل هم شامل دي دبخاری اومسلم شريف په حديث کښی راغلی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلې دي چې هغه کورته درحمت ملائکې نه داخليږی چې پکښی سپی ياعکس وي ،نبی کريم صلی الله عليه وسلم ويلې چې ترټولو غټه ګناه تصوير جوړول دي يوه حديث کښی راځی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم ويلې چې ترټولو غټه ګناه تصوير جوړول دي ، يوه حديث شريف کښی راځی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم ويلې : څوک له دريو غرضو بغير سپی ساتی.
اول: دمال (پيسو) دحفاظت لپاره
دوهم: دښکار لپاره دريیم:
دکور يا کښت دحفاظت لپاره دهغه له ثوابه هره ورځ يو قيراط کميږی (دقيراط اندازه په حديث کښی داحد دغره په مثال ده) داحديث په بخاری شريف اومسلم کښی راغلی په دې احاديثو کښی تصوير جوړول ، تصوير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوول بغیر له ضرورته سپي د رول حرام ثابت شوی دي د جدید تهذیب په لوازمو کي بلل شوی وي لې حقیقت ته ځیر شئ ، له دي دواړو شیانو څخه پوره ځان وساتئ . دبعض خلګو عقلونه دې حال ته رارسیدلی دي چې دسپیو صفات حمیده (ښه صفات) بیانوی اودممانعت لاره بند وي خو په پته کی حکم شرعی لغو کوی خوکه دچاداخیال وي نو دایمان دنوی کولو ضرورت ورته شته . له مسلمانیدو وروسته دشرعي احکامو دعلت پوښتنه (طلب) کول مناسب نه دي ډیر مجازی (دنیوی) احکام په علت سره نه معلومیږی ، بې له علته یې منل لازم دي دحاکم حقیقي لوی خدای تعالی په حکم کښی ولی څه څوک ویل وکړي ؟که څوک ووایې چی زموږ ددین احکام له عقل سره برابر دي ، مګر ددې ځواب دادي چی له عقل سره برابر دي مګر بعض احکام ته عقل نه شی رسیدلای ،مثلا ډیر شیان په سترګو لیدل کیږی مګر په صحیح توګه یې سترګی ادراک شي کولای ، دادعقل کار دي چې داحکامو علت وپیژنی . داعقل دانبیاء علیهم السلام دکامل اولیاء اودعلماء راسخینو عقل وو چې دلوی خدای تعالی خاص رحمت وو . دعامو خلګو په عقل کښی دومره قوت نشته . اوددې زماني متعلمین دعامو له صفه نه وزي .داچې له دې څخه ددین اصول مراد دي چې دا عقلې دي یعنی : څوک چې قران کریم اوحدیث نه منی ، پرتوحید (دالله تعالی پریوازی ذات) اورسالت ایمان یې علم په دلیل عقلی سره هم ثابتیږی اوفروعی شیان یعنی فلانکی شی ولی حرام دي فلانکی ولی حلال دي داسې شیان په عقل سره ثابتول ضروري نه ده بلکه ددې منل په دلیل شرعی سره پکار ده ، اودعقل موافقه هم داخبره ده چې حاکم ، حاکم منل په دلائل مختلفه ؤسره کله چې حاکم په حاکم ومنل شی ، بیا دهغه دهرحکم دلائل پوښتل یوقسم بغاوت (نافرماني) ده یعنی چې کله خدای تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنی ایمان وربانذی راوړي بیا باید دهغه هرحکم ومنل شي ، اوعلت یې ونه پوښتل شي ځکه چې دنیایي قوانین په وجه اوعلت سره زموږ په ذهن کښې نه راځي مطلب غرض داچې شرعي حکم بې له کومې نزاع څخه منل واجب دي هو . وروسته له منلو څخه دکوم حکمت لپاره که تحقیق وشی داجائز دي بعض خلګ حیله جوړ وي چې موږ سپی دحفاظت لپاره ساتو ، لکن پوه شئ چې الله تعالی په هرنیت عالم اوپوه دي که چېرې فقط یوازې دطبعیت برابرولو لپاره ساتل کیږي دابالکل حرام دي سپی خوهغه څوک ساتی چې پیره دار یې نوی خپل مال . کور اوپسونه وربانذی ساتې نن سبا خو الحمد الله دهرچا پیره دار شته نو دسپی څه ضروت دي ؟

همداشان دښکار تمام اسباب شته ، لکه: کلاشینکوف . توپک اوتوپنچه ، نوولی سپی څوک وساتی ؟ (اصلاح الرسوم ص ۳۰ از حضرت مولانا اشرف علی تهانوی رحمة الله علیه)

دتصویر شرعي حکم

ځینی خلګ وایې چې ناجائز خو پوره (مکمل) تصویر دي موږ خونصف تصویر جوړ وُ او ساتوبې نوځکه داجائز دي کله چې په تصویر کښې داسې عضو(اندام) نه وي چې بغیر له هغه ژوند ممکن نوی داجائز دي حقیقت دادي چې عکس (تصویر) ترهغوپوری ناجائز دي چې ترڅو دهغه حیوان شکل ته بند معلومیږی . مثلا که دانسان نمایې تصویر واخیستل شی چې مخ اونوری اعضاوي یې معلومیږی دابالکل حرام وي ، اوداسی نورحیوانات .ځینی خلګ اعتراضات کوې چې دروپو (پیسو) عکسو نه هم باید ناجائز شي ځکه له هغه څخه هم انسان معلومیږی ؟

ځواب دادي چې دلته اشد (سخت) ضرورت دي اودضرورت په وخت کښې مکلفیت کمیږي او نور خلګ یوازې دشوق لپاره سپی ساتې چې داقطعا حرام دي. (اصلاح الرسوم ص۳۱).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : په کوم کور کښې چې سپې سور (خنزير) ، شراب ، زاني يا زانيه او تصوير (عکس) وي داسې کور ته د رحمت ملائکه نه داخليږي.
(غنية الطالبين ص ۳۸۰).

دنجوم علم

حضرت عبدالله ابن عباس له نبي كريم صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوی : چې چادعلم نجوم يوه برخه چې دشريعت مخالفه وي حاصل کړی ګواکې دي شخص جادو حاصل کړ اونجومې کاهن دي کاهن جادوګر دي اوجادوګر کافر دي . (مشکوة ص ۳۹۴).

له حضرت ابوهريرة رضى الله تعالى عنه څخه روايت دي چې نبی کريم صلى الله عليه وسلم وويل : « ومن سحر فقداشرك »

ژباړه : چاچې جادووکړ هغه مشرک شو. (نسائی شریف ص ۱۷۱ ج ۲)

جادو اوداسې نور تمام (ټول) دشرک اوکفر ښاخونه دي کوم چې بالکل حرام دي همداشان جادو کول هم حرام دي اوبل چاته جادو ورکول هم حرام دي نن سبادعامو خلګوباوجود خواص هم په دي مهلک مرض کښې مبتلادي .چېرې چې له چاسره يې دښمنې وې ياکومه بله خبره وي ، ضرور جادو ورباندې کوی اودخپل زړه براس ورباندی کاږی ښځينه مخلوق هم په دې کښې مبتلا (اخته) دي کله چې معلومې خبرې مخ ته راشې ضرورمندې وهي اوداجادو کوی که چېرې يوه مسلمان ته کوم ضرر ورسيده مخکې وعيد ونه ورته راجمع کيږی اوداکار قطعا ناجائز اوحرام دي .لدې ټولو شيانو څخه ځان ساتل پکار ده ، څوک چې داکار کوی هغه هم سخت ګنهګار دي اوپر دې باندی اجرت (مزدورې) اخېستل او ورکول دواړه حرام دي . (حقيقت شب برات ص ۱۵).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشراب څښلو حکم

اسلام شراب اوهره نشه کونکی شی حرام کړی دي ، په قران کریم اواحادیثو کښې ددې حرمت مفصل بیان شوی دي.

(یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَیْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّیْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُونَ ۹۰) (پاره ۷ رکوع ۲)

ژباړه اي هغو کسانوچې ایمان موراوړي بې شکه شراب ، خمار ، اوبت پرستی ټول بدله کارونو دشیطان څخه دي نو پرهیز ترینه وکړئ ښایي چې خلاصون ومومئ .په مشکوة شریف ص (۳۸۲) کښې حضرت ابن عباس له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوی چی :(**کل مسکر حرام**) هرنشه کونکی شی حرام دي.

له حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل: احسان اچونکی ، دمور اوپلار نافرماني کونکی اوشراب څښونکی به جنت ته نه داخلیږی (مشکوة شریف ص ۴۲۰)

په یوه بل حدیث کښی دنبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه ارشاد دي: چی پر دریو خلګو جنت حرام دي له هغو څخه یو شراب خوردي (مشکوة شریف ص ۳۱۸)

دغیب ویونکی حکم

په حقیقت کښی علم غیب د خدای تعالی ذاتي صفت دي له الله تعالی څخه بغیر علم غیب په خپله اصطلاحي معنی دبل چا لپاره نشته نوځکه دغیب خبرې ویل اوپلټل یې په هره طریقه چې وي صحیح نه دي شریعت بالکل حرام بللی دي ، په قران کریم اواحادیثو کښی ددې تفصیل راغلی دي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم غیب یوازې خدای تعالی لره ثابت دي د لوی خدای تعالی فرمان دي چې ((إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)) (پاره ۲۱ سورة لقمن).
په احادیثو کښې پرداسې شخص چې دعلم غیب خبرې پوښتې اوبل چاته بې وایې سخت عذاب راغلی دي له حضرت حفصې رضی الله عنها څخه روایت دي: چې څوک دهغه چا څنګ ته راشې چې هغه دعلم غیب خبرې کوی اوله هغه څخه کومه خبره وپوښتې ددې شخص لمونځ (۴۰) ورځې نه قبلیږي (مشکوة ص ۳۹۳).

دمور اوپلار نافرماني کونکی حکم

دانسان په تربیه کښې دمور اوپلار درجه له ټولو انسانانو څخه لوړه ده. نوځکه هر راز نیکي او ښه رویه له مور اوپلار سره پکار ده. په خاصه توګه چې کله یوله دوی څخه بوډا شی. په داسې حالت کښې لازمه ده چې هر راز خدمت او په نرمې سره خبرې وشی، په ژبه لاس او پښو ددوی په وړاندی هیڅ دبد تمیزی اظهار باید و شی، بلکه ددوی مخکې حقوق یادکړی او دمغفرت دوعا ورته وکړي. مور اوپلار دخپلو بچیانو په ډیر شفقت سره حفاظت کوی نو پکار ده چې نن دهغوی هر اړخیز خدمت او شفقت وړاندی وشی او په هر حالت دهغوی خدمت وشی یوازې خدمت نه بلکه له لوی خدای جل جلاله څخه دمغفرت دوعاوې هم ورته شې دمور اوپلار سره دښه سلوک په باره کښې بی شمیره صحیح احایث راغلی دی چې موږ ور څخه څو راخلو: امام احمد اومسلم دابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه نقل کوی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ذلیل دی وې هغه څوک چې ورسره مور اوپلار یا یو له دوی څخه ژوندی وی بیا هم جنت ته داخل نشې (یعنی ددوی خدمت او فرمانبرداری ونکړي) یو صحابی دنبی کریم صلی الله علیه وسلم په خدمت کښې حاضر شو او ویې ویل ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخدای جل جلاله رسوله ! ما دجهاد اراده کړې ده او ستا سره مشوره کوم ، نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل چې ستا مور شته ؟

صحابي ورته وویل هو (شته) بیا نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل دمور خدمت پرتالازم ده هغه وکړه جنت دهغې ترپښو لاندي ده په مختلفو مجالسو کښی نبی کریم صلی الله علیه وسلم داحدیث دوه واره ویلي دي (رواه النسائی وابن ماجه).

نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دي چې دخدای تعالی رضاء دمور اوپلار په رضا مندي کښی ده ، دالله تعالی نارضائی دمور اوپلار په نارضائی کی ده . (ترمذی تفسیر بیان السبحان ص ۳۹۵ ج ۲).

دشعبان (برات) دروژې ثبوت

وعن علی رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذاکانت لیلة النصف من شعبان فقوموا لیلها وصوموا یومها فان الله تعالی ینزل فیها بغروب الشمس الی السماءالدنیا فیقول الا من مستغفر فاغفر له الا مسترزق فارزقه الا مبتلی فاعافیه الا کذا وکذا حتی یطلع الفجر (رواه ابن ماجة)

ژباړه :له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل : کله چې دنصف شعبان شپه راشی (دبرات پنځلسمه شپه) په شپه یې لمونځ وکړئ اوپه ورځ یې روژه نیسی ځکه چې لوی خدای تعالی په دي شپه ترلمر ولیدو وروسته ددنیا اسمان ته تشریف راوړی (یعنی له خپله خاص رحمته سره توجه کوي) او ددنیا خلګو ته وایې چې خبر اوسئ ! کوم دمغفرت غوښتونکی شته چې زه بخښه ورته وکړم ؟ خبر اوسئ ! کوم درزق غوښتونکی شته چې ورته رزق ورکړم ؟ خبر اوسئ ! کوم مصیبت زده شته چې ورنه خلاص یې کړم ؟ خبراوسئ ! داسې اوداسې (یعنی الله تعالی دهر شي نوم اخلی اوبنده ته اواز کوی مثلا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايې آياشته کوم غوښتونکی چې څه ورکړم ؟ آيا شته کوم غمجن چې خوشحاله يې کړم ؟ او داسې نور دادرحمت اوازونه به جارې وې ترصبح صادق پورې (ابن ماجه).

تشريح : دبرات دشپې دنعمتونو اوفضيلتونو څومره لوړ مقام دی ؟ داهغه مقدسه شپه ده چې لوی خدای تعالی دخپل خاص رحمت سره ددنيا اسمان ته تشريف راوړي خپل بندګان وخپل رحمت عامه ته رابولی ، بشارت دي هغه نيکبخته انسانانوته کوم چې په دې مبارکه شپه کښی دلوی خدای تعالی درحمت سيوري ته ناست وي . عبادت اوبندګې کوی . دخدای تعالی په وړاندی خپل ضرورتونه اوحاجتونه وړاندی کوی اوخدای تعالی په خپل رحمت سره دهغوی سوالونه قبلوی .افسوس دی پرهغو انسانانو چې ددې مبارکې شپې استقبال په عبث کارو کوی په آتش بازۍ (په اوړو) کوم بد فعل دي خپله نيکبختې اوسعادت له لاسه ورکوی خدای تعالی دې موږ اوتاسې ته توفيق راکړی چې دبرات دشپې دفضيلت احساس وکړو ددې شپې دتقديس اوپاکوالی احترام وکړو . ټوله شپه په اخلاص سره دخدای تعالی په عبادت اوبندګې کښې مشغول شو ترڅو دلوی خدای تعالی درحمت عامه جوګه شو . (مظاهر حق جديد ص۲۰۱ ج۲).

دبرات دشپې دروژې نيولو وجه

عن اسامة بن زيدرضی الله عنهما قال قلت يارسول الله لم ارک تصوم من شهر من الشهور ماتصوم من شعبان قال ذاک شهر يغفل الناس عنه بين رجب ورمضان وهوشهر تر فع فيه الاعمال الی رب العالمين واحب ان يرفع عملی وانا صائم (رواه النسائی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : له حضرت اسامه بن زید رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې ماله نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه ! چې ای دخدای تعالی رسوله ! ته چې دشعبان په میاشت کښې کومې روژې نیسې په بله کې میاشت ماستا دومره روژې نه دي لیدلې ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل ! دادرجب اورمضان ترمینځ میاشت ده اکثره خلک ترینه غافل دی په دې میاشت کښې دخدای تعالی حضورته دبندګانو اعمال وړاندی کیږی ، زه داخوښوم چې کله زما اعمال خدای تعالی ته وړاندی کیږی او زه روژه داریم .په یوه بل روایت کښې دا الفاظ راغلی دې چې په دې میاشت کښې دټولو مړه کیدونکو خلګو دمرګ فیصله کیږی زه داخوښوم چې کله زما دمرګ فیصله کیږی او زه روژه داریم.

تشریح درمضان المبارک میاشت خوترټولو میاشتو افضله میاشت ده درجب میاشت هم یوه له اشهر حرم څخه ده ذی القعده ذِی الحجة محرم اورجب د اسلام نه مخکې هم ددې میاشتې زیات قدر کیدی اوشعبان ددوو مبارکو میاشتو په مینځ کښې دې پخپله دشعبان هم زیات فضائل دي تردې چې ترمذی اوبهیقی دحدیثو مشهور کتابونه دي) له انس رضی الله تعالی عنه څخه دنبی کریم صلی الله علیه وسلم داقول نقل دي : چې له رمضان المبارک څخه وروسته ترټولو دقدرو روژې دشعبان دي چې دروژې لپاره تیاری ده . خکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم غوښتل چې خلک دامیاشت په غفلت کښې تیره نکړی لکه څنګه چې سنت دفرض لمانځه دنقصاناتو پوره کونکی دي . همداراز دشعبان روژه درمضان المبارک دروژو لپاره پوره کیدونکي ده. په شعبان کښې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم دپرله پسې روژو یوه وجه داهم وه چې دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم عادت وو چې په هره میاشت کښې بې (۳) درې

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژې نیولې اوکله به یې پرېښودلې هم . خوبیا به یې یوځای په شعبان کښې نیولې. دشعبان په میاشت کښې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم دروژو په باره کې روایات مختلف دي داهم ثابته ده چې اکثره شعبان نبی کریم صلی الله علیه وسلم روژې نیولي اویه یوه روایت کې داهم راغلی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم له رمضان المبارک څخه علاوه نوری میاشتی هم بشپړه میاشت روژی ندی نیولی. ځکه چې د علماؤوپه دي روایت کښی له ټولې میاشتې څخه اکثره مراد دي ، داهم ممکنه ده چې په کوم کال یې ټول شعبان روژې نیولې وې . اوپه کوم کال یې یوه برخه نیولې وي (الترغیب والترهیب ص ۳۵۲ ج ۲)

دښځو دنفلي روژو حکم

عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال **لایحل لامرأة ان تصوم وزوجها شاهدالا باذنه**

ژباړه :له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي: چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چی دښځو لپاره روانده چې دخپل میړه په موجودګې کښی دهغه له اجازې بغیر روژې ونیسي ،ا وپه یوه روایت کښی راغلی دی چې درمضان المبارک له روژو بغیر نورې روژې دي پریږدي .

تشریح : دنفلې روژې لپاره که په ژبه سره اجازه واخلی دااولی ده اوکه چېری دښځې دایقین وې چې که زه چېرې روژه ونیسم خاوند مې نه خفه کیږی اویا داچی مخکې یې ترې اجازه اخیستې وي او اوس دنوې اجازې ضرورت نه وینی .اودنفلې روژې دممانعت وجه داده چې نه ده معلومه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم وخت بې خاوند مانع شي . البته درمضان المبارک روژې فرض دي دهغه لپاره داجازې ضرورت نشته . (الترغیب والترهیب ص ۳۸۳ ج ۲)

په عبادت کښې ولې خوب راځي ؟

خوب په یوازیوالی کښې سړی ته راځي . په ساتیرۍ او سیل کښې یوازیوالې نه وي په هرچز کښې بې جلاجلا خوند وي ځکه په هغه کښې توجه بدلیږي اوتوجه تقسیمیږي ځکه خوب نه راځي . له لمانځه څخه بغیر . کله چې په لمانځه شروع وشي . موږ په دې پوهیږو چې دفکر اوسوچ ضروت نشته خودچا په اختیار کښې نه راځي .لکه دساعت کیلۍ چې پخپله چلیږي ځکه نو په لمانځه کښې یورنګه یوازیوالې راځي ځکه خوب هم ورسره راځي . همداشان کله چې وعظ (نصیحت) شروع شي اوڅوک وزته غوږ شي داهم یوقسم یوازیوالی دي چې خوب انسان ته ورولی اوپه ساتیرې اوسیل کښې توجه بدلیږي ځکه خوب انسان ته نه ورځي مطلب داچې په یوازیوالي کښې خوب انسان ته پیښیږي (التبلیغ ص ۱۲۵ ج ۸) ۲۱)

په عبادت کښې دخوب نه راتللو طریقه

په عبادت کښې دخوب نه راتللو تدبیر دادي چې متفرق اعمال کول پکار دي ترڅو چې توجه بدله شي یوڅه برخه نوافل ادا کړي . تلاوت وکړي ، ذکر وکړي ، بیا وعظ (نصیحت) شروع کړي اویا بې له بل چا څخه واوري په طریقه داده چې دخپل کور خلک راټول کړل شي اوعبادت په مشترک ډول وشي که ټوله شپه نشي کښېنستلای خوب مو غالب وي اواکثره برخه کښېنستلای شئ بیا هم دشب قدر فضیلت موندلای شئ باید له سستی څخه ځان وژغورئ او دخوب نه راتللو تدبیر هم وکړئ مثلاً داچې دشپې په ډوډۍ کښې کموالی راولئ . بیا هم که ضرورت پیداشو (تورمرچ) وژویاست له دې څخه هم خوب تښتي که هرتدبیر دخوب دختمولو وي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شي بيا هم له دې ټولو سره سره که خوب ډير وو په دې وخت کښي دا خوب معتبر دي (يعنې بيا ويده شئ) داسې نه چې معمولې غوندې خوب درته پيښ شي اوتاسو ويده شئ .دخوب غلبه داسې ده چې د يوچا په قصه هغه ددې پر ځاى :كريما ببخشا بى برحال ما) دخوب په حالت كښي ويل (ارى مان) (التبليغ ص ١٢٧ ج ٨).

مطلب داچه که چيري معمولي غوندې اررمي. راشي ديته هيڅ اعتبار نشته بلکه دخوب د ډيروالي په وجه په ويلو كښي فرق راځي آن داچې دبعض الفاظو معنې هم بدله شي که چيرې داسې حالت ؤ بايد ويده شي . ځکه چې داعمالو دارو مدار په نيت موقوف دي په داسې حالت كښي هيڅ مکلفيت نشته اوامید دي چې پوره ثواب به الله تعالى وركړي . دعبادت شروع (پيل) دشپې په لمړى برخه كښي وكړى ځکه چې دشپې په اخېره كښي دهغه چا عبادت افضل چې پورته كيدل ورته اسانه وي ، يا اميد لرى چې پورته به شم. (مولانا محمد رفعت قاسمی)

دپورته کيدلو طريقه

دخوب نه راتللو لپاره په متفرق عبادتونو كښي مشغول شئ له چاسره مختصره (كوتاه) خبره هم كولاى شئ (كوم چې غيبت اوداسې نورڅه نه وي) لکه داچې وواڼي له ډوډى سره كله كله (مربا) اچار اوسرکه هم خوند كوى ، په داسې اندازه خبر وكښي كوم ممانعت هم نشته .داسې نه چې ټول وخت په خبرو تير كړى .ځکه چې يوازې پورته كيدل مقصود نه دي عبادت مقصود دي ځکه چې مايوخوک وليدى چې يوازې دوبينتوب لپاره بيې (افيون) خوړل چې له شريعت څخه مخالف كار دي په داسې كښينستلو كښي څه فايده ده ، داهيڅکله نه ده پکار . كښينستل خودعبادت لپاره دي لکن دطبعيت دسمولو لپاره لږ لږ خبرې هم جائز دي . لکه څنګه چې نبى

(c) ketabton.com: The Digital Library

کریم صلی الله علیه وسلم له حضرت عائشې رضی الله عنها سره خبرې کولې ، دهغه هم خبرې مقصود نه وې . لکه دطبعیت دسمولو لپاره یې داسې کول همداشان نفس بنه په قبضه کښې راولئ او پورته شئ (السلوم ۴۲ ج ۸)

بعض خلک وایې چې ټوله شپه پورته کیدل مشکل دي او یوڅه برخه پورته کیدلو کښې څه فائده ده ؟ داخیال غلط دي ځکه چې که اکثره شپه عبادت و شې بیاهم دافضیلت حاصلیږی او ټوله شپه پورته کیدل هم کوم مشکل کار ندي ځکه چې په حکومتې مسؤلیت . په تجارت اوپه نورو دنیوی کاروکښې ډیرې شپې متصلې ویښې وي . اودافخر کوی چې زه دومره شپې ویښ پاتې شوی یم لږ فکر پکار ده چې دنیر کال په دې مبارکه شپه ، کوم خلک وو چې نن په دنیا کښې نشته . اوهغه مبارکه شپه دهغوی لپاره اخیری شپه وه اوله موږ څخه به چاته اجل راشی اوله دې مبارکې شپې څخه به محروم شو هرهوښیار انسان پوهیږی چې په راتلونکې کښې دضرورت اوس انتظام پکار دي دیخ لپاره تاوده (ګرم) کالې پخوا لاپیدا کول پکار دي دواده اوداسې نورومراسمو لامخکې تیاری پکار ده نوآیا دمرګ لپاره به تر مرګ وروسته تیاری کوي ؟ داسې نه دی تاسې فکر وکړئ چې کله دامضمون لولئ له دې څخه وروسته په کوم ساعت اوکومه ورځ یقین لرئ چې ته به ژوندی یې ؟ په ژوند کښې داسهار اومابنام دي چې باید پکښې عبادت و شی ، بس که هره ورځ مرګ راغی بیا هیڅ نشو کولای . همدا اوس زموږ دکامیابی اوناکامی فیصله پخپله زموږ په لاسو کښې ده ځنګه چې موږ غواړو فیصله کولای شو . ځکه چې خدای تعالی راکړی وخت موجود دي دادنیا دارالعمل (دعمل ځای) ده . محمدرفعت قاسمی غفرله .

دشریعت مقصود

(c) ketabton.com: The Digital Library

که اړږمی داسې شوی چې له خوب څخه بې اختیاره شوې بس نور و یدیږئ ځکه چې ارشاد مبارک دي (فلیرقد) بیا دي ویده شی) په داسې وخت کښې ویدیدل فضیلت دي په هرصورت دخدای تعالی بندګی مقصود ده که په خوب کښې وي اوکه په ویښه . خپل ځان خدای تعالی ته وسپارئ څرنګه چې حکم وي هغه سې وکړئ . مطلب داچې دنفس لپاره هیڅ مه کوئ دخدای تعالی چې څنګه حکم وې هغه سې وکړئ اصلا عبدیت مقصود ده نور هیڅ شی بالذات مقصود نه ده خینی وختونه لمونځ اداکول منع دي (التبلیغ ص ۴۴).

په مبارکو شپو کښی په مساجدو کښی اجتماع

سوال: دشعبان په پنځلسمه ، اخترونو اودرمضان المبارک په لسو اخیرو کښی چې په مساجدو کښی خلک یوځای کیږی (یوعام رواج دي) ذکر ، تلاوت اوداسی نور عبادات کوی ددې شرعا څه حکم دي ؟

ځواب: په دې مبارکو شپو کښی په مسجدکې دعبادت درې طریقې دي:

اول: چې مسجد ته اتفاقا راشی دعبادت په نیت نه اوبیا ذکر ، تلاوت اوبل عبادت شروع کړی ، داجائز ده . لیکن اولی داده چې دانوافل اوذکر که په کور کښی وشې ترمسجد زیات ثواب لری آن داچې ترمسجد حرام اومسجدنبوی صلی الله علیه وسلم هم نوافل په کور کښی ډیر ثواب لری . او دا په حدیث سره ثابت دي .

دوهم : داچې قصدا مسجد ته راشې دنوافلو لپاره . دابدعت دي ځکه چې دنوافلو لپاره مسجد ته راتلل دامعنی ورکوی چې نوافل په مسجد کښی زیات ثواب لری اودا پر شریعت زیادت دي : بلکه دخدای تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم مقابله ده څکه په حدیثو کښې په صراحت ذکر شوی چې نوافل په کور کښې زیات ثواب لري.

دریم: په خاصو شپو کښې په هیئت اجتماعیه دعباداتو کول په مساجدو کښې. مثلا: نوافل په جماعت کیږي یا تقریرونه. داصورت بدعت دي. له بله جهته هم دا ډیر بد دي یوه خرابي خوداوه چې په نمبر۲ کښې ذکر شوه. بل داچې نفلي عبادت په جمع کیږی او داشرعا منع دي.

بعض خلک وایې چې په کور کښې دماشومانو شور وي او ژاړي څکه موږ په اطمینان سره عبادت نشو کولای. دادشیطان یوفریب دي. اصلا د(خشوع) نوم دادي چې دسنت طریقې موافق عبادت کول. که چېرې له سنت طریقې سره برابر لمونځ وکړی. خشوع او خضوع پخپله پکښې راځی که چېرې کښته اوپور ته شي اوهئیت دخشوع اوژړا اختیار کړی، دشریعت له نظره دیته خشوع نه ویل کیږی. دغور ځای دي چې کریم صلی الله علیه وسلم به له ډیرې سختې مجبورتیا سره سره نفل تهجد وغیره په کور کښې کول اوزیات ثواب یې درلوده. او موږ نن صبادا بهانه کوو چې په کور کښې مو توجه نه برابریږي، داپه ښکاره دشیطان فریب دي په حدیث شریف کښې راځی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم پخپله مبارکه حجره کښې نفل کول او حضرت عائشة رضی الله عنها پښې غزولې وي کله چې به حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سجدی ته راغی دهغې پښې به یې ونبورولی هغې به لیرې کړې ده به سجده وکړه کله چې به حضرت محمد صلی الله علیه وسلم دوهم رکعت ته ولاړ شو دي به بیرته پښې وغزولی، په توره شپه کښې چې څراغ به هم نه وو خونه به هم دومره پراخه نه وه چې یو کس پریوزې او بل سجده ولګوی. او مسجد نبوی صلی الله علیه وسلم هم دومره نژدې وو چې له خونې پښه راوباسي مسجد دي، او مسجد هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسجدنبوی صلی الله علیه وسلم وو چی فضیلت یې هرچاته ښکاره دي له دې ټولو سره سره دنبی کریم صلی الله علیه وسلم عمل داؤ چې په کور کښی یې عبادت کاوو اومسجد ته به نه تلی . بعض خلګ داوايې چې په کور کښی یوازې په لمانځه کښی انسان ته خوب ورځی ، که چېرې په مسجد کښی په هئیت اجتماعی سره نوافل شی ، یوځه تقریرونه ، یوځه نفل په جمع سره نوخوب ختمیږی اوداشان عبادت هم ډیر کیږی ، که چېرې په کور کښی نوافل اوداسې نور یوازې وشی ددې نیمائی هم نه کیږی لږغور وکړئ چې ډیروالی دعبادت اودهغه کمیت مقصود نه ده بلکه دعبادت پر څرنګه والی موقوف دي ، که چېرې یوځه وخت په عبادت کښی مشغول واوسې اوچې کله خوب درغی استراحت وکړه.داله حدیث څخه ثابته ده (احسن الفتاوی ص ۳۷۳ ج ۱)

نفل لمونځ کول په کور کښی افضل دي

لدې سره سره چې په مسجد نبوی کښی یو لمونځ په زر واره ترنورو لمونځو ډیر ثواب لری لکن نفل لمونځ په کور کښی ترمسجد نبوی ډیرثواب لری ځکه چې په کور کښی لمونځ کول بالکل له ریاء څخه پاک اوخلاص دي (مظاهر حق جدید ص ۱۹۲ ج ۲)

مسئله : نوافل په جماعت سره که تهجد وی یا بغیر له تهجده صلوة تراویح ،صلوة کسوف.استسقاء کچېری څلور نفره ؤ په نزد دحنفی علماؤ مکروه تحریمی دی ، که مجمع وی او یا په طلب دجمعی وی په دریو کی اختلاف دی او په دوو کی کراهت نشته. (فتاوی رشیدیه ص ۲۹۹)

مسئله : که چېری مقتدیان په جماعت کی څلور شی نو دا بالاتفاق مکروه تحریمي دی (طحطاوی علی مراقی الفلاح ص ۲۱۱ وشامی ص ۵۲۴ جلد اول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : که چېری دامام له صراحتا کنایتا او اشارتا اجازې پرته خلک ورسره شریک شول نو دکراهیت په صورت کی مقتدیان مسئول دی لیکن امام ته پکار ده چې مسئله ورته ووايې اوله شراکت څخه يې منع کړی .کنه نو ملا صاحب مسئول دی. په شامی کی راغلی دی چې په نفل کونکو کی له يوه یا دوو څخه وروسته که نور خلک شریک شول نو علامه رحمه الله وايې چی دکراهیت مسئولیت وروسته خلگو ته راجع دی.

(فتاوی رحیمیه ص ۳۲۵ ج ۴ بحواله شامی ص ۲۲۴ ج ۱)

په مبارکو شپو کی مسجد ښائسته کول

دبرات یا قدر او داسې نورو شپو کی مسجد ښائسته کول یا روزمره تر حاجت زیات څراغونه یابتی لگول دزیاتې رڼا لپاره جائز نه ده پر ډېرو مفاسدو او بدعاتو مشتمل دی.اول داچی تر ټولو خرابیو مخکی باید هغه اعمال صحیح شي چې نرڅراغ بلولو مخکې وې که چېرې دافرض شي چې دمساجدو داسې ښائسته کول مستحب او اولی هم شي بیا هم په خاصو شپو کې لکه د برات او قدر و غیره کی دداسې شیانو خاص اهتمام کول بدعت دی ځکه چی دنبی کریم صلی الله علیه وسلم له سپیڅلی عهد څخه نیولی بیا تر ټولو قرونو مشهود لها بالخیراو دټولو علماء دین او صلحاؤو په ښه زمانه کی ددې کوم مثال ندی لیدل شوی که چېری دا دکوم ثواب کار وای نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ترټولو زیات ددی مستحق وو چی عملا او قولا يې ددی دعوت ورکړی وای ، او صحابه کرام تر ټولو زیات مستحق ددی وو چې دايې قبول کړی وای دېر زیات څراغونه بلول ضرورت هغه وخت وو چې تلاوتونه کیدل او په وار وار قرانونه ختمیدل داڅراغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت هم وو دصحابه کرامو او تابعینو په زمانه کې چې دقران جمع او دقران کتابت وسو وروسته له دې وخواغ ته لا ډېر ضرورت پیدا شو . کله چې هغو محترمو داضرورت ضرورت نه وباله بلکه نفس اجتماع په مساجدو کې یې ځان ساتلی دی. نواوس به چاته داحق پیداشي چې دې بدعت ته سنت ووایې او دثواب توقع ولري او که داسې نه شي نو دامام مالک رحمة الله علیه قول به ثابت شي چې وایې نعوذ بالله څوک نوی شیان پیداکوی ددی مطلب دادی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم دنبوت په زمانه کې خیانت کړی دی دثواب شیان یې امت ته نه دی رسولی که چېرې موږ دسلف صالحینو لکه اصحاب کرامو او تابعینو مخالفت وکړو بیاهم داخبره مکروه کیږی.غرض داچې که چېرې داسې زیات څراغونه لګول جائز بلکه مستحب هم شي خوپه داسې خاصو شپو کښې یې خاصول او دزیات ثواب نیت لرل بدعت او ګمراهې ده او ددې پرېښودل ضروری دی لکه څنګه چې دسلف صالحینو اعمال او اقوال پر شامل دی.

په کتاب الاعتصام ذوهم ټوک کی علامه شاطبی رحمه الله زیات شمیر دسلفو اثار رانقل کړی وایې چې که چېرې دیو حکم مخکی مستحبوالی او سنت والی ثابت هم وو لیکن دهغه په عمل کولو سره خلګ له شریعت څخه تېریدل او نور بدعات ورسره پیداکیدل نو دداسې کار پرېښودل پکار دی ،

دشوال دمیاشتی لومړنی ۶ شپې (دکوچنی اختر شپږ شپې) دکوموچې فضیلت په احادیثو کی راغلی دی دحضرت امام مالک رحمه الله حضرت امام ابو حنیفه رحمة الله په نزد ددې اهتمام او التزام مکروه دی څکه چې عوام خلګ داد رمضان المبارک جز بولي ، (الاعتصام ص ۱۷۰)

همدا شیان چې دبرات او دقدر په شپه په مسجد کی اجتماع او دهغه التزام دا پخپله یو مستقل بدعت دی دکوم چې مثال په خیرالقرون کی نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی لیدل شوی .څوک ویلی شي چې دا اجتماع یو مقبول شی دی بلکه سنت او مستحب یو ازی هغه دی کوم چی له حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دی چې یوازې به یې په دغو مبارکو شپو کی نوافل او تلاوت کاوو همدا شان زیات رونبانه کول له بدعت سره سره پر نورو ډیرو مفاسدو مشتمل دی مثلا ۱- دمال بې فائدې خرچ کول . او کوم چې خلگ دا ضرورت بولی چې را جمع شی او دقرانکریم تلاوت وکړی څکه دڅراغونو ضرورت دی دا قسم تلاوت پخپله یو مستقل بدعت دی او دا بیا څنګه اسلامی ضرورت وبلل شی اودبرقی رڼا هم دا حکم دی چې ترضرورت یې زیات لګول اسراف دی باید له دی ټولو شیانو څخه ډډه وشی

۲- دداسې زیاتو بتیو او څراغونو لګول باید له دې وجې هم بند شي چې نن او سبا ډیر مسلمانان او هندوان سره یوځای وی ترڅو دمسلمانانو او هندوانو مشابهت رانشي او په مسجد کښی چې کوم دڅراغ بلولو فضیلت دی یوازې ددې لپاره چې ضرورت دی چې له دې څخه هیڅوک منکر نه دی همدا شان په سیرت ((حلبیه)) او نورو کتابو کی راغلی دی چې حضرت عمر رضی الله تعالی عنه دتراویحو لپاره زیاتې بتی او څراغونه لګول او حضرت علی رضی الله تعالی عنه ورته وویل چی خدای جل جلاله دی ستا قبر رونبانه کړي لکه څنګه چې تا زموږ مساجد رونبانه کړو دابالکل غلطه ده چی دحضرت علی رضی الله تعالی عنه له رڼا څخه دا ظاهری رڼا مراد وه بلکه نور دقران یې ترینه مراد وو پر داسې غلط روایت دیوه بدعت بنیاد ښوول سراسر بناء فاسد علی الفاسد ده.دحضرت علی رضی الله تعالی عنه مراد داوو چې حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه په خپله زمانه کې دتراویحو دلمانځه یوازني اهتمام وکړ مساجد یې په تراویحو او قرانکریم منور کړل همدې طرف ته دحضرت علی رضی الله تعالی عنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشاره وه چې خدای جل جلاله دې دحضرت عمر رضی الله تعالی عنه قبر داسې منور کړی لکه څنګه چې ده زموږ مساجد دقران په نور منور کړل

رفعت قاسمی غفرله

تنبیه : په دې بیان کې دهر نمبر سوال او جواب شوی دی مطلب داچې دبرات او قدر په شپه مساجد مزین او ښائسته کول یو بدعت دی او څراغونه اوبتی لګول دوهم بدعت دی او دخلګو یوځای کول دریم بدعت دی البته که چېرې اتفاقا خلګ سره یو ځای شول په مسجد کې داکوم بدعت نه دی تر هغو پورې چې ددې اجتماع دسنت بللو خطر نه وی له دې بدعاتو نه علاوه په څراغونو لګولو کې اسراف هم دی او تشبه بالهنود (له غیر مسلمانانو سره) هم ده نوځکه له دومره مفاسدو سره سره په هیڅ ډول جواز نلری داممنوع کارونه حسنات بلل او بیا خصوصا په داسې مبارکو شپو کې ځکه چې په مبارکو ځایو او وختو کې چې څنګه عبادت ډیر اجر لری همدا شان بدعت او معصیت زیاته ګناه لری . لکه څنګه چې محقق علامه ابن همام رحمة الله په فتح القدیر کې په حرمینو کې دزیاتی ګناه تصریح کړی ده او دټولو علماؤ په نزد متفق علیه ده چې کله نیک کار له کوم بدعت سره ملګری شي نو پرېښودل یې ترکولو زیات افضل دی لکه څنګه چې دشامی په حواله مخکې ذکر شو . والله سبحانه وتعالی اعلم واحکم

(امداد المفتیین ۲۱۱ دوهم ټوک)

دآتش بازۍ تاریخ

په غور سره فکر وکړئ چې داتش بازی (اورنه غورزول) چې نن په هندوستان کې وراج ده دا اسلامی شعار نه دی بلکه دهندوانو شعار دی ، داد هندوانو یو مشهور عادت دی له هندوانو سره په ګډه ژوند کې له ډیره وخته موږ له دوی څخه ډیر شیان زده کړی دی او دوی له موږ څخه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

افسوس دادی چې هغوی له موږ څخه زموږ شیان زده کړی وای او داچې موږ ددوی څخه بد شیان زده کړی دی. آتش بازي خاص دهندوانو رواج دی چې په اسلام کی هم ځای نلری ددې قول تر ټولو لوی حجة او دلیل دادی چې ددې رسم وجود نن سبا په هیڅ اسلامی ملک کی نشته ددنیا په هره ټوټه کی چې هلته دوه یا درې مسلمانان اباد وې هو که وی هغه په بر صغیر کی یا دفارس په شاوخوا کی چې هلته یو وخت اتش پرست اباد وو.
دفضائل الایام والشهور ص ۱۱۳

دبرات په شپه کی دڅراغونو دبلولو او ساتیری لپاره راجمع کیږی او داقبیح فعل کیږی چې دا ډیر اشد بدعت دی ځکه چې ددې اصل نه په کوم معتبر او غیر معتبر کتاب کی نشته او نه په دې باره کی کوم کمزوری او ضعیف حدیث شته او په هند کی داعام عادت دی په نورو ممالکو کی ددې رواج نشته . داعادت هندوانو له ډیوالی څخه اخستی دی ځکه چې اکثره مسلمانانو دهندوانو ښځی مینځی کړی دی ځکه دارواج په مسلمانانو کی ددوی په خاطر شائع شوی دی (الجواهر الزواهر ص ۲۵۳)

په امریکه کی یو اتش پرسته قوم تیر شوی دی بیا وروسته مسلمانان شوی دی بیا هم داتش پرستی رواج په کی پاته دی ، ځکه چې دغه قوم دڅراغانو خاص اهتمام کاوو . دخلیفه هارون الرشید عباسی او دهغه دزوی مامون رشید عباسی دخلافت په دور کی برامکه ته عروج حاصل وو دی قوم ته په برامکه کی یحیی برمکی محمد خالد برمکی او جعفر برمکی ته عباسی خلفاء خاص عهدی ورکړی وی ځکه چې هغوی ددې رواج دعامولو ښه زمینه مساعده کړي وه او تر ډیره حده هغوی کامیاب هم شولهمداشان علماء اسلام ددې مخالفت په عامه توګه کړی دی ، داکار یې دشریعت مخالف بللی دی ، دمسلمانانو په لکونو روپیې هر کال په داسې حرامو او ناجائزو شیانو مصرفیږی . (حقیقت شب برات ص ۴۴۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دآتش بازۍ حکم

ددې فاسدو رواجو څخه اتش بازی هم ده چې په دې کی ګڼ شمیر خرابۍ شته.

۱- دمال ضائع کول چې حرمت یې له قران څخه ثابت دی

۲- دخپل ځان او لاس او ګاونډیانو دسوزلو خطر هم دی ځکه چې ډیرې واقعې داسې شته چې خلګو خپل لاسونه او نور اندامونه په اورسوی دی او همداشان هر ارخیز تاوانونه باید له فکره ونه وزی. دداسې نقصاناتو ممانعت په قرانکریم کی ذِکر شوی دی. (وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ)

پاره سیقول سوره بقره

یعنی خپل ځانونه په قصد سره مه هلاکه وئ په دې اړه په حدیث شریف کی راغلی دی چې بیله ضرورته له اور سره ګډوالی منع بلل شوی دی. ځکه چې بل اوراو بل شوی څراغ پریښودل دخوب په وخت کې په حدیث شریف کې منع شوي دي.

۳- ځینې وختونه په اتش بازۍ کې کاغذونه هم مصرفیږی کوم چې دعلم اسباب دی ، دداسې شیانو بې ادبې کول په خپله قبیح (بد) کار دی ډیر بدکار خو لا دادی چې ډیر وخت په دی کی لیکل شوی کاغذان هم وی مقصد داچې هر څه پر لیکل شوی وې ځکه چې دداسې رواجو خلګ اکثره غیر مسلمانان او جهال وی او پر دې کاغذانو قرانې ایاتونه هم لیکل شوی وی لکه څنګه چې ماته حضرت اشرف علی تهانوی صاحب دیوه معتبر شخص قصه وکړه چې ما دکاغذ ساتیری ولیدله چی دا دقرانکریم ورقه وه

۴- دکوچنیانو ابتدائی تعلیم دګناه او معصیت په اسبابو سره وې چې اصلا امر داسې دی چې علم او عمل ورزده کړي او یه دې عمل سره ګواکی دشریعت مقابله شروع ده نعوذبالله منها خصوصا په دې مبارکه شپه (دبرات پنځلسمه) هسې خرافات اوناوړه اعمال عادت شوی دی داخبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیاتکرارکوو لکه څنګه چې په مبارکو وختونو عبادت زیات اجر لري همدا شان ګناه په داسې اوقاتو کې زیاته ګناه لري . (اصلاح الرسوم ص ۱۹)

له یاجوج اوماجوج سره مشابهت

داتش بازۍ ځینې الات داسې وي چې داسمان لور ته غورځیږي او داکله کله دخلکو پر سر راشیوه کیږي او سوزي له دې څخه علاوه اتش بازۍ(اورلوبې) له یاجوج او ماجوج سره مشابهت ده لکه څنګه چې هغه غشي داسمان لو ر ته غورزوي او له کفارو سره مشابهت هم دی ځینې خلګ ددې دجواز لپاره وايي چې په مکه معظمه کې دحج په شپو کې توپونه خطاکوي له دې څخه معلومیږي چې داجائز ده که نو ولې هغوی داسې کول؟ددې جواب دادی چې دادعوامو خلکو فعل دی داپه شریعت کې کوم حجة نه دی البته دعالم محقق او دینداره عالم فتوی کوم چې دقواعد شرعیه مطابق وی حجة ده ښکاره خبره ده چې توپونه چلول دلښکر فعل دی نه ده دکوم عالم فتوی ده بل داچې په دې کې کوم حکومتي مصالح هم شته داسلامي شوکت ظهوردحج دشعائر تعظیم او دارکانو اعلان داسې نور او په اتش بازۍ کې کوم شوکت دی؟ البته که چېرې په یو ځای کې دکوم ضروري امر په خاطر داعلان دپاره اور ولګیږي بقدر ضرورت روا او جائز ده لکه دروژه مات او پیشلمی دوخت لپاره کوم اور ولګیږي په دې کوم ممانعت نشته که چېرې ترضرورت زیات شو داهم ممنوع دی . (اصلاح الرسوم ص ۲۰)

داتش بازۍ(اورلوبې) نقصانات

خلګو ددې شپې برکات پرې ایښیدي دي بې فائدې حرکات یې اختیار کړي دي . لکه څنګه چې اتش بازي دیو بد حرکت نوم دی . اوبدوالی یې هم ثابت دی داسې تجویز کیږي چې اتش بازی (اورلوبه) هم ده له نامه څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومېږي چې دخطرې او لهو لعب شي دی فکر وکړئ چې اور دشیطان عمل دی ایا دایو ښه کار دی ؟په حدیث مبارک کی دومره قدر راغلی دی چې دخوب په وخت کی څراغونه مړه کوی او عادتا څراغ لیری ایښودل کیږي لکن نبی کریم صلی الله علیه وسلم بیاهم بل څراغ نه دی خوښ کړی ، څکه چې له خطرې خالي نه دی ، داور لګیدو امکان پکې شته او ددې په اړه زیات شمیر واقعات پیښ شوی دی څه فکر کوئ چې له خپل ځان سره به نږدی ولی نه وی منع : په رشتیا هم چې ډیر خطري شی ده ، داتش بازی په سبب هرکال زیات شمیر واقعات مینځ ته راځی دچالاس سوزل کیږي ،دچا ځان او دچابیا کور او داسې نور سوزل کیږی که چیرې فرض کړو چې داهیڅ هم نه کیږی دمال نقصان خو ضرور دی دډیر تعجب ځای خودادی چې ډیر سپین ږیری خلک خواهش لری چې پخپله داکار وکړی خوبیا دغه ددوی دوقار مخالف کار دی . څکه مشران پلمه کوی او وایې چې ماشومان خبره نه منی .که چیری کوچنیان ضد کوی داضد ته هیڅ اعتبار نشته غور وکړئ که چیری ستاسو ماشومان باغیان وی او په وهلو باک نه کوی .ایا تاسو به یې نه منع کوی ؟ که چیری ماشوم ضد وکړی یا داسې بل ضدناکه شی غواړی ایا تاسو به یې ورکوی؟ او چې خدای جل جلاله او دهغه رسول صلی الله علیه وسلم مضر ورته ویلی دی هغه بیا ولی عادت جوړوی؟ له دی څخه معلومه شوه چې درسول الله صلی الله علیه وسلم فرمان تاسو ته کوم اهمیت نلری (نعوذ بالله) حال داچې دامال او دولت ستاله کومه وو ، داټول دخدای جل جلاله ملکیت دی تاسو محض خزانه داران یاست چې ستاسو په لاسو کی فقط تحویل دی داسې یاست لکه څنګه چې غلام وی مالک یوازې الله جل جلاله دی ((ولله خزائن السموات والارض)) ژباړه :اوخاص دالله جل جلاله لپاره دی داسما نو او دځمکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزانې موږ ته دااجازه نشته چې څنګه عوا ړو هغسې يې خرځ کړو ، دادخدای جل جلاله مال دی په قيامت کې ددې سوال کيږي چې څنګه مو ګټلې او څنګه مومصرف کړی دی نو څکه ماشومانو ته داتش بازۍ ياکوم بل عبث او ناجائز کار لپاره پيسې ورکول شرعا حرام دي تاسو ورکونکي څوک ياست؟ هغخکله دامه ورکوئ په ضد کولو سزا ورکوئ او دساتيری او په بيکاره خابوکې يې مه پريږدئ . (التبليغ ص ۴۸ توک ۸)

دبرات په شپه وهديرې ته دتللو ثبوت

په دې شپه کې داعمل هم مذکور دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم به جنة البقيع ته تلی او هلته به يې اصحاب کرام رضي الله عنهم ته دوعاوې کولی له دغه هم ددې عمل سنت والی ثابتيږی . علماء کرامو داعمل مسنون بللی او له دی څخه علاوه نور ټول امور بدعات او مکروه دی مثلا په اجتماع سره هديرې ته تلل خراغونه لګول چې تر له هديره روښانه شي او دخوراک يا بل شي ترتيب نيول بلکه هرې هديرې ته چې ولاړ شې په انفرادي شکل او له کوم فضول مناسبتو بغير صرف د مغفرت دعا وکړی او ثواب حاصل کړی بيرته ژر راوګرزي او په بل عبادت مشغول شي بس همدومره اندازه دسنت مطابق ده او داعمل دسنت مطابق ده . مناسبه نه ده چې عبث اعمال رواج کړي . (حقيقت شب برات ص ۵۲)

آيا نځې دمړو زيارت کولای شي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقبر په زيارت کې څه منع نشته ، که څه هم ښځې زيارت وکړي ، هغه ددې حديث په بنياد چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم ويلې دي : چې ماتاسې دقبرو له زيارت څخه منع کړي واست لکن اوس واورئ دقبرونو زيارت کوئ شارح رحمة الله عليه ويلی دی : زيارت نه دښځو په تللو کې کوم ممانعت نشته . يعني خلاف اولی ده . تفصيل دادې چې که ښځې ددې لپاره زيارت ته ځي چې هلته خپل غم نوی کړي او وژاړي . په دې صورت کې زيارت بالکل جائز نه دي . اوپه کوم حديث کی چی دښځو په زيارت کولو باندی لعنت ويل شوي دي . له دې څخه دامخکنی ښځې مراد دي . او که چيرې هديرې ته ددې لپاره ځي چې عبرت حاصل کړي . او دصالحانو قبرونو ته دتبرک لپاره ځي . او ښځې سپين سری وې نوکوم ممانعت نشته ، او که چيرې ښځې ځوانې وې نو زيارت ته تلل مکروه دی . اوياله خلګوسره ځي نوزيارت کول مستحب دي . محتار ۸۷۹مخ اول ټوک

مسئله : يوازې ښځه چې ځوانه وي يوازې دنبی کريم صلی الله عليه وسلم له روضې مطهرې سوابلې هيڅ يوې هديرې ته تلل نې روانه دي .

مظاهرحق جديد ۴۷۲ مخ دوهم ټوک

وهديرې ته دښځوتللو دممانعت وجه داده چې هغوی هلته ولاړې شي هلته نامناسب الفاظ وائي . دزيارت چې کومې ښيګڼې دي هغه تر بديو لږدي . له دې څخه پرته په لار کې دزينت او ښکلا ظهور کوي . اونورو ته خان ښکاره کوي ، او دادواړه لوی ګناهونه دي . زيارت سنت دي ، دسنت داداکولو لپاره ددومره ګناه ارتکاب څنګه کيږي ؟ که چيرې ښځې زړې جامې واغوندې يعني بغير له ښکلاجی خوک ورته توجه نه کوی ، اوهديرې ته ولاړې شي اويوازې دمغفرت دوعاوې وکړی او کوم غير شرعي خبرې ونکړي . بيانوکوم ممانعت نشته حس ، نعلوم ۷۹۱مخ ۳ ټوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله ځينې فقهاؤ ښځو ته دزيارت کولو اجازه ورکړې ده چې ژاړې په دې شرط چې کښيني به نه. (فتاوی دارالعلوم ۴۳۲مخ ۵ټوک

آيا دمړي روح کورته راځي؟

سوال: دمړي روح يوځای ته راځي کنه که چيرې نه راځي نو بيا په خوب کې ولې راځي؟

جواب په خوب کې دکوم مړي ليدل ددې تقاضانه کوي چې دهغه روح دې مکان ته راځي. په خوب کې ليدل دروحانيت په سبب سره ده. له مکان سره دهغه هيڅ تعلق نشته. ډير ژوندي خلک چې ډير ليرې وي هم په خوب کې ليدل کيږي. دخوب قصه جلاده داجسامو دراتگ ظاهري اتصال ددې لپاره ضروري نده، عالم ارواح بل عالم دی. (فتاوی دارالعلوم ۴۲۰مخ /۵ټوک

مسئله روح مکان ته نه راځي ددې هيڅ ثبوت نشته. داسې خيال او عقيده لرل نه دي پکار.

مسئله: ددې خبرې هم هيڅ ثبوت نشته چې دپنجشنبې په ورځ روح دخپلو اقرباؤ کره راځي. او دثواب په اميدوي. دجمعې لمونځ کوي او بيابيرته ځي داهيڅ حقيقت نه لري داسې کول نه دي پکار. (فتاوی دارالعلوم ۴۲۹مخ /۵ټوک

مسئله دبزرگانو داروا حونو پر راتللو کوم قوي دليل نشته، کوم روايات چې منقول دي دا دمحدثينو په نزد صحيح نه دي. (فتاوی محمو ديه ۸۲مخ /۱ټوک

مسئله دمؤمنانو دجمعې په شپه راتلل هيڅ ثابت نه دي. دايوازې واهيه (غلط) روايات دي پردې عقيده لرل نه دي په کار. (فتاوی رشيديه ۲۲۹مخ /۲ټوک

وهديرې ته دتلو اداب او احکام

نبی کريم صلی الله عليه وسلم داسلام په ابتداء کې وهديرې ته تلل منع کړی وو ځکه چې دجاهليت زمانه نژدې وه ځکه فکر يې کاوو چې شايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک پر قبرو رسوخ پیداکړي ، نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم دزیارت قبور اجازه وکړه . څکه نو دټولو علماؤ په نزد قبرو زیارت کول مستحب دی څکه چې قبروته په تګ سره په زړه کی نرمی راځي . مرګ بیې یادیږي او په زړه کی داعقیده ټینګیږي چې له دې فاني دنیا څخه علاوه یوه بله دنیا هم شته چې هلته تګ ضروري دی او هلته ددې دنیا دیوه یوه عمل حساب کیږي له دې څخه علاوه نوري دیرې فائدې لري تر ټولو ښه فائده داده چې هلته دمړو دپاره دمغفرت ددعا و ښه زمینه مساعده وي کوم چې سنت دي لکه څنګه چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم به جنت البقیع ته تلی او هلته به یې ومړوته سلام کاوو او ورته به یې دمغفرت دوعاوې کولې وقبروته دتللو څه اداب او احکام شته کوم چې شریعت بیان کړی دی:

۱ کله چې یو شخص دمغفرت ددعا لپاره قبروته ولاړ شي هلته دی دمړي مخ ته مخامخ ودریږي مخ دې دقبر او شادې دقبلې لورته کړی

۲ کله چې قبر ته ورسیږي دقبر مړې ته دې سلام وکړی (السلام علیکم یااهل القبور الخ)

۳- پر قبر دې دعزت لپاره لاس نه ایږدی

۴- قبر دې نه موچوی

۵- قبر ته دې دتعظیم لپاره نه ټیټیږي او نه دې ورته سجده کوی

۶- دقبرخاوري دې پرمخ نه موښي . له دې احکامو او ادابو څخه علاوه داسې شیان اختیارول کوم چې په شریعت کښی نشته . داډیره ګمراهي وحماقت دي .له قبر سره نژدې دقران کریم تلاوت مکروه نه دی . دنورو ورځو په نسبت خصوصا دجمعی په ورځ دورځې په لمړی برخه کښی هدیرې ته تلل افضل دي داهم منقول دي چې دنورو ورځو په نسبت دجمعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ مړي ته زيات ادراک کيږي . او دجمعې په ورځ قبر ته راتلونکي قريبان نه پيژني. (مظاهر حق جديد ص ۴۷۲ ج ۲)
دحضرت عقبه بن عامر رضي الله تعالى عنه څخه ارشاد نقل شوى دي وايي: چي ما ته داخوښه ده چي زه په اور کښې وخيژم يا په تيره توره پښه کښيږدم ان داچي پښه مې پرې شي . ترديې چي زه دچا په قبر وخيژم . اوزما په نزد په قبرو کښې متيازې (بولى) کول اوپه بازارو کې دخلکو په مخ کښې متيازې کول هم فرق نلري. (مظاهر حق جديد ص ۴۸۲ ج ۲)

وهديرې (مړستون) ته دتللو مسنونه طريقه

ژباړه : له حضرت ابن عباس رضي الله تعالى عنه څخه روايت ده چي يوځلې نبي كريم صلى الله عليه وسلم دمديني په هديره تيريدى . اوهغه دقبر لور ته خپل مخ مبارک واړاوو اوويې ويل : (السلام عليكم يااهل القبور يغفر الله لنا ولكم وانتم سلفنا ونحن بالاثر) اى دقبر خاوندانو پرتاسى دې سلام وي خداى تعالى دې موږ اوتاسو ته مغفرت وکړي اوتاسو ترموږ مخكې ياست اوموږ درپسى يو .
تشريح دحديث شريف الفاظ دي (چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم په دقبر ولورته خپل مخ مبارک اړوئ اوتوجه يې ورته كوله داپر دې خبره دليل ده چې كه څوک دقبر مړو ته سلام كوي دده لپاره مستحب ده چې دهغه مخ دمړي و مخته مخامخ كړي همداشان كله چې دمغفرت ددعاء لپاره قبر ته دريږي بايد خپل مخ دمړي و مخته برابر كړي لكه څنګه چې دعلماؤ اومجتهدينو مسلک دي اوددې مطابق دټولو مسلمانانو عمل دي .ميرزا مظهر رحمه الله وايي دچا زيارت دهغه دملاقات په شان ده همداشان لكه څنګه چې دچا په ژوند كښي دملاقات په وخت كښي خپل مخ دهغه و مخ ته مخامخ كوي دزيارت په وخت كښيهم بايد مخ دهغه مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته برابر کړی داهم په کار ده چې دکوم مړی په وړاندی هغه طریقه کول پکار ده کوم چې یې دهغه په ژوند کښې ورسره څنګه ګذاره کوله دمثال په ډول دملاقات په وخت کښې ذي دیو مکرم اوعزت مند چاخواته نژدي نه شوای کښینستلای همداشان اوس ئې هم باید زیارت یعنې قبر ته نژدی نه کښینی لکه څنګه په ژوند کښې کومه اندازه ورسره کښینستلای شوای نو اوس هم باید هغونده ورسره کښینی اواوس هم باید په هغه طریقه ورسره دغونه اندازه ورسره کښینه یا ودریږه .اوکه چېرې دهغه په ژوند کښې ورنژدی کیدی اوس دي زیارت ته هم نژدي ورځی او کښینی دي کله چې دچا زیارت کیږی باید سورة(فاتحه اوقل هو الله) دري واره وویل شي اوثواب دې مړي ته وروبخښل شي اوهم دي ورته دمغفرت دعاء ورته وکړی.

(مظاهر حق جدید مشکوة شریف صفحه ۴۸۰ ج۲)

آیامړی زیارت کونکی پیژنی ؟

پردي خبره دټولو اسلافو اتفاق دي چې مړی زیارت کونکی پیژني او ورته خوشحالیږی (دحضرت عائشة رضی الله عنها څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چې کوم شخص دخپل ورور قبر ته لاړشی . اودقبر خواته یې کښینی ، نودقبر خاوند ورڅخه خوشحالیږی اودسلام جواب یې ورکوی ترڅو چې هغه هلته ناست وي (کتاب الروح ص۳۲ بحواله ابن ابی لدنیا در کتاب القبور) په دې باره کښې ډیر احادیث راغلی دي . اوپه دې کښې هیڅ شبه نه ده پاته چې په قبر کښې څنګه څوک ویني ؟ څکه چې دادلوی خدای تعالی کار دي چې په دې زمانه کښې داسې الات موجود دي چې پر ځمکه یې کښیږ دي ترځمکه ډیر لاندي معدنیات معلوموی . لکه تیل . پټرول ، زر اوداسې نور اوله دي سره سره (ایکسری ماشین) چې بالکل عام شی دي (ان الله علی کل شئ قدیر) مولانا محمد رفعت قاسمی مدرس دارالعلوم دیوبند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دثواب در سیدو څو ضروري مسئلې

حضرت امام احمد حنبل (رحمة الله علیه) وایې چې کله تاسو هدیرې ته لاړشی ، سورة فاتحه معوذتین (قل اعوذبر ب الفلق ، قل اعوذ برب الناس) اوقل هوالله احد ووایاست اوثواب یې مړی ته وروبخښئ . له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي: کوم شخص چې هدیرې ته لاړشی هلته دقل هوالله سورة (۱۱) واره ووایي اوثواب یې ټولو مړو ته ور وبخښئ . ده ته به دهدیرې دمړو په اندازه ثواب ورکول کیږي له حضرت انس رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل: چې کوم شخص هدیرې ته لاړشی اودثواب په نیت سورة یس تلاوت کړی الله تعالی دمړو عذاب ورکموی او ودي شخص ته دهدیرې دمړو په اندازه نیکی ورکول کیږي. (مظاهر حق شرح مشکوة شریف ص ۴۴۹ ج ۲)

که چېری دچا دامخکښی سورتونه نه وي یاد ، هر سورة چې یې یاد وي ویلای یې شی اوخدای تعالی ثواب ورکوی . که چېری بالکل جاهل وي په ژبه دي ورته دمغفرت دوعاوی وکړی . یا دي صدقه اوخیرات وکړی اوثواب دي وروبخښی څکه چې په حدیث شریف کښی راغلی چې مړی په مثال دهغه چا ده چې اوبو اخیستی وي او فریاد کوی . دخپلو قریبانو : پلار ، ورور اوداسې نورو دوعاؤ ته منتظر وي چې دوئ یې ورته وکړی څو کله چې هغوی دوعاوي ورته وکړی تردنیا اومافیها ورته محبوب شی ، او دژوندو تحفې دمړو لپاره دمغفرت دوعاوي دي. (احیاء العلوم ص ۹۴) ۴تبوک محمد رفعت قاسمی غفرله ،مدرس دارالعلوم دیوبند)

مسئله: په شپه کښی دمړو زیارت کول یعنی دقران کریم کوم سورة ویل اوثواب یې ورته بخښل جائز دي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۵۳ ـ ۵ ـ حواله مشکوة شریف ص ۱۵۴ ـ ۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله مړی ته ويل کيږي چې داثواب دفلانکي له لوري څخه ده ، که له هديرې څخه علاوه په کوم بل ځای کښي وي فرسته يې ورته رسوي.
(فتاوی دارالعلوم ص ۴۲۲ ج ۵)

مسئله ومړوته دصدقات خيرات قرآن کريم اودمغفرت ددوعاؤ فائده رسيدل له قرآنه کريم اوله حديثو څخه ثابته ده . لدي څخه انکار ناپوهی ، ګناه اوداجماع څخه خلاف ده البته دثواب لپاره کومي معلومي ورځې شرط نه دي لهذا ځلويښتمه . کلنی . عرس او نحه خوانی داټول رواجې رسومات دشريعت مخالف دي ، اوله مړو څخه کومک غوښتل داسې ناجائز دي له الله تعالی څخه بغير دهيچا هيڅ تصرف نشته (فتاوی دارالعلوم ص ۴۳۷ ج ۵)

مسئله سنت داده چې د زيارت کولو په وخت کښی برسنت طريقه مړو ته سلام وکړی . اودټولې هديرې لپاره دمغفرت دعاوی وکړی . اوکه چيرې څه ووايې اودمړو وارواح ته يې ثواب وروبخښی ډيره ښه ده . اوکه چيرې دخپل ځان لپاره دوعاوې نو له الله تعالی څخه سوال وکړه په دي ډول چې يا الله تعالی ددې نيکانو په برکت زماحاجت پوره کړی وبزرګانوته به داننه وايې چې تاسو زما لپاره دوعاوکړی ، دقران کريم ايات پردي دلالت کوی ، لهذا داسې دي نه وايې چې خطاب مړونه وي . بلکه له الله تعالی څخه دي دهغوی لپاره هم دمغفرت دوعا وکړی ، که چيری ددوئ په وسيله سره دخپل ځان لپاره دوعاوکړی نوداکوم ممانعت نلری . په حصن حصين کښی ذکر شوي دي چې دصالحينو په وسيله سره دوعاکول مستحب ده چې الله تعالی دهغوی په برکت سره دوعا قبوله کړی (فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۲ ج ۵ به حواله د حصن حصين ص ۸۲)

مسئله :دثواب بخښلو په وخت کښی که څه هم يوازې نيت کافی ده ، لکن که په ژبه سره ووايې چې يا الله تعالی ددې عمل ثواب فلانکی ته ورسوي
(فتاوی دارالعلوم ص ۴۵۱ ج ۵ به حواله درالمختار ص ۸۴۴ ج ۱)

مسئله : دثواب بخښلو په وخت کښې مناسب داده چې ووېل شي فلان ابن فلان (فلانکی دفلانکی زوی) که چېرې دېلار نوم ورته معلوم نه وي يوازې دده نوم کافي ده لکن هرځه چې په نيت کښې وي هغه کافي ده هرځه الله تعالی ته معلوم دي)(فتاوی دارالعلوم ص ۴۲۱ ج ۵)

مسئله که چېرې په يوه وخت کښې ډېرو مړو ته ثواب وبخښي داهم صحيح ده لکن که چېرې داثواب اول يوه ته وبخښل شي بيا نورو ته نه بخښل کيږي ځکه چې داثواب اول ته ورسيدی. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۱۹ ...)

مسئله که چېرې دقران ثواب ډېرو مړو ته څوک وبخښي آيا پوره پوره ثواب وررسيږي .که تقسيمږي ؟ په دې کښې دفقهاؤ دوه قوله دي (۱) داچې هريوه ته پوره پوره ثواب رسيږي . بل داچې تقسيمږي بيا ورته رسيږي . دادوهم قول له قياس سره برابر ده . خو دالله تعالی له فضل څخه لېری نه ده چې هريوه ته پوره پوره ثواب ورکړي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۹ ج ۵)

دخدای تعالی له ذات څخه داامید دي چې بشپړ ثواب به ورکړي ځکه چې دالله تعالي له خزانو څخه هيڅ نه کميږي . داصرف (يوازې) دبنده په نيت پورې اړه لري ځکه چې بې پر الله تعالی گمان وي هغسې ورسره کوي (محمد رفعت قاسمي عفاالله عنه)

مسئله دقران کريم ثواب خو مړي ته رسيږي بل داچې ويونکی يونيک کار وکړي په لس گونو بلکه تر دې هم زيات ثواب ورکول کيږي . مگر په هر کار کښې اخلاص شرط دي بېله اخلاص هيڅ عمل مقبول نده

(أَلاَ لِلّهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ) (پاره ۲۳ سورة الزمر (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا (پاره ۸ سورة الانعام) فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۱ ج ۵).

مسئله قران کريم په هديره کښې په لوړ اوسوکه اواز . په ياد (حفظ)يا په کتلو سره صحيح ده) فتاوی رشيديه کامل ص ۳۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: دثواب بخښلو په وخت کښې مناسب دا ده چې وويل شي فلان ابن فلان (فلانکۍ دفلانکي زوی) که چېرې دېلار نوم ورته معلوم نه وي يوازې دده نوم کافي ده لکن هرخه چې په نيت کښې وي هغه کافي ده هرڅه الله تعالى ته معلوم دي)(فتاوی دارالعلوم ص ۴۲۹ ج ۵)

مسئله که چېرې په يوه وخت کښې ډېرو مړو ته ثواب وبخښي دا هم صحيح ده لکن که چېرې دا ثواب اول يوه ته وبخښل شي بيا نورو ته نه بخښل کېږي ځکه چې دا ثواب اول ته ورسيدی . (فتاوی دارالعلوم ص ۴۱۹ بحواله ردالمحتار ص ۸۴۴ ج ۱)

مسئله که چېرې دقران ثواب ډېرو مړوته څوک وبخښي آيا پوره پوره ثواب وررسيږي ،که تقسيمېږي ؟ په دې کښې دفقهاؤ دوه قوله دي (۱) دا چې هريوه ته پوره پوره ثواب رسيږي . بل دا چې تقسيمېږي بيا ورته رسيږي ، دا دوهم قول له قياس سره برابر ده . خو دالله تعالى له فضل څخه ليرې نه ده چې هريوه ته پوره پوره ثواب ورکړي . (فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۹ ج ۵)

دخدای تعالى له ذات څخه دا اميد دي چې بشپړ ثواب به ورکړي ځکه چې دالله تعالى له خزانو څخه هيڅ نه کمېږي . دا صرف (يوازې) دبنده په نيت پورې اړه لري ځنګه چې بېې پر الله تعالى ګمان وي هغسې ورسره کوي (محمد رفعت قاسمی عفا الله عنه)

مسئله دقران کريم ثواب خو مړی ته رسيږي بل دا چې ويونکي يونيک کار وکړي په لس ګونو بلکه تر دې هم زيات ثواب ورکول کېږي . مګر په هر کار کښې اخلاص شرط دي بيله اخلاص هيڅ عمل مقبول ندی

(أَلَا لِلّٰهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ) (پاره ۲۳ سورة الزمر (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا (پاره ۸ سورة الانعام) فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۱ ج ۵).

مسئله قران کريم په هديره کښې په لوړ اوسوکه اواز . په ياد (حفظ)يا په کتلو سره صحيح ده) فتاوی رشيديه کامل ص ۳۷۲).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : په ثواب بخښلو کښې دلاس پورته کولو ضرورت نشته ، اوکه چېرې دوعا کوی لاس بې پورته کړی وي نوشادي قبروته وګرزوی.
(فتاوی رشید یه کامل ص ۲۴۷)
ځکه چې عوام خطا کیږی چې له مړو دوعاء غواړی ، دمړی په وسیله سره دوعا غوښتل جائز ده . لکن په حقیقت کښې بیاهم له خدای تعالی څخه غوښتل دي. (محمد رفعت قاسمی)

دبرات دشپې رواجونه

لدې رواجو څخه دبرات دشپې حلوی وي ، اوداختر غړی . اودعاشوری (لسمه دمحرم) شربت اوداسې نور دي دبرات دشپې په باره کښې په حدیث کښې دومره راغلی دی : چی نبی کریم صلی الله علیه وسلم جنت البقیع (هدیره) ته تللی وو اودمړو لپاره یې دمغفرت دوعا کړیده له ده څخه وروسته خلګو اکثره مفاسد پکښې رواج کړي .بعض خلګ وایې چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم غاښ مبارک چې کله شهید شو نوده حلوی یې خوړله دابالکل بی بنیاده او غلطه خبره ده ددې عقیده لرل هیڅ وخت نه ده جائز . ځکه چې عقلا هم نه ده مکمل . ځکه چې داواقعه په شوال کښې پیښه وه نه په شعبان کښې .دوهم : بعض خلګ دحلوی دجائز بللو لپاره داوایې چې په دې شپو کښې حضرت حمزه رضی الله تعالی عنه شهید شوی دي دادهغه رضی الله تعالی عنه فاتحه ده ، داهم بې دلیله اوبې اصله ده ، لمړنی خود تاریخ تعین ته ضرورت نشته بل داچې داقصه پخپله غلطه ده ځکه چې حمزه رضی الله تعالی عنه هم په شوال کښې شهید شوي وو نه په شعبان کښې دريم : بعض خلګ داعقیده لری چې دبرات په شپه دمړو ارواح کورو ته راځي اوګوری چې ایا زمونږ لپاره چاڅه پخ کړی کنه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره خبره ده چې دابې له کوم نقلي دليل څخه ثابتېږي . حال داچې هيڅ نقلي دليل نشته . هره مسئله له قران کريم او حديث څخه ثابتول ضروري ده . اوپه قران او حديث کښې په دې باندې هيڅ دليل نشته . چې دمړو ارواح دمرګه وروسته دې دنيا ته راځي او ګوري البته پر نه راتلو ډير دلائل موجود دي (مشکوة شريف ص ۲۵ ج ۱) محمد رفعت قاسمي غفرله).

څلورم : دبعضو خلګو فکر دی چې کله دبرات ترشپه مخکې څوک مړشي . ترڅو چې دده لپاره دبرات په شپه فاتحه ونه شي . داله مړو څخه نه دې حساب . داهم محض بې اصله اولغوه ده . بلکه داهم رواج دې چې څوک تردې جشن (دبرات ترشپې) مخکې مړشي . دمړی وارثانو دامخکې نه دې لمانځلی (دپيداکيدو په وخت کنبې) ليکن په احاديثو کې په صراحت سره مذکور دی چې مړی قبر ته ځې په داسې شان څنګه چې دی ډنيا ته راغلی ؤ داسې نه ده چې دبرات په شپې پورې موقوفه ده پنځم : بعض خلګ دبرات دشپې دحلوی داسې پابندی کوی چې بې حلوی بې برکت نه شي داهم ډيره فاسده عقيده ده چې ضرور بې بولی عمل بې هم فاسدېږی تر فرضو او واجبو بې زيات اهتمام کوی له دې خرابيو سره سره داتجربه هم ده چې نيت بې بالکل خراب وی ثواب بې مقصود نه وی. او داخيال بې وې چې که چيری حلوی پخه نکړی نو خلګ وابې دا مسکين شوی دی . ددې تهمت دليری کولو دپاره چې څومره تکليف وی ضرور بې کوی . دداسې نيت صرف (يوازی) فخر او اسراف دی چې ګناه بې بار بار ذکر شوی ده کله کله داسې هم کيږی چې ددې لپاره په سود او قرض پيسې واخلی .چی داخان نه لويه ګناه ده.شپږم : کوم څوک چې دکومک مستحق وی هغه ته هيڅ نه ورکوی . اقلاً چې په کور کې څه پاخه وی داهم نه ورکوی اکثره مالدار خلګ چاته په معاوضه شي ورکوی او نت بې داوی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فلانکي مړته شي راکړي دي که بې زه ورنکړم نو هغه به خفه وي، پدې کې هم هغه ریا کارۍ او تفاخر ده او وم: بعض خلک دشعبان په پنځلسمه منشور دال ضرور بخوي، ددي دایجاد تاریخ معلوم نه دي خو دومره ویلای شو چې داکار بنکاره ګناه ده اتم: ځینې خلک داسې هم شته چې په دې شپه (دبرات شپه) دنفلو لمونځو لپاره خلک راجمع کوي تر څو دشپې رونږل ورته اسان شي داهم له شریعته مخالف کار دی. البته که چیرې اتفاقاً خلک جمع شول پدې کې بیا کوم ممانعت نشته نهم: ځینې خلک په دې شپه لوښي نوي کوي کورونه چونه کوي او څراغونه ډیر لګوي او داسې نور دبدعت کارونه کوي. دابالکل دکفارو نقل دی او په حدیث شریف کې تشبه حرام بلل شوی ده. (اصلاح الرسوم ص ۱۳۴ از حضرت تهانوی رح)

په هندوستان کې غیر مسلم خپل جشونه له ډالیو څخه راخستي دي چې لوښې بدلوي او څراغونه هم روښانه کوي. دهغو داعقیده ده چې په دې کار سره دهغوی مذهبي مشران خوشحاله کیږي. خو اکثرو مسلمانانو دارسم خپل کړی دی دابالکل حرام دی پکار ده چې ځان ترینه لیرې وساتي. (الله احفظنا. محمد رفعت قاسمي غفرله)

مسئله: داهم مشهوره ده چې دبرات دشپې په حلوی چې لمړنی روژه مات وشي دادیر ثواب لري داخبره غلطه او بې بنیاده ده. (اغلاط العوام مکمل ص ۱۲۴)

دبرات په شپه کې حلوي پخول او خوړل

سوال: دبرات په شپه حلوی پخول او خوړل څنګه دي؟ که چیرې بې دثواب له نیته پخه شي داڅه حکم لري. همدا شان دداسې حلوی خوړل څنګه دي؟

جواب: دبرات په شپه دخوشحالۍ او حلوی پخولو هیڅ ثبوت نشته، لهذا داامور ناجائز او بدعت دي. که چیرې بغیر دثواب له نیته حلوی پخه شي نو بیا دبدعت تاکید نکښي دي. باید لدې څخه هم ځان وساتل شي همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

شان له دانسې حلوی قبلولو څخه هم باید ځان وساتل شي لیکن داحرام نه ده (حسن الفتاوی ص ۳۸۵ ج ۱)

مسئله دودې دتقسیمولو په متعلق په دې شپه کې زما ترنظر کوم روایت نه دی تیر شوی . البته ددې شپې فضیلت له لمر لویدو بیا تر صبح صادق ده (سپیده داغ) پورې ده . الفتاوی محمودیه ص ۷۵ بوک ۱۰)

دبرات دشپې سنت اعمال

دبرات دشپې خصوصیات خو معلوم شول .مونږ ته څه کول پکار دی او دخدای جل جلاله دبیشماره نعمتونو دلټولو لپاره څه وکړو؟

داحادیثو له کتلو څخه ثابتیږی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم په دې شپه دري اعمال کړی دی ، ددې دریو سنتو طریقه اداکول دخیر او برکت ثواب باعث دی اول : دشعبان په پنځلسمه شپه بیله کومې ټولی هدیرې ته لاړشی ، او هلته په رسیدو سره دمغفرت دوعاوې وکړي که چېری صدقه او خیرات کوی ثواب ور بخښې باید دعامو رواجو تابع نه شې اوترشریعت تجاوز ونه کړی دوهم : په دې شپه کی ویښ و اوسې دخدای جل جلاله عبادت او نفل لمونځ بیله جماعت څخه وکړي هر څومره چې مو په طاقت کی وی دقرانکریم تلاوت وکړی یابې واورې پر نبی کریم صلی الله علیه وسلم زیات شمیر درود شریف ووایاست .دخپل ځان او ټولو مسلمانانو لپاره دوعا وکړئ او له خپلو ګناهونو څخه توبه و کاږئ خصوصا له هغو ګناهونو څخه کوم چې دکولو دسبب سره په دې مبارکه شپه هم دوعا نه قبلیږی کوم څوک چې طویل (اوږد) لمونځ کول غواړی هغه دی صلوة تسبیح وکړی دخدای جل جلاله له ویرې دې وژاړی دخپل ځان اولاد مور و پلار او دټولو مهمو امورو متعلق دې دوعاوې وکړی

دریم: په ورځ دی نفل روژه ونیسي لکه څنګه چې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم وینا ده (قوموا لیلها وصوموا نهارها) یعنی په پنځلسمه دشعبان دشپې ویښ واوسئ او دورځې یې روژه ونیسئ ،دا دري اعمال له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه منقول دی باید دري سره په مسنونه طریقه سره ادا شي. (شب برات ص ۲۲)

تنبیه په بعضو ځایو کی دبرات دشپې رونولو لپاره خلک راټولوي ،شپه رونول په اجتماع سره که څه هم اسانه ده لیکن دنفل عبادت لپاره دخلګو داسې رابلو ځای کول صحیح نه دی همدا شان په مساجدو کې رابو ځای کیدل لکه څنګه چې نن اوسبا رواج ده .اکثرو علماؤ دامکروه بللی ده . په در مختار کی راغلی دی چې دکوچنی اختر لوی اختر دبرات پنځلسمه درمضان المبارک لس اخیري شپې او دذی الحجې لس لمړنی شپې په دی ټولو شپو کی پورته کیدل او جلا جلا عبادت کول مستحب دی. ([illegible])

په حدیث شریف کی یوازې دري اعمال ثابت دی دهغوی ادا کول په سنت طریقه سره موجب دثواب دی: لمړی: دبرات په پنځلسمه هدیرې ته تلل مړوته دوعا او استغفار کول .که چېرې کومه صدقه یاخیرات کړی وې ثواب دی مړو ته وربخښل . له دې دعاو څخه فائده رسول دی باید صدقه په ښه توګه سره وشي نرخو ریا پکښې رانه شي.دوهم: داشپه رونول او عبادت یوازې کول نه په اجتماعی ډول سره.دریم: په ورځ یې روژه نیول . ددې اعمالو په سنت طریقه سره اداکول نهایت مفید دی. (اصلاح الرسوم ص ۱۲۴)

دبرات دشپې خاصې دعاوې

اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضائك من سخطك واعوذبك منك اليك لا احصى ثناءً عليك انت كما اثنيت على نفسك (الترغيب والترهيب ص ۳۵۸ توک ۲)

اللهم انك عفو تحب العفوفاعف عني (ابن ماجه .مظاهر حق ص ۲۸۵ توک ۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبی کریم صلی الله علیه وسلم بی بی عائشي ...... ته وویل : دادعا پخپله هم زده کړه او نو رو ته يې هم ور زده کړه . څکه چې حضرت جبرائیل علیه السلام داوعا ماته رازده کړی ده . علماؤ کرامو لیکلي دي چې دعا ددنیا دټول خیر او برکت جامع کونکی ده . څکه چې دالله جل جلاله له لوری وبنده ته عفو او بخښنه په دعا يوری تړلي لکه څنګه چې په يوه روايت کی راغلی دی چې: دبنده له لوری دحق تعالی په دربار کی دبخښنی او عفیت تر سوال هیڅ شی افضل نشته تر څو چې ممکنه وی دادعاوې يادی کړئ او خپلو ماشومانو ته يې هم ور زده کړئ . څکه چې نن سبا اکثره ماشومان ددرواغو نکلونه يادوی او مور او پلار يې فخر هم وربانديې کوی که چېرې مو دانه یادیږی بیا په خپله ژبه دخیر او عافیت دوعاوی وکړئ . که مو دادعا یادوې مخکې درود ووایاست بیا دوعا وکړئ لکه : ای لویه خدایه ! ته پر تولو احسان کونکي يې پر تا څوک احسان نشي کولای . ای دلویې او مغفرت خاونده ! له تاڅخه سوا هیڅ معبو د نشته نه ده بیوزلو مددګار یې او دپریشانیانو مشکل کشا يې ای الله جل جلاله ! له تا څخه بغیر بل هیڅا څخه څه نه غواړو یوازې ته ورکونکي يې ای لویه خدایه جل جلاله ! که تاچېرې زه په خپل کتاب کې بې برخې او بی نصیبه لیکلی یم لویه خدایه جل جلاله په خپل فضل او کرم سره زما خواری، بدبختی او کم رزقی رنګې کړې . داخبره ستا په کتاب کې کوم چې دې پر اخیري نبی صلی الله علیه وسلم نازل کړې دي نو شته دي چې الله جل جلاله چې څه غواړي لیکې يې او چې څه وغواړي محوه کوي يې ان الله علی کل شيء قدیر یاالله جل جلاله له تاڅخه کوم دپوښتنې خاوند نشته هر څه ستا په اختیار کې دي .یا الله له تاسره ام الکتاب دد ، یاالله جل جلاله ستا په روی سره زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشکلات او پریشانی لیرې کړې که زه په خبر یم او کنه او په هرڅه ته عالم بې لویه خدایه جل جلاله ترټولو ته د احسان خاوند یې . لویه خدایه ! نیک اولاد راکړې ماته بخښنه وکړې . یا الله جل جلاله ټول ګناهونه صغیره وي که کبیره ښکاره وي که پټ ته رانه بخښنه وکړې . یا الله جل جلاله زما عیبونه پټ کړې معافي راته وکړې پر ایمان خاتمه راکړې . زما مور اوپلار . استاذانو او ټولو مسلمانانو ته مغفرت وکړې ای لویه خدایه جل جلاله ! مونږ هر څه نه شو غوښتلای بس هغه غواړو چې زمونږ نبي کریم صلی الله علیه وسلم غوښتي دي او له کوم شي څخه چې په هغه سره نبي صلی الله علیه وسلم پناه غوښتې ده زه هم ترې پناه غواړم زمونږ دعاوې دنبي صلی الله علیه وسلم په وسیله قبولې کړې آمین یارب العلمین

مولانا محمد رفعت قاسمي عفا الله عنه مدرس دار العلوم دیوبند

دقدر دشپې لوېې

بسم الله الرحمن الرحیم

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ بیشکه مونږ قرانکریم په لیلة القدر کې نازل کړ. یعني قرانکریم له لوح محفوظ څخه دلیلة القدر په شپه نازل شوی دي . دایوه خبره ددې شپې دفضیلت لپاره کافي ده چې داعظیم کتاب په کې نازل شوی دي . په کومه شپه چې داقران نازل شوی له دې سره سره نور ډیر فضلتونه هم لري د نور تشویق لپاره داایت لولو: **وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ** ضرور به درته معلومات وي چې داشپه څومره مبارکه اوبافضیلته شپه ده څومره فضائل او نیکې پکښې دي دیو څو فضائلو ذکر کوو: (**لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ**) دقدر شپه تر زرو شپو اولی او بهتره ده یعنی دزرو میاشتو دعبادت چې کوم ثواب دی یوازې په دې مبارکه شپه کې عبادت تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات ثواب لري او ددې زيادت علم هم نشته چې څومره زيادت (تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ) په دې شپه کې ملائکې راشوه کيږي:
علامه رازی رحمه الله ليکي چې کله په ابتداء کی خدای جل جلاله انسان پيداکاوو ملائکو ورسره مخالفت ښکاره کړ، د لوی خدای جل جلاله په دربارکي يې عرض وړاندی چی ته جل جلاله داسې څوک پيداکوي چې بيا به په ځمکه کی فساد کوی او وينې به بهوي، نن شپه چې د خدای جل جلاله په قدرت انسان د الله جل جلاله په عبادت او معرفت مشغول ووينې ملائکه د معذرت لپاره راکوزيږی. (وَالرُّوحُ فِيهَا) په دې شپه کی روح القدس (جبرائيل عليه السلام) هم راکوزيږی ، له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه روايت دی: چې جبرائيل عليه السلام له يوې تولی د ملائکو سره راکوزيږی ، کوم شخص چې په عبادت مشغول وی د هغه لپاره د رحمت دعاوې کوي (بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ) د خدای جل جلاله په حکم له هر خير سره راکوزيږی. په مظاهرحق کی ليکلي دی چې په دې شپه کی د ملائکو پيدائشت شوی دی ، د حضرت آدم عليه السلام د مادی جمع کيدل په دې شپه کی شروع شوی ده او په دې شپه په جنت کی ذرختې کرل شوې دی ، د دعاو قبليدل په ډيرو احاديثو کی راغلی دی . او په يوه روايت کی راغلی دی چې په دې شپه عيسی عليه السلام اسمان ته ختلی دی او په دې شپه د بنی اسرائيلو توبه قبوله شوی ده . (سَلَامٌ هِيَ) دا شپه سر تر پايه سالمه ده يعنی د فرشتو له لوري په مؤمنانو سلام وې تر دې چې يوه تولی د ملائکو ځي او بله راځي (حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ) دا توله شپه د برکتونو انو رحمتونو سره وی تر څو چی سپيدی راوخيژی ، داسې نه چې د شپې په يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کی برکت وی او په بله کی نه وي بلکه تر صبح صادق پورې ددې برکاتو نه ظهور وی. (فضائل رمضان المبارک ص ۳۷ ومعارف القران ص ۷۹۱ توک ۸)

دیوه سوال ځواب : دقدر شپه تر زرو شپو اولی بلل شوی ده ظاهره ده چې په دې زرو میاشتو کی هر کال دقدر شپه هم راځی نو حساب به څنګه کوو دتفسیر علماؤ ویلی دی چی دلته له زرو میاشتو هغه مراد دی چې یکښی دقدر شپه نه وی په دې لحاظ هیڅ مشکل نشته. (معارف القران ص ۷۹۳ توک ۸)

داچې ویل کیږی چې دقدر شپه تر زرو میاشتو اولی ده ، ددې مطلب دادی چې دزرو میاشتو په اندازه کښی چې څومره عبادت کیږی ددې شپې دعبادت تر دې زیات ثواب دی او څونه؟ داخدای جل جلاله ته معلومه ده کوم شی ته چې الله جل جلاله ډیر زیات ویلي وي دهغه زیاتوالی بې څه اندازه وي ددنیا دخلکو دستور دی چې یوه اندازه زیات شی ته په ډیروالی قائل وی او تر هغه یل زیات شی زیات نه بولی ، یو په ظاهره ژور شی ډیر ژور بولی.یوه داخبره هم ده چې په هغه زمانه کی په عربو کی تر زرو زیات حساب نه وو لکه څنګه چی له ۱۰۰۰ زر کاله مخکی په دنیا کی د ۱۰۰ سیکړو ډیر اهمیت وو او نن؟څنګه چې قرانکریم دهغوی په ژبه وو او دهغوی له لهجې سره برابر وو بیا نوڅنګه تر زرو زیات ویلای شوای؟ ځکه بې دهغوی دحساب اخیري درجه وویله دنورې ترقی لپاره الله جل جلاله دونه وویل چی ((تر دې هم زیات)) اوس تر دې دزیادت امکان نشته .کروړ ،ارب، کهرب، نیل وسنګ اومهاسنګ ټوله دی زیادت لاندی دې ګواکی چې دقدر دشپې دفضیلت هیڅ حد نشته.(محمد رفعت قاسمی غفرله)

ایا په ټوله دنیا کښی په یوه شپه کښی دقدر شپه وی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : دمطالعو داختلاف په سبب سره په مختلفو مملکتوکې دقدر شپه په مختلفو تاریخو وی په دې کی هیڅ مشکل نشته ځکه چې په هر ځای کی دقدر دشپې تاریخ وی په همهغه شپه دقدر برکات حاصلیږی (والله سبحانه تعالی اعلم)

مسئله:کوم څوک چې دقدر په شپه دماخستن او سهار لمونځ په جماعت سره اداکړی بس دهمدې شپې ثواب یې پیداکړ چاچې زیات عبادت وکړ زیات ثواب ورکول کیږی. په صحیح مسلم کښی له عثمان غنی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل: کوم شخص چې دماخستن لمونځ په جماعت سره ادا کړي ګواکی دنیمې شپې دقیام ثواب یې پیداکړ او چاچې دسهار لمونځ هم په جماعت سره اداکړ ګواکی دټولې شپې دقیام او عبادت ثواب یې حاصل کړ. (معارف القران ص ۷۹۲ ټوک ۸)

دقدر دشپې معنی

دقدر معنی شرف او عظمت ده .ودې شپې ته لیلة القدر ویل ددې شپې دعظمت په وجه ده حضرت ابوبکر وراق رحمة الله علیه ویلی دی چې ودې شپې ته لیلةالقدر (دقدر شپه) ځکه ویل کیږی چې دکوم شخص تردې شپې مخکې دبې علمی په وجه هیڅ قدر او قیمت نه وو. په دې شپه دتوبې ،استغفار او عبادت په وجه داشخص هم دقدر او شرف خاوند کیږی.

دقدر بله معنی تقدیر او حکم هم کیږی ددی معنی په اعتبار دلیلة القدر دویلو وجه داده چې په دې شپه دټول مخلوق لپاره کوم ازلي تقدیر لیکل کیږی دبنده چې کومه برخه له دې رمضان المبارک تر بله رمضانه پورې ده هغو ملائکو ته حواله کیږی کومې چې دتدبیر او تنفیذ لپاره ماموري دی ،کوم علماء کرام چې له لیلة المبارکة څخه دشعبان پنځلسمه شپه مرادوی ، دهغې تطبیق دادی چې ابتداء فیصله دامورو په اجمالی شکل په دې شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي او تفصیلات یې دلیلة القدر په شپه کوم چې درمضان المبارک په میاشت کښې ده لیکل کیږي ددې تائید دحضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه په یوه قول سره کیږي ،چې الله جل جلاله دټول کال داموررو فیصله دبرات په پنځلسمه شپه کوی بیا دقدر په شپه دفیصلې مطابق فرشتو ته سپارل کیږي. (تفسیر مظهری)

دامو مخکې هم لیکلي ووچې داموررو دفیصلې په دې شپه مطلب دادی چې په دې کال کې چې کوم امور نافذ کیږي ، هغه له لوح محفوظ څخه نقل کیږي او ملائکو ته حواله کیږي او اصلا خوداټول تقدیرونه په ازل کښې لیکل شوی دی. (معارف القران ص۷۹۲ توک ۸)۹۳

دقدر شپه څه ده؟

درمضان المبارک په شپو کښې یوې شپې ته دقدر شپه ویل کیږي چې ډیره دخیر او برکت شپه ده په قران کریم کې دا شپه تر زرو شپو ښه بلل شوی ده زر میاشتې درې اتیا کاله او څلور میاشتې کیږي.نیکبخته ته دی هغه څوک چې داشپه په عبادت کې تیره کړی او دابرکات یې نصیب شي ګواکې درې اتیا کاله څلور میاشتې یې په عبادت کښې تیری کړی ، او دزیاتوالی یې حال نه دی معلوم چې زر میاشتې تر څو میاشتو افضل دی (دعربو په محاوره کښې ترزرو زیات عدد نه وو) الله جل جلاله په حقیقت سره ډیر لوی انعام پر خپل قدرمن مخلوق کړی دی په در منثور کې له انس رضی الله تعالی عنه څخه روایت نقل شوی دی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل: دقدر په شپه الله جل جلاله زما پر امت یو خاص رحمت کړی دی چې پر نورو امتونو باندی نه وو په دې باره کی مختلف روایات دی چې ددې نعمت سبب څه وو. په ځینو احادیثو کی راغلی دی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم دتیرو امتو عمرونو ته فکروکړچې ډیر زیات وو په دې خفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو چې زما دامت عمرونه ډیر کم دی او په دې کم عمر کی ددومره زیات عبادت امکان نشته ، کله چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم خفه شو نو الله جل جلاله ددې مبارکې شپې برکت یې امت ته ور په برخه کړ ، که کوم نیکبخته دقدر (لس کاله یوه دقدر شپه) عبادت وکړ تردرې اتیاکاله ځلورو میاشتو څخه هم زیاتیږی . په بعضو روایاتو کی راغلی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم دبنی اسرائیلو دیوه شخص ذکر کاوو ویې ویل چې زر میاشتی یې جهاد کړی دی داصحاب کرامو ورباندی غبته پیداشوه الله جل جلاله ددوی دجبیرې لپاره داشپه ورکړه په یوه روایت کی راغلی دی نبی کریم صلی الله علیه وسلم دبنی اسرائیلو دځلورو اشخاصو ذکر وکړ: حضرت ایوب حضرت زکریا حضرت حذقیل او حضرت یوشع علیهم السلام چې دې ټولو انبیاؤ اتیا کاله دالله جل جلاله په عبادت کی تیر کړی وو او دیوې زرې برابر یې هم دخدای جل جلاله نافرمانې نه ده کړې.

ودی ته صحابه کرام حیران شول بیا حضرت جبرائیل علیه السلام حاضر شو او دقدر سورة یې ووایو . له دې څخه علاوه نو هم مختلف روایات شته. دداسې قسم درواياتو داختلاف وجه اکثره داکیږی چې کله دمختلفو واقعاتو وروسته کوم ایت نازل شې ټولو ته ئې نسبت کیدلای شي په هر صورت دسورة دنازلیدو وجه که هر څه وی لیکن دامت محمدی صلی الله علیه وسلم لپاره دالله جل جلاله ډیر لوی نعمت دی . داهم دالله جل جلاله یوه خاصه عطیه ده او دعمل کولو توفیق هم تر هغه جل جلاله پوری موقوفه دی. (فضائل رمضان المبارک ص ۳۵ زمظاهر الحق جدید ص ۲۷۹ټوک ۷)

دکتې شپه

ددې شپې دفضیلت لپاره که څه هم مستقل سورة نازل شوی دی له دې سره سره دوه حدیثونه دنمونې په ډول ذکر کول غواړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قام لیلة القدر ایمانا واحتساباً غفرله ماتقدم من ذنبه (رواه بخاری ومسلم).

ژباړه له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چا چې د قدر شپه له ایمان سره دعبادت په نیت وکړه له دې څخه مخکې ګناهونه ټول ورته معافیږي.

تشریح که چېرې ددنیا کاروبارې ته دا معلومه شي چې په فلانکې میاشت کښې ،مونږ ته نژدې په یوه ښار کښې یوه میله جوړیږي چې تجارت پکښې ډېره ښه ګټه کوي چې یوه روپۍ لس روپۍ ګټې اوټول کال بیاله تجارت څخه څوک خلاصیږي . تاسو فیصله وکړئ څوک به داپرېږدی ؟ که چېرې تاریخ ورته معلوم نه وي په ډیرو پوښتنو ضرور تاریخ معلوموي بیاهم که ورته معلوم نشي څوشپې مخکې هلته ورځي چې دازرینه موقعه راڅخه تیره نشي .اوس دنیکانو دمیلې هم دمؤمنانو لپاره یوه زرینه زمینه مساعده کړی ده ، له دومره برکته سره ددې شپې میاشت هم معلومه ده ، بیاداهم معلومه ده چې په لسو اخیروکی ده ، شپه ئې ځکه نه ده معلومه کړې چې هغه څوک معلوم شي چې له خدای تعالی سره څومره محبت لری لکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم چې به ددې شپې لپاره میاشتې میاشتې اعتکافونه کول ، اوچې معلومه شي چې ددې شپې پلټونکی څومره شپې قربانوي ؟ (الترغیب والترهیب ص۹۰ ج۲)

دشپې رونولو مطلب دادي چې عبادت وکړی .لمونځ ، ذکر اوداسې نور ، اودثواب دنیت مطلب ئې وي. دشپې رونولو مطلب دادي چې عبادت وکړی .لمونځ ، ذکر اوداسی نور ، اودثواب دنیت مطلب دادي چی خاص دالله تعالی درضا لپاره کښینی نه دریا اوغرور لپاره محض عاجزې اختیار کړی خطابی علیه الرحمة وایې : چې ددې مطلب دادي چې دثواب یقین به یې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپه ارام زړه سره پرځان تکلیف راولی ، نه په قراره زړه سره . ښکاره خبره ده چې څومره په اخلاص سره کښینې هغومره عبادت اسانه کیږی داوجه ده چې څوک دالله تعالی په محبت کښی بوخت وي دهغه په عبادت کښی هیڅ مشقت نوي . دامعلوموول هم ضروري ده چې په مخکنې ، حدیث او نورو حدیثو کښی چې دګناه ذکر ده دعلماء په نزد ګناه صغیره مراد ده ځکه چې په قران کریم کښی چې کله دګناه کبیره ذکر وشي ، ورسره ضرور د (الامن تاب) ذکر کیږی ، په دي بناء علماء کرام وایي چې ګناه کبیره بغیر له توبې څخه نه معافیږی .نوځکه کله چې په حدیث دګناه دمعافیدو ذکر راشی علماء کرام یې په صغیره سره مقیده کوي .دتوبې حقیقت دادي چې پر تیرو ګناهونو پښیمانې اوپه آئنده کښی دنه کولو عزم که چېری لچاڅخه ګناه کبیره وشي دهغه لپاره ضروري ده چې که دقدر شپه یابله دقبولیت زرینه موقع وي باید ضرور دخپلو بداعمالو څخه په پاک زړه سره په ټینګ عزم په زړه اوژبه سره توبه وکړي ترڅوچې الله تعالی له رحمت کامله متوجه شي له صغیره او کبیره هرقسم ګناهونو څخه توبه وکاږی ترڅولوی خدای تعالی یې توبه قبوله کړي .(فضائل رمضان المبارک ص ۳۸).

دملائکوراتلې

عن انس رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذاکان لیلة القدر نزل جبریل فی کبکبة من الملئکة یصلون علی کل عبد قائم اوقاعد یذکرالله عزوجل (کذا فی المشکوة).

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت انس رضی الله تعالی عنه له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چې دقدر په شپه حضرت جبرائیل علیه السلام دفرشتو (ملائکو) له یوې ټولی سره ځمکې ته راکوزیږي اودهغه شخص لپاره دخدای تعالی څخه درحمت غوښتنه کوي چې په عبادت اوذکر مشغول وي.

تشریح دحضرت جبرائیل علیه السلام راتګ له ملائکوسره په قران کریم کښی ثابت دي اوپه ډیرو احادیثو کښی هم په صراحت سره داخبره ذکر شوی ده چې جبرائیل علیه السلام وملائکو ته وظیفه ورکوی چې دهر ذاکر اوشاغل کور ته لاړي شې اومصافحه (روغبړ) ورسره وکړی.

دحضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه په حدیث کښی راغلی دي چې دجبرائیل علیه السلام په ویلو سره ملائکې سره جلاجلا شې اوکوم کور کوچنی . یالوی ، ځنګل اودښتی داسې چې مسلمان پکښی وي او هلته ملائکې دمصافحې لپاره نه شې ورتللای لدي څخه مراد دخیر دوعا هم ده اوپخپله روغبړ هم ځینی مراد ده ، ځکه چې فرشتې مجسم نور ده ، دنور له وجې موږ ته په نظر نه راځی محسوسیږی هم نه ، لکه څنګه چې مړه کیدونکی ته ملک الموت او نورې ملائکې راځې اوخبرې ورسره کوي ، شاید چې نیکانو خلګو ته په نظر ورځی او محسوسیږی هم. (محمدرنعب ناسمی غفرله)

مګر هغه کور ته نه داخلیږی چې پکښی سپی خنزیر یا ناوړه تصویر وي دمسلمانانو اکثره کورونه داسې دي چې دخدای تعالی لدې عظیم نعمت څخه بې برخې دي ځکه چې یوازې دخیالې ښائست لپاره تصویرونه ځړوي ځکه چې تصویر لګونکی ډیر بدبخت وي ، چې دده په سبب سره ټول کور دخدای تعالی له رحمت څخه بې برخې کوي. (فضائل رمضان ص ۴۰)

دقدردشپې دنامعلوم والي سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن عبادة بن صامت قال خرج النبی صلی الله علیه وسلم لیخبرنا بلیلة القدر فتلاحی رجلان من المسلمین فقال خرجت لاخبرکم بلیلة القدر فتلاحی فلان وفلان فرفعت وعسی ان یکون خیرالکم فالتمسوها فی التاسعة والسابعة والخامسة (مشکوة شریف وبخاری).

ژباړه: حضرت عبادة بن صامت رضی الله تعالی عنه وایې چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې لپاره دباندی راووتي چې موږ ته دقدر دشپې خبر راکړی لکن ددوو مسلمانانو جنګ وو نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چې زه ددې لپاره راغلی وم چې تاسوته دشب قدر په باره کښی خبر درکړم .لکن دفلانکي اوفلانکي په مینځ کښی جنګ وو چې دهغه په وجه یې تعیین ورک شو یعنی له ذهنه یې ووتله یوازې دالله تعالی په علم کښی پاته شوه لهذا دنویشتم اوویشتم اوپنځه ویشتم په شپه کښی یې طلب کوي.

تشریح په دې حدیث شریف کښی درې مضامین دغور وړ دي ترټولو اهمه هغه دوو ومسلمانانو جنګ وو داداسې بدشی دي چې ددې په وجه دهمیشه لپاره دقدر شپه نامعلومه شوه یوازې دانه بلکه جنګ همیشه دډیرو برکاتو دمحرومی سبب کیږی ، نبی کریم صلی الله علیه وسلم وایې چې ایا زه تاسوته تر صدقه، لمانځه اوترنورو افضل شی وښیم ؟ اصحاب کرام رضی الله تعالی عنهم ورته وویل ، هو ضرور نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل ترټولو افضل په خپل مینځ کښی ښه سلوک دي اوپه خپل مینځ کښی جنګ دین ته نقصان رسوی لکه څنګه چې په (بال صفا) سره دسرو ویښتان یودم صفا کیږی دخپل مینځ دجنګ په سبب سره دین همداسې صفاکیږی (یعنی نیک اعمال ختمیږی) نبی کریم صلی الله علیه وسلم دمسلمانانو آبرو و(عزت) خرابول بدترین اوخبیث ترین سود بللی دي لیکن مونږ دجنګ په وخت کښی نه دمسلمانو دآبرو ، نه دالله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم داوامیرو لحاظ کوو ، په یوه روایت کښې راغلی دي چې دبرات په شپه دالله تعالی عام رحمت ومخلوق ته متوجه کیږي ، او په معمولی بهانو ومخلوق ته مغفرت کوي ، لیکن دوو خلکو ته مغفرت نه کیږي ، یو کافر او بل حاسد (ضد کوونکی).
په یوه بل روایت کښې راغلی دي چې درې اشخاص دي دکومو چې لمونځ دقبلیدو پخاطر دیوه بالښت په اندازه هم ترسرنه پورته کیږي ، یوله هغو څخه هغه څوک ده چې له مسلمانانو سره جنګ کوي . (فضائل رمضان المبارک ص ۴۳)
بعض حضرات وایې چې له دغو دوو اشخاصو څخه چې په دې ځای کښې یې جنګ وو ، دیوه نوم عبدالله ابن ابی حذرد او دبل نوم کعب بن مالک ؤ .
(دشب قدر دنامعلوم والی) مطلب دادي چې ددې دوو خلکو دجنګ په سبب سره زما څخه دهغه دقدر دشپې دتعین علم محوشو . له دې څخه معلومه شوه چې په خپل مینځ کښې جنګ ، نفرت او دښمنې کول ډیر بدشی دي ، ددې په وجه سره سړی له برکتو او نعمتو څخه بې برخې کیږي.
دنبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې وینا چې (شاید داستاسو لپاره بهتره وي) مطلب دادي چې دقدر شپه چې ماته متعینه شوې وه ، او اوس راڅخه هیره ده ، که چېرې ماتاسو ته ویلی وای تاسو به یوازې پر دې شپه اکتفا کړې وای اوس چې نامعلومه شوه یوازې دانه چې تاسو به ددې شپې دبیداره کولو لپاره سعې اوکوشش وکړئ بلکه طاعت اوعبادت به هم زیات وکړی ، کوم چې ښکاره ده چې ستاسو لپاره ګټه ده . (مظاهر حق جدید ص ۲۸۷ ج ۲)

دقدر دشپې دپټوالی راز

کوم شی چې ډیر قیمتې اوا هم وي هغه په ډیرمحنت سره حاصلیږي ، نو دقدر دشپې په شان داسې لوی دولت څنګه بیله محنته پلاس راځي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه یې د دې شپې تاریخ نامعلومه کړ د نبی کریم صلی الله علیه وسلم قول دې چې (عسی ان یکون خیر لکم) څه معلومه ده د تاریخ په نه معلومولو کښې به ستاسو لپاره خیر وي (ابن کثیر ص ۵۳۴ ج ۴)

ښکاره خبره ده که یې چېرې تاریخ معلوم شوی وای بیا به یې دومره قدر او برکت نه وای او بل دا چې همداشان بیا به یې بې قدرې سخته دبدنصیبی او بده خبره وه مفسر قران علامه ابن کثیر رح وایې چې د دې د پټوالی حکمت دادی چې د دې شپې طالب او شوقمن به د ټول رمضان المبارک دعبادت اهتمام وکړی. (ابن کثیر ص ۵۳۴ ټوک ۴)

که چېرې دقدر شپه معلومه وای نو ډېر کوتاه طبیعته خلګو به د نورو شپو بالکل اهتمام نه وو کړی او په دې صورت کښې دقدر د شپې په لټه د ډېرو شپو عبادت ور نصیب کیږي. یو حکمت یې داهم دی چې ډېر خلګ له ګناه څخه بغیر د دې شپې اهتمام نه کوی ،دقدر د شپې د تعین په صورت کې که چېرې له چاڅخه ګناه شوی وای بیا به ډېره داندیښنې خبره وای نبی کریم صلی الله علیه وسلم یو ځلې مسجدته تشریف یوړ ویې لیدل چې یو صحابی ویده وو ،نبی کریم صلی الله علیه وسلم وحضرت علی رضی الله تعالی عنه ته وویل چې داویښ کړه چې اودس وکړی ،حضرت علی رضی الله تعالی عنه هغه راپورته کړ لیکن له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه یې پوښتنه وکړه چې ته خو دخیر پکار کې ډېر تلوار کوی ، تا ولی په خپله نه کړ پورته؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل که چېرې دې سړي زما له وینا څخه انکار کړی وای ،زما له وینا څخه انکار کفر ته مفضی کیږي .او ستا له وینا څخه انکار کفر ته نه مفضی کیږي ،نو ځکه الله جل جلاله داشپه پټه کړه خلګ دخدای جل جلاله له رحمته څخه بې برخې نه شي ، که چېرې په تعین سره یو چاګناه کړی وای ، دا به یې ډېره دنافرمانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره وای ، يوه وجه دا هم کيدای شي چې که چېرې دا شپه له چا څخه اتفاقا پاته شوې وای نو په راتلونکو شپو کې به يې افسوس کاوو او د هيڅ شپې عبادت به يې نه وای په نصيب شوی ليکن اوس خو اقلاً د رمضان المبارک يوه يادوې شپې د هر چا په نصيب کيږي. يوه نکته دا هم ده چې څومره شپې په دې طلب کې تيرې شي د دې ټولو مستقل ثواب ورکول کيږي ، له دې څخه علاوه نورې گټې هم لري ، د داسې امورو په وجه کې د الله جل جلاله عادت داسې جاري دی چې اهم شيان يې پټ کړي دی لکه اسم اعظم .د جمعې دورځې خاص ساعت او داسې نور شيان الله جل جلاله پټ کړي دي ، دا هم ممکنه ده چې د جنگ په وجه د شب قدر تعين له مينځه تللی وی او د نورو مصالحو مذکورو و څخه د هميشه لپاره تعين نه وی . (فضائل رمضان ص ۲۳)

دقدر دشپې علم حضرت محمد صلی الله عليه وسلم ته ورکړل شوی وو

نبی کريم صلی الله عليه وسلم ته دقدر دشپې علم ورکړل شوی وو (ورته معلوم وو) هغه صلی الله عليه وسلم د اصحاب کرام رضی الله عنهم ته دخبر ورکولو لپاره له خپل کور مبارک څخه راووت کله چې يې وليدل چې ددوو مسلمانانو په مسجد نبوی کې جنگ دی د جنگ دختمولو لپاره يې کوشش وکړ هغه وو چې له ذهن مبارک څخه يې د دې شپې تعين له مينځه ولاړ داوو د جنگ قباحت چې په سبب سره ئې داسې زرينه موقع له لاسه ووتله .له دې څخه معلوميږی چې د مسلمانو په مينځ کې جنگ کول خدای جل جلاله ته ډير منفور (ناخوښ دی) له دې سره سره له ډيرو نعمتو ا ورحمتو څخه د بې برخې کيدو سبب گرزی. بايد ور څخه ځان وژغورو.

له حضرت محمد صلی الله عليه وسلم څخه د هيريدو په سبب سره بل خير او برکت هم رامينځ ته شو. لکه څنگه چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپله ویلې دي چې دقدر دشپې په لټولو سره دامت ډیر دخیراوبرکت خبره ده. او ددې شپې فکر او طلب کول یو بل مستقل نعمت دی چې که چېرې داشپه معلومه وای دانعمت به نه وای. (انوار الباري شرح البخاري ص ۱۳۱ټوک ۲)

علامه زمخشري رح ویلې دي چې شاید دقدر دشپې دپټېدو سبب داوی چې هغه څوک چې ددې شپې په تلاش کې وي دکال ډیرې شپې رونوي ترڅو یې ددې ټولوشپو عبادت په نصیب شي.بل داچې که چېرې معلومه وای خلکو به خاص په دې شپه عبادت کاوو دډیر خیر اوبرکت خاوندان کېدل به.دنورو شپو په عبادت کې به یې کوتاهي کوله. ځکه داشپه پټه شوه (عمدة القاري ص ۲۲۳ټوک اول)

ایا دقدر شپه اوس هم باقي ده

حضرت مولانا انور شاه کشمیري رح صاحب محدث دار العلوم دیوبند ویلې دي چې په حدیث کې چې ((فرفعت)) لفظ راغلی دی دلته د قدر دشپې بالکل ختمېدل ورڅخه مراد نه دی بلکه دتعین علم یې پورته شو، که چېرې دقدر شپه پخپله نه وای نو نبي کریم صلی الله علیه وسلم چې ددې شپې دتلاش لپاره کوم حکم کړی ددې څه فائده ده؟ (انوار الباري ص ۱۳۱ټوک ۲)

پنځه شپان پټ شوي دي

دشب قدر دشپې قطعي تعین ځکه نشته . چې کوم شخص پر دې شپه خاص اکتفاء ونکړي ، په دې شپه چې یې کوم عبادت کړی وي تر زرو میاشتو په ښه بللو سره به له نورو عبادت څخه محروم شوی وای ، ځکه چې ویل به یې چې خدای جل جلاله راته داسې درجه راکړې ده چې په سبب سره یې جنت ته داخلیږم . ترڅو چې په عبادت کې سست او له الله جل جلاله څخه غافل نه شي ځکه داشپه پټه شوه .دمعلومتیا په صورت کې به خلکو دنیوي خواهشات پوره کول ، امید به یې وو چې دقدر شپې عبادت کافي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ، دا ډير دهلاکت خبره ده ، ځکه نو الله جل جلاله خلګ له خپلو عمرو څخه هم بې خبره کړل که چېرې چاته معلومه وای چې زه به په فلانکی تاریخ مرم ، بس د دې خواهشات به يې پوره کول او په اخير کی به يې توبه ايستله عمر يې ځکه نامعلومه کړ چې هر انسان (مسلمان) همیشه په ویره کی وی ښه اعمال کوی ترڅو د اخرت سعادت ور په برخه شی . نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دی چې پنځه شیان يې د پنځو شیانو په وجه پټ کړل :

اول : د خلګو پر عبادت د خدای جل جلاله رضامندی ښکاره کول

دوهم : د خلګو پر ګناهونو خپل قهر او غضب ښکاره کول

دریم : وسطی لمونځ په نوزو لمونځو کی .

څلورم : خپل دوستان په عامو خلګو کی .

پنځم : د رمضان المبارک په میاشت کی د قدر شپه . (غنیة الطالبین ص ۳۸۰)

بدنصیبه څوک دی ؟

د دنیا د خلګو په نظر خو هغه څوک ډير ناپوه او بدنصیبه او محروم هغه څوک دی چې د کاروبار میاشت هسې بې ګټې تیروي لیکن د نبی کریم صلی الله علیه وسلم په نزد تر ټولو بد نصیبه هغه څوک دی چې د نیکیو زرینه موقع له لاسه ورکړی او هیڅ عبادت نه کوی لکه چې وايي :

عن انس رضی الله تعالی عنه قالَ دَخَلَ رَمَضَانُ فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم اِنَّ هٰذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حُرِمَهَا فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ وَلَايُحْرَمُ خَيْرَهَا اِلَّا مَحْرُوْمٌ . (ابن ماجه ص ۱۲۰ ټوک ۲)

حضرت انس رضی الله تعالی عنه روایت کوی چې یو ځلی د رمضان المبارک میاشت راغله نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل تاسو ته دا میاشت راغله په کوم کی چې یوه شپه تر زرو میاشتو بهتره ده ، کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې د دې شپې له برکته بې برخې شو ګواکې له ټولو برکتو بې برخې شو ، او له دې څخه محروم هغه څوک دی چې په رښتیا محروم دی.
یوازې دایمان د کموالي او بدنصیبۍ خبره ده، کنه نو دیوې شپې رونول څه خبره ده؟ ایا اکثره خلګ ټوله شپه ویښ نه وی ؟ ایا اتلس اتلس ساعته مسلسل خلګ په خوړلو څښلو او کارونو بوخت نه وی ؟ مګر ژړا پر دې ده چې دخدای جل جلاله درضا لپاره به څوک پورته شي ، دمرګ مخکې ژوند لپاره خو داټول تیاری او بندوبست کوی لیکن دمرګ وروسته ژوند لپاره به څوک تیاری وکړي؟باید ټول دمرګ لپاره تیاری وکړو او توبه برابره کړی ، چې څوک یې نه کوی دهغه په بد بختۍ کې څه شک دی ؟چې څوک د شپېتو یا اویا و کلو دژوند لپاره شپه او ورځ پرځان یوه کوی په یو رنګه روزی (رزق) پیداکوی،لیکن دلکو او کرورو دژوند لپاره نه بلکه دبې شمیره کلونو دژوند لپاره هیڅ نه کوی. نبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې شپې دپیداکولو لپاره درمضان المبارک لمړۍ لس ورځې اعتکاف وکړ ،بیایې لس ورځې اعتکاف وکړ چې په دې شلو ورځو کې ئي شب قدر پیدا نکړ بیایې په اخیرو لس ورځو کې اعتکاف وکړاو ټول عمر یې بیا دااخیری لس ورځې اعتکاف کاوو. (رمضان څنګه دی؟ص ۱۵۷ دمشکوة شریف په حواله ص ۱۸۲)

څه معلومه ده چې دشپې دااخری برخه به شب قدر وي

ځینی خلګ دافکر کوی چې ټوله شپه رونول مشکل کار دي ، او په لږ پور ته کیدو کښې څه فائده ده ؟ځکه نو ټوله ویده وي. داغلطه ده ځکه چې که اکثره شپه رونه کړی ، انشاء الله ددې شپې فضیلت به یې نصیب شی ، اوټوله شپه رونول څه مشکل ده؟ موږ اوتاسو وینو چې په تیره روژه کښې څومره خلګ ژوندي ؤ خو تل نشته ، اودهغوی لپاره هغه اخیری میاشت دروژې وه ، موږ څه خبر یو چې په راتلونکی میاشت کښی به څوک ژوندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي ؟ د دې لپاره که چېرې يوه يا دوې شپې روڼې کړو ځو مره لويه خبره ده که تو له شپه نشو روڼولای اکثره حصه خو بايد روڼه کړو ، او که اکثره روڼوو بايد اخيرې حصه روڼه کړو ځکه چې په دې وخت کښې په عبادت کښې اسانتياوي او دا حصه د شپې تر ټولې حصې افضله هم ده . (رمضان خښې ده ۱۲۳)

دخدای تعالی حکمت

که چېرې مسلسل دلسو يا پنځو شپو د روڼولو حکم شوی وای ، ډېرو خلکو به دا همت نه وای کړی که يې کړی وای هم صحت او بدن ته ډېر تاوان ؤ.
ځکه نو الله تعالی په طاق شپو کښې (يوويشتم ، درويشتم) يعنې يوه شپه استراحت او بله شپه عبادت دا تقسيم به په داسې ډول سره کړی دی چې هم عبادت کيدلای شي او په بله کښې استراحت او ارام کيدلای شي ځکه نو بدن ته هم کوم نقصان نه رسيږي . (روژه مبارکه خښې ده ۲ص ۱۵۹)

دقدر شپه کله راځي ؟

عن عائشة رضى الله عنها قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
تَحَرَّوا لَيلَةَ الْقَدرِ فِى الْوِتْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْاَوَاخِرِ مِن رَمَضَان. (مشكوة شريف عن البخاري شريف)
حضرت عائشة رضى الله عنها له نبي كريم صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي چې ويل يې : دقدر شپه د رمضان المبارک د اخيرو لسو په طاق شپو کښې لټوئ.

تشريح دعلماء په نزد داخيري لسو له يوويشتم څخه شروع کيږي عامې مياشتې (۲۹) او يا (۳۰) شپې وي د دې حساب په مطابق د حديث له رويه (۲۹.۲۷.۲۵.۲۳.۲۱) شپو کښې شب قدر لټول پکار ده مياشت که (۲۹) يا (۳۰) وي فرق نه کوي.

۱۰۵ : حضرت ابوذر رضى الله تعالى عنه وايې چې ما له نبي کريم صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې دقدر شپه دنبي كريم صلى الله عليه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلم ترزمانې خاص ده یا وروسته هم وي ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم ووېل چې ترقیامته پورې شته بیا مې پوښتنه وکړه چې درمضان المبارک په کومه حصه کښې ده ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم ووېل په عشره او اول ، او عشره دوهم کښې یې تلاش کړه . بیانبی کریم صلی الله علیه وسلم په خبرو مشغول شو چې بیا مې موقع پیدا کړه ومې پوښتل چې دعشره په کومه برخه کښې ده . نبی کریم صلی الله علیه وسلم دومره ناراضه شو چې نه لدې څخه مخکې دومره غصه شوی وو اونه وروسته ، اوویې ویل چې که دالله تعالی مقصود ښکاره کول واې ولی یې پټوله بس داخیر لسو په طاق شپو کښې تلاش وکړه او نوره پوښتنه مه کوه دامام ابو حنیفة رحمه الله قول دې چې دقدر شپه په ټول رمضان المبارک کښې دائره ده .صاحبین وایې چې په ټول رمضان کښې یوه متعینه شپه ده خومعلومه نه ده دامام شافعی رحمه الله راجح قول دادې چې یوویشتم په شپه زیات احتمال پکښې ده امام مالک رحمه الله اوامام احمد حنبل رحمه الله وایې درمضان داخېرو لسو په طاق شپو دائره ده چې کله په یوه شپه او کله په بله شپه وي.

دجمهورو علماء رایې داده په اوویشتم زیات امید دې په هرصورت دهر شخص دخپل همت موافق په ټول کال کښې تلاش کول پکار ده ، ممکنه ده له رمضان المبارک دباندې وي ، که دامشکل وي درمضان المبارک اخېرې طاق شپې خو ضروري ده چې روڼې شي ، ښه داده چې اخېرې عشره ټوله روڼه شي ، که داهم نه وي داوویشتم شپه خولازمی چې روڼه شي که له چاسره دخدای تعالی خاص رحمت ملګری شي او دانعمت یې په نصیب شي ددنیاترټولو خوښیو اولی ده که پیدانه شي بیاهم له اجرڅخه خوخالی نه ده باید هر مسلمان ورور دماښام اوماخستن لمونځ په جماعت سره ټول کال اداء کړي ، ممکنه چې دشپ قدر په شپه یې هم دالمونځونه په جماعت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي چې دډېرو جماعتونو ثواب به يې په نصيب شي . دخداى تعالى ځومره لوى انعام دي چې ددين په كار كښې چې كوشش وكړى كه يې خاص مقصود حاصل نه شي خو بيا هم دكوشش اجرور كول كيږي.

(فضائل رمضان المبارک له ص ۳۹ تر ص ۴۷).

اووه عدد اودقدرشپه

حضرت ابن عباس رضى الله تعالى عنه وايې چې دقدر دشپې دپيدا كولو لپاره په طاق عددو كښې فكر وكړئ او اووه عدده ډير موزون اوبرابر په نظر راغلو . كله چې مې په اوو عددو كښې فكر وكړ راته معلومه شوه چې اسمانونه هم اوځمكې هم دي ، دريابونه هم اووه دي دصفا اومروا ترمينځ سعى هم اووه واره كيږي پر كعبه طواف هم اووه واره كيږي ، اوشيطانان هم په اوو ډبرو ويشتل كيږي دانسانو تخليق هم پراوو اندامو شوى دى ، دانسان رزق هم اوه دانې ده دانسان په مخكې بعارونه هم اوه دي : دوه غوږونه ، دوې سپږمې دوې سترګې اويوه خوله ، درحم حالتونه هم اووه دي دقران كريم قرائتونه هم اوه دي سجده هم پر اوو اندامو كيږي ددوږخ دروازې هم اوه دي ددوږخ نمونه هم اوه دي ددوږخ طبقى هم اوه دي اصحاف كهف هم اوه دي .دعاد قوم هم په اوو شپو كښى په هوا (باد) هلاک شول ، يوسف عليه السلام هم اووه كاله په زندان كښې تير كړل ، ديوسف عليه السلام په قصه كښى ذكر شوى غوايې هم اوه دانې وو ، وچكالې او هم اوه كاله وه آبادي هم اوه كاله وه (دمصر دپاچاخوب اوديوسف عليه السلام تعبير ته اشاره ده) پنځه وخته لمونځونه اولس ركعته كيږي اوالله تعالى وايې چې له حج وروسته اوه روژې ونيسئ ، دنسب له مخې له اوو قسم بنځو سره نكاح كول حرام دي نبي كريم صلى الله عليه وسلم وايې چې كله سپي په يوه لوښې كښى خوله ووهي بايد اووه واره پريمنځل شي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمړی په خاورو اوبیا په اوبو سره په سورة انا انزلنا کښې ترسلام لفظ پورې اوویشت حروف دي حضرت ایوب علیه السلام په مصیبت کښې اوه کاله مبتلاء ؤ .حضرت عائشة رضی الله عنها وایې چې کله زه نبی کریم صلی الله علیه وسلم په نکاح کولم زه داوو کلو وم اودګرمۍ ورځې هم اووه وي درې دپهاګن ورځې اوڅلور دچست ورځې دي (دا په هندي حساب سره دي) .اوپه همدې ورځو کي ګرمې پای ته ورسیده نبی کریم صلی الله علیه وسلم وایې چې زما دامت شهیدان هم اووه رنګه دي : (۱) چې دخدای تعالی په لاره کښې مړشي (۲) چې دطاعون له مرضه مړی شي (۳) چې دسل له مرضه مړشي (۴) چې په اوبو کښې غرق شي (۵) چې په اور کښې وسوځل شي (۶) چې داسهال (امل) په مرض مړشي (۷) هغه ښځه چې پراولاد مړه شي .الله تعالی قسم هم پر اوو شیانو کړی دي (۱) په لمر (۲) دڅاښت په وخت (۳) په سپوږمۍ (۴) په شپه (۵) په ورځ (۶) په اسمان (۷) په هغه ذات چې ځمکې اواسمانونه یې پیدا کړی دي (داټول شیان اووه اووه دي) .دحضرت موسی علیه السلام اوږدوالی هم اووه ګزه وو اودعصا اوږدوالی یې هم اووه ګزه وو .

په زره پورې نتیجه

لدې بیان څخه ثابته شوه چې داټول شیان الله تعالی اووه اووه پیدا کړی دي نوشاید چې درمضان المبارک په اخېری عشره کښې دقدر شپه د اوویشتم په شپه وي .په قران کریم کښې د(سلم هی حتی مطلع الفجر) کښې دهی لفظ له اوویشتم لفظ وروسته راغلی دي له دې څخه هم معلومیږی چې دقدر شپه په اوویشتم درمضان المبارک. (غنیة الطالبین ص ۳۷۸)

د(۲۲) وویشتم په شپه دقران کریم ختمول څنګه دي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال درمضان المبارک داخیری عشره په طاق شپو کې دقدر دشپې دپلټلو حکم شوی دی. نو هر کال ددې میاشتې په اوویشتمه شپه خاص عبادت کول ددې شپې خاص قدر کول اوقرانکریم په دې شپه کی ویل بدعت دی کنه ؟ خاص په دې شپه کی زیات عبادت کول او دحافظانو کرامو دقرانکریم ختمول په دې شپه کی څنګه دي؟

جواب دقدر شپه داخیری عشره په طاقو شپو کی دتلاش کولو حکم شوی دی لیکن ډیرو علماؤ له قرانو څخه داوویشتم شپې ته ترجیح ورکړی ده او غالب ګمان هم دادی چې داوویشتم شپه ده . لیکن پردې باندی یقین کول صحیح نه دی چې نورې شپې دظن غالب پر بناء نفی کړي . که چېرې داوویشتم په تراویح کی ختم دقران کریم وشی دامستحب دی ،لیکن په یقینی توګه دا دقدر شپه بلل او نورې شپې نفی‌کول بالکل غلط دی .باید ختم هم دهمیشه لپاره په دې شپه کی التزام ونه شي ،عبادت ،تلاوت،لمونځ او په اجتماع سره په مساجدو کی ادا کول بدعت او مکروه دی. (فتاوی محمودیه ص۸۹ توک۱۱)

دقدر دشپې علامې

وَمِنْ اَمَارَاتِهَا اَنَّهَا لَيْلَةٌ بَلْجَةٌ صَافِيَةٌ سَاجِيَةٌ لَا حَارَةٌ وَلَا بَارِدَةٌ كَانَ فِيْهَا قَمَراً سَاطِعاً وَلَا يَتحلّ اَنْ يَرْمِىْ بِهِ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتّى الصَّبَاحِ وَمِنْ اَمَارَاتِهَا اَنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ صَبِيْحَتُهَا لَا شُعَاعَ لَهَا مُسْتَوِيَةً كَاَنَّهَا الْقَمَرُ لَيْلَةُ الْبَدْرِ وَحَرَّمَ اللهُ عَلَى الشَّيْطَانِ اَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا يَوْمَئِذٍ . (درمنثورعن احمد والبيهقى)

ژباړه: ددې شپې له نورو علاماتو سره سره یوه علامه داهم ده چې داشپه به روڼه او روښانه وی پاکه اونرمه . نه ډیره ګرمه (توده) نه ډیره یخه (سړه) بلکه معتدله به وی ، ګواکی دانوارو دډیروالی له وجې به سپوږمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روښانه وی ، په دې شپه کی ترسهاره شیطانان په ستورو نه ولی ،یوه علامه یې داهم ده چې ددې شپې په سهار چې لمر راخیژی بیله له شعلو څخه به وي .بالکل روښانه به وي لکه دڅوارلسم سپوږمۍ ، الله جل جلاله په دې له لمرراختلو شیطان منع کوی (د نورو ورځو په خلاف څکه چې دلمر له راختلو سره شیطان هم ښکاره کیږي)

تشریح په دې حدیث شریف کې دقدر دشپې یو څوعلامې ذکر شوي دي چې وضاحت ته یې احتیاج نشته ، له دې څخه علاوه په ډېرو احادیثو کی مختلفې علامې ذکر شوی ،همداشان دهغو نیکبختو له اقوالو څخه چې ددې شپې فضیلت یې په برخه شوی دی ، ډیر مهمه علامه داده چې کله په دې شپه سهار لمر راخیژی او بغیر له شعلو څخه راخیژی دا علامه همیشه وی ، له دې علاوه نورې علامې ضرورې اولازمې نه دی. (فضائل رمضان ص ۴۸)

په احادیثو کی دقدر دشپې ډیرې علامې ذکرشوی دی ، په کومه شپه چې داعلامې پیداشوی ښکاره خبره ده چې دا دقدر شپه ده.

۱- ترټولو صحیح علامه ددې شپې داده چې کله ددې شپې په سهار لمر راخیژی بالکل داسې وی لکه دڅوارلسم سپوږمۍ، تر عامو ورځو یې رڼا یوڅه کمه وی . (عینی شرح بخاری ص ۳۲۵ټوک ۵)

داعلامه ډیرو خلکو ازمویلې ده او همیشه پیداکیږی.

۲- داشپه خلاصه او روښانه وی (مسند احمد رواه العینی ص ۳۲۵)

۳- دا شپه نه ډیره گرمه نه ډیره یخه وی (ابن کثیر ص ۴۳۱ ټوک ۴)

۴- په دې شپه کی ستورې لر او برنه غورزیږی (ابن کثیر ص ۴۳۱ ټوک ۴)=۱۱۰

۵- امام ابن جریر طبری رحمه الله له بعض اکابرو څخه نقل کوی چې په دې شپه کی هر شی په ځمکه پروت وی او سجده کوی او بیا بیرته خپل اصل ته ردیږی (عینی ص ۳۲۵ ټوک ۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکن داشیان هرچاته نه معلومیږي که څه هم ډیره توجه ورته وکړي

۶- بعض علماؤ دتجربې له مخې ویلي دي چې په دې شپه کې د سمندرونو (دریابونو) او څاګانو تروی اوبه خوږې وي (العرف الشذي ص ۳۲۷) داهیڅ دحیرانتیا خبره نه ده . په دې شپه کې دخدای جل جلاله درحمتونو په لړۍ کښې مسلسل بارانونه هم شروع کیږي ،دانه ده ضروري چې هر وخت او په هر ځای کښې وي.

۷- بعضو خلګو ته یو قسم خاصه روښنائي هم په نظر راځي لیکن هغه خپل حالات لري ،داکومې خاصې علامې نه لرې باید عامو خلګو ته نه شي پیدا (رمضان څشی ده؟ ص ۱۲۰)

دقدر دشپې اعمال

عن عائشة رضی الله عنها قالت قلت یارسول الله صلی الله علیه وسلم اَرَاَیْتَ اِنْ عَلِمْتُ اَیَّ لَیْلَةٍ لَیْلَةُ الْقَدْرِ مَا اَقُوْلُ فِیْهَا قَالَ قُوْلِی اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّی (ترمذی وفی المشكوة)

ژباړه: حضرت عائشة رضی الله عنها له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه : ای دخدای تعالی رسوله ! که چېرې ماته دقدر شپه معلومه شي باید کومه دعا وکړم نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل: ته دادعا وکړه : ای لویه خدای جل جلاله بې شکه چې ته معاف کونکی یې او ته عفو خوښوې ، نوماته هم معافي وکړې (ترمذی مشکوة).

تشریح : داډیره جامعه دعا ده ، چې له الله تعالی څخه دګناهونو دمعافولو غوښتنه کیږي . اوهغه یې انشاء الله معافوي . له دې څخه ښه خبره بله کومه ده (فضائل رمضان ص ۴۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه ته وويل : ای عباسه ! ای زما قدرمنه اکا ! ایا زه ستا په وړاندی یوه دقدر وړ او قیمتي تحفه وړاندي کړم ؟آیا زه تاته یوه خاصه اومهمه خبره وکړم ؟ آیا زه ستالپاره لس کارونه اولس خدمتونه وکړم ؟ یعنی یوداسې عمل درته وښیم چې تاته لس فائدې ورسوي دایوداسې عمل ده چې په کولو سره به يې خدای تعالی ستا مخکی ، وروسته ، زړې ، نوې ، هیرې ، پیاد ، صغیره ، کبیره ، پټې ، اوښکاره ګناوې معاف کړی داعمل صلوة التسبیح دي ، ای ګرانه اکا ! که چېرې کولای شې چې هره ورځ دالمونځ وکړې ډیره ښه ده اوداکه نه وي دهرې جمعې په ورځ ، که نه نو په کال کښی یې یوځلې کوه که داهم نه شې کولای په ټول عمر کښی خويې یوځلی ضروري وکړه (ابو داؤد ابن ماجه).

پدې لمانځه کښی یوه خاصه باریکی

حضرت شاه ولی الله محدث دهلوی رحمه الله دصلوة تسبیح په باره کښی یوه خاصه باریکی لیکلی ده چې حاصل یې دادی چې له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه په لمانځه کښی ډیر اذکار ثابت شوي دي (خصوصا په نفلي لمونځوکښی دالله تعالی دهغو بندګانو لپاره چې ، په لمونځونو کښی داسې اذکار نشې ویلای ، ترڅو چې له دې مبارکو اذکارو څخه بې برخې نشي نو يې صلوة التسبیح لمونځ پیدا کړڅکه چې په دې کښی دخدای تعالی ذکر ، تسبیح اوتحمید په زیات شمیر سره راغلی دي ، لکه څنګه چې دایوه کلمه په وار وار ویل کیږی څکه وعامو خلګو ته مشکل نه وي.

دصلوة التسبیح خاص تاثیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په سبب سره ګناهونه معافيدل اودمعصياتو له ناپاکۍ څخه پاکيدل په اصولي توګه له قران کريم څخه ثابتيږي : (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَٰلِكَ ذِكْرَىٰ لِلذَّاكِرِينَ(سورة هود پاره ۱۲)
ليکن په دې تاثير کښې چې د(صلوة التسبيح) خاص مقام اومرتبه ده ، دحضرت عبد الله بن عباس رضی الله تعالی عنه په پورتني حديث کښې ذکر شوي ده ، يعنی د دې لمانځه په سبب سره الله تعالی د بنده ، مخکې ، وروسته ، زړې نوې هيرې ، يا دې ، صغيره ، کبيره پټې اوښکاره ټولې ګناوې معافوی .او په يوه روايت کښې راغلی دي چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم يوه صحابی) حضرت عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنه ته دصلوة تسبيح له ښوولو وروسته وويل:

(فَاِنَّكَ لَوكُنْتَ اَعْظَمَ اَهْلِ الْاَرْضِ ذَنْباً غُفِرَلَكَ بِذَالِكَ)

يعنی که ته چېرې ترټولو ګنهګار شې ، بياهم د دې لمانځه په برکت سره به تاته الله تعالی بخښنه وکړي . (معارف الحديث ص ۳۷۳ ج ۳)

دبعض محقيقينو علماؤ قول دي چې له دې قدراوفضيلت معلوميدلو وروسته که څوک دالمونځ نه اداء کوي معلومه ده چې له دې سړي سره د دين قدر نشته . (شامی علم الفقه ص ۴۹ ج ۲)

دصلوة التسبيح ثواب عام دي

سوال : دصلوة التسبيح ثواب لکه څرنګه چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم خپل اکا حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ته ويلي دي آيا نورو مسلمانانو ته هم داسې ده که نه ؟

جواب : په حديث شريف کښې راغلي دي (اِنَّمَا الاَعْمَالُ بِالنِّيَّات).
مشکوة شريف کتاب الايمان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېشکه عملونه په نیتونو سره دي ، که چېرې څوک خاص دخدای تعالی درضالپاره دالمونځ وکړي ، الله تعالی هرومرو ثواب ورکوي لکه څنګه چې حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ته تعلیم ورکړل شوی دي دادهغه صلی الله علیه وسلم خصوصیت نه وو . لکه څرنګه چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم دنورو دعاو اواعمالو تعلیم عام وو. (فتاوی دارالعلوم ۳۱۳ ج ۴).

دصلوة التسبیح جماعت

دنفلو لمونځو جمع که صلوة التسبیح یابل نفل وي په خاصه غوښتنه اواهتمام سره ئي کول مکروه دي . (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۳ ج ۴ په حواله درمختار ص ۳۲۲ توک باب الوتر والنوافل)

دتعلیم په غرض جماعت کول

سوال : که درمضان المبارک په اخېري جمعه کښې صلوة التسبیح په جماعت سره وشي ددې شرعي حکم څه دي ؟ امام داوایي چې جاهل (ناخبره) خلک صلوة التسبیح نه شي کولای ، ځکه نو دامام په متابعت ورته ثواب ورکول کیږي.

ځواب: ددې هیڅ اصل نشته ، په دې سره دقضاشوو لمونځوکفاره نه کیږي دامام دافکر غلط دي ، داعمل بدعت دي. (فتاوای دارالعلوم ص ۳۱۴ ج ۴).

په دې لمانځه کښی دلاس نیولو کیفیت

سوال : دصلوة التسبیح په قومه کښی لاس ترنامه لاندې نیول کیږي اوکه هسې پرېښودل کیږي ؟

ځواب: خلاص نیول هم رواج دي . (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۳ ج ۴)

دصلوة التسبیح طریقه

صلوة التسبیح څلور رکعته له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه منقول دي اولی داده چې څلور سره په یوه سلام سره وشي ، که په دوو سلامو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي بياهم روا ده يعنې په يوه نيت سره څلور ركعته هم كولاى شي اودوه ركعته هم كولاى شي .په هرركعت كښې پنځه اويا (۷۵) واره سبحان الله ويل كيږي چې په ټول لمانځه كښې درې سوه واره كيږي . دلمانځه كولو ترتيب يې دادي چې نيت وكړى (نويت ان اصلى اربع ركعات صلوة التسبيح) يا په پښتو داسې ووايې چې نيت كوم دڅلورو ركعتو لمونځ دصلوة التسبيح) يا په زړه كښې ذافكر وكړي چې په ژبه ويلو ته ضرورت نشته . تكبير تحريمه دي ووايې لاسونه دي ونيسي (سبحنك اللهم دي بشپړه ووايې ، بيا دي بغير له لاسو خلاصولو پنځلس واره داكلمه ووايې (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر بيا دي اعوذ بالله اوبسم الله او الحمد لله بشپړه ووايې يوسورة دي هم ورسره ووايې بيا دي لس څله همدا كلمه ووايې بيا دې ركوع وكړي . اوپه قومه كښې دي له سمع الله لمن حمده اوربنالک الحمد وروسته لس څله ووايي بيا دې په لمړۍ سجده جلسه اودوهمه سجده كښې لس لس ځله ووايې بيا په دوهم ركعت كښې ترالحمد لله مخكې پنځلس واره اوترالحمد اوسورة وروسته دې هم لس واره ووايي بيا په ركوع ، قومه دواړو سجدو اوجلسه كښې لس لس ځله.

په يوه روايت كښې راغلي دي چې له سبحانک اللهم وروسته داكلمه نه ويل كيږي بلكه له الحمد لله اوسورة وروسته پنځلس ځله اوله دوهمې سجدې وروسته كښينستل او لس ځله دي ووايې اوپه دوهم ركعت كښې هم له الحمد لله اوسورة وروسته پنځلس واره اوله التحيات څخه وروسته لس واره ويل كيږي . همداشان په دريم اوڅلورم ركعت كښې هم له درود شريف څخه وروسته لس واره ، نورې تسبيح په خپل ځاى كښې ويل كيږي . دادواړې طريقې په ترمذي كښې ذكر شوي دي . هرروايت چې دچاخوښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي عمل پرې کولای شي اواولی داده چې کله پریوه روایت اوکله پربل روایت عمل وکړي . (شامی)

دتسبیحاتو دحساب طریقه

ددې لمانځه تسبیحات څنګه په یوخاص عدد سره پکار دي څکه چې په ولاړې کښې (۱۵، ۲۵) ځله ویل کیږي اوپه نورو ځایو کښې لس لس ځله څکه نود حساب ضرورت دي که چیرې فکر دحساب لورته شي په لمانځه کښې خشوع له مینځه ځي څکه نوفقهاؤ کرامو ویلي دي چې دحساب لپاره کومه علامه پکار ده مثلا چې یوځل بې ووایې پریوه ګوته دې زور کوي همداشان دې تول شمیرپوره کوي که څوک بیله له کومې علامې څخه ټول تسبیح په ذهن کښې تیولای شي په دې شرط چې نور لمونځ ترینه هیرنه شي . ډیره ښه ده . (شامی ، علم الفقه ص ۵ ج ۲).

که ئې په لمانځه کښې تسبیح هیرې شي ؟

که چیرې تسبیح په یوه ځای کښې یوڅه هیر شي ، په بل داسې ځای کښې باید وویل شي چې ددغه ځای په مثال وي ، په دې شرط چې دادوهم ځای دې ددې تسبیحاتو په ویلو سره ترمخکې لوی نه شي او ددې لویه دل ترمخکښې ځای منع وي . مثلا : قومه لویه دل تررکوع منع ده یعنې کومې تسبیح چې په رکوع کښې پاتې شي په قومه کښې نه ویل کیږي . بلکه په لمړنی سجده کښې ویل کیږي دجلسې لویه دل ترسجدو منع ده نوڅکه دسجدې تسبیح چې پاته شي په جلسه کښې نه ویل کیږي ، باید په بله سجده کښې وویل شي . (علم الفقه ص ۵۰ ج ۲).

په صلوة تسبیح کښې که په یوه رکن کښې تسبیح پاته شي په بل ځای کښې دې ووایې ، لکن په رکوع کښې که چیرې تسبیح پاته شي په قومه کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي نه وايي بلکه په بله سجده کښې دي وو ايي ځکه قومه او جلسه په نورو تسبيح ويلو سره لوېږي. (فتاوی رحيميه ص ۲۴۲ ج ۱)

تمت بالخير

اللهم وفقنا بعمل يحبک فی ليلة القدر والبراءة ايمانا واحتسابا بحرمة سيد الانبياء والمرسلين والصلوة والسلام عليه وعلى اله وازواجه واصحابه واتباعه الى يوم القيامة والذين آمين يارب العالمين.

محمد رفعت قاسمی غفرله مدرس دارالعلوم ديوبند (انڈيا)

مؤرخه (۲۰) رجب (۱۴۱۲) هجری.

مطابق (۲۶) جنوری (۱۹۹۲) عيسوی.

دژباړې چاپ: (۹) رجب (۱۴۲۷)

دپنج شنبې ورځ داگست (۲۰۰۶\۸\۳)

لويه خدايه جل جلاله ددې کتاب مؤلف، مترجم، ليکونکي، تصحيح کونکي، چاپونکي، خرڅونکي، اخيستونکي، کتونکي، بل ته ښوونکي، رسونکي اوچې په هره برخه کې ئي کوشش کړې داټولو ته همدارنګه دهغوی موراوپلار، استاذانو، قريبانواوټولو مسلمانانو ته په خپل خاص رحم هره شپه درحمت نظر وکړې اوهر د شپه ئي شب قدر وګرزوې، ترڅوچې ستارضاوبياهم ستارضائي نصيب شي، ددې ټولوکارونوتوان او توفيق هم تاراکړې. اوتالره دې داسې حمد اوستاينه وي چې له تاسوابل چانه ده کړې اوستاپر هغه بنده اودده پر ملګروکورنی اودوستانودې صلوة اوسلام وي چې ستا ترټولو زيات خوښ دي او دهغه شفاعت مونصيب کړې. امين يارب العلمين

دنورالقرآن اداري خادم ستاسو ديني ورور

ابوخالد مولوی عبدالاحد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلاس ته راوړلو ځایونه

- په خپله مکتبه رشیدیه کویټه
- مکتبة العرفان کانسي روډ کویټه
- مکتبه محمدیه کانسي روډ کویټه
- مکتبه نور القرآن پښتون اباد خدایداد چوک کویټه
- اسلامي کتاب گهر سټلائټ ټاؤن گول مسجد
- کلیم استېشنرز مسلم باغ
- مکتبه نشر القرآن نعیم مارکیټ قلعه سیف الله
- مکتبه عبدالعزیز ژوب
- مکتبه شاه محمد ژوب
- جدید کتب خانه وانه
- الفریدي کتب خانه خانوزئي
- مکتبه محمودیه نزد ډاکټر نسیم کلینیک پښین
- مکتبه اسلامیه پښین
- مکتبه رشیدیه لورلائي
- مکتبه سراج الدین دکی
- طالب جنرل سټور دکی
- ضیاء القران کتب خانه بوغره روډ چمن
- مکتبه حقانیه بوغره روډ چمن
- اسلامي کتب خانه تاج میر روډ چمن
- مکتبه علوم اسلامیه تاج میر روډ چمن
- دارالاخلاص محله جنگي پېښور
- مکتبه غفاریه ارگ بازار قندهار
- مکتبه رشیدیه سنگین بازار هلمند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تعليم الاسلام راډيو ويب پاڼې له خوا :
www.taleemulislam-radio.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library